

Elisabet ja Eemil

esteetöntä asumista muistisairaille

ELISABET AND EEMIL
barrier-free living for residents with memory disorders

Lahti University of Applied Sciences
Institute of Fine arts and Design
Degree Programme in Design
Interior Architecture
Bachelor's Thesis, pages 130
Spring 2014
Kristiina Paananen

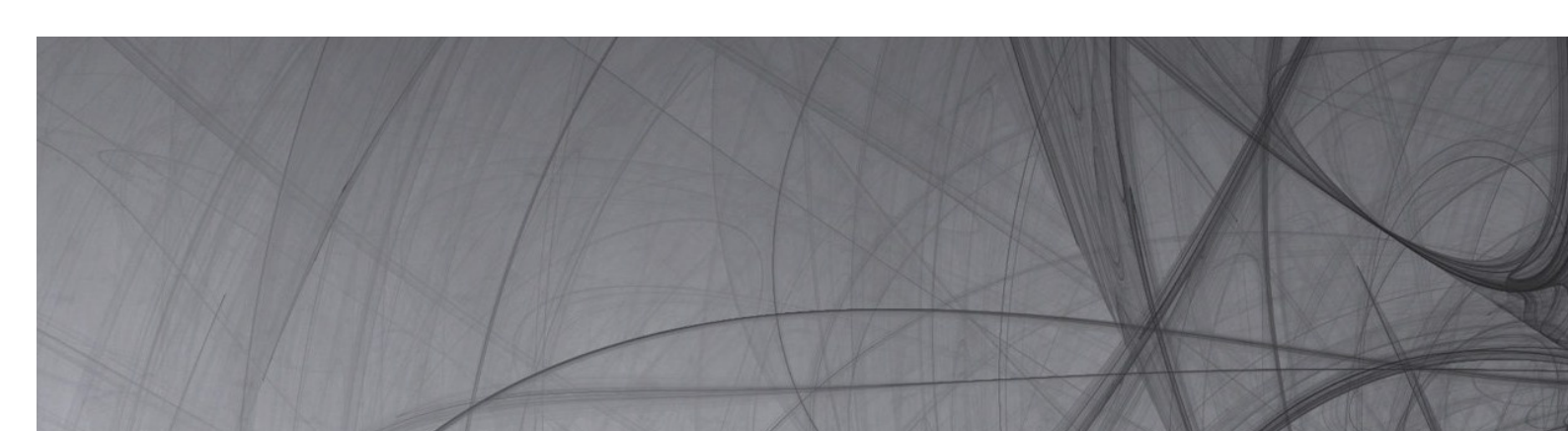
LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

ELISABET JA EEMIL
estheetöntä asumista muistisairaille

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Muotoilu- ja taideinstituutti
Muotoilun koulutusohjelma
Sisustusarkkitehtuuri
Opinnäytetyö, sivuja 130
kevät 2014
Kristiina Paananen

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

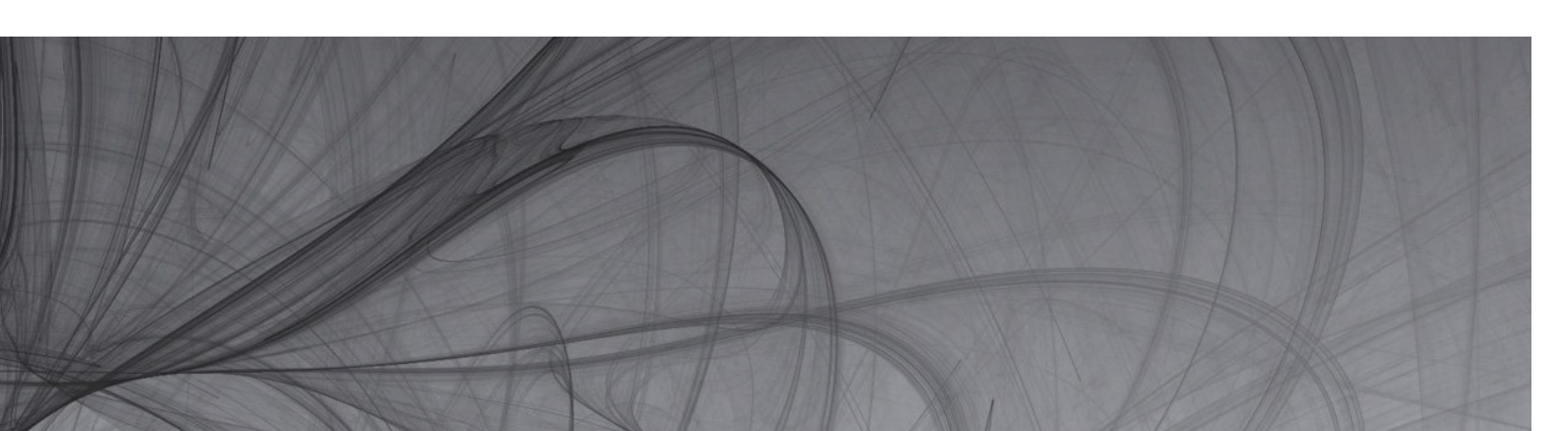

Opinnäytetyöni käsittelee Tuusulassa sijaitsevan hoivakoti Elisabet ja Eemilin tilojen tila- ja sisustussuunnitelmaa esteettömyyden pohjalta, jossa kohderyhmänä muistisairaat nousevat voimakkaammin esille. Tarkoitukseni on saada hoivakoti Elisabet ja Eemilin tilat toimiviksi, sekä asukkaiden, että henkilökunnan näkökulmasta. Aluksi seuran hoivakodin toimintaa paikan päällä, jonka jälkeen tulen tekemään kokeellisia testejä, jotka pohjautuvat värien ja niiden kontrastien, sekä asukkaiden muistamista helpottaviin kokeiluihin. Etsin opinnäytetyöhöni harmonista ja kodikasta, mutta kumminkin nykyaikaista sisustuskokonaisuutta yhdessä henkilökunnan kanssa. Rakennan väreistä, materiaaleista ja muista arkea helpottavista asioista suunnitelman, jonka toteutan tutkimalla värien merkitystä ja julkisen tilan esteettömyyttä, sekä havannoin ne 3D-visualisoinnin kera.

Avainsanat: esteettömyys, esteettisyys, kontrasti, muistisairaat, tilasuunnitelma, sisustussuunnitelma

Tiivistelmä

I am doing my thesis on accessibility to the nursing home and I will get a space plan and an interior design plan there. The target audience is primarily people who are experiencing memory disorders. My intention is to get functional spaces for residents and staff. At first, I will follow the action and my observations and will do some experimental tests. The tests are based on the colors and contrasts, which could bring relief to residents' daily life. I'm looking in my thesis to the harmonious and cozy interior design but at the same time I'm focusing on contemporary design. I will to build colors, materials and other things, which make everyday chores easier, a plan which I will do by examining the significance of contrasts and on accessibility in the public space, and I will show them with 3D visualizations.

Keywords: accessibility, aesthetics, contrast, interior design planning, memory disorder, space planning

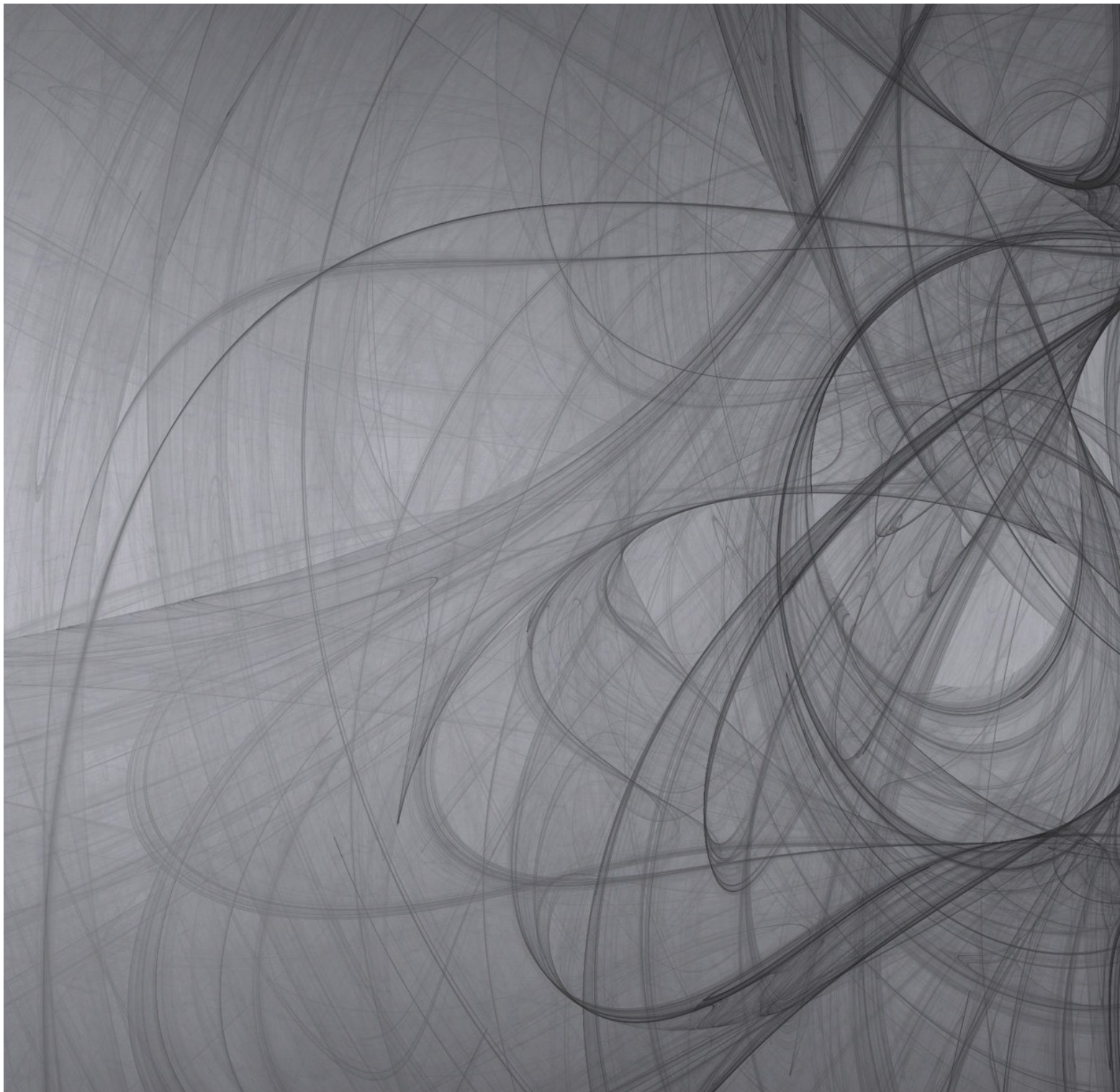

Abstract

Sisällysluettelo

1 Johdanto	9	7 Kohde	49
1.1 Aihe ja Taustat	10	7.1 Kohteen esittely	50
1.2 Tutkimusasetelma	11	7.2 Nykytilanne	52
		7.3 Toimeksianto	54
2 Muistisairaat	13	8 Tavoitteet	57
2.1 Käsitteet	14	8.1 Toiminnalliset tavoitteet	58
2.2 Erityispiirteet	15	8.2 Tyyli ja tunnelma	59
2.3 Tulevaisuuden näkymistä	16	8.3 Käyttäjänäkökulma	60
3 Pitkäaikaisesta laitoshoidosta	19	8.4 Eettiset tavoitteet	62
3.1 Laitoshoidon historiaa	20	8.5 Muut	64
3.2 Tilakokemus laitoshoidosta	22	8.6 Rajaus	66
4 Värien havaitsemisesta	25	9 Suunnitteluprosessi	69
4.1 Värien vaikutus tilassa	26	9.1 Tilaohjelma ja konseptin valinta	70
4.2 Värien vaikutus mielialaan	28	9.2 Tilan esteetön käyttö	76
4.3 Ikääntyminen ja värinäkö	30	9.3 Materiaalit	82
5 Kodikkuus laitosympäristössä	33	9.4 Valaistus	84
5.1 Kodikkuuden käsite	34	9.5 Kontrastit	88
5.2 Keinoista	36	10 Tilasuunnitelma	93
5.3 Toteutuksesta	38	11 Arviointi	121
6 Referenssit	41	11.1 Tila	122
6.1 Esperi- Hoivakoti Vanhalinna	42	11.2 Prosessi	123
6.2 Hoivakoti Atzalea	44	11.3 Palaute ja jatkokehitys	124
6.3 Koivukylän hoivakoti	46	Lähteet	126
		Liitetiedosto	129

Johdanto 1

1.1 Aihe ja Taustat

Pitkäaikaista laitoshoidtoa tarjotaan niille henkilöille, jotka tarvitsevat jatkuvaa huolenpitoa kotona tai palveluasunnossa. Laitoshoidtoon sisältyy hoivan ja huolenpidon lisäksi lääketeet, sosiaaliset tarpeet; puhtaus, vaatetus ja virkistystoiminta. Laitoshoidtoon kuuluvat ammattihenkilökunnan lisäksi myös lääkäripalvelut. (STM 2011.) Laitoshoidon ylläpito vie yleisesti ottaen kaikki henkilökunnan resurssit ja näin ollen palvelutalon viihtyvyyden parantamiseen ei riitä aikaa. On myös muistettava, että palvelutalon sisustusta suunniteltaessa pintamateriaalit, kosketuspinnat ja irtaimistot täytyvät olla helposti puhdistettavissa, ovat pölyttömiä ja eivätkä aiheuta allergisia reaktioita. Tässä vaiheessa jäävät helposti ulkonäölliset seikat huomiotta. (Rakennustietosäätiö 2007, 8.) Jokainen meistä haluaisi asua vanhuuden päivät kotona, mutta aina se ei ole mahdollista. Palvelutalon viihtyvyys ja ennen kaikkea kodinomaisuus kliinisessä ympäristössä maldtavat kynnystä pitkäaikaiseen laitoshoidtoon. Pyrkimyksenä on, että saataisiin käytettyä juuri näitä arvoja ja että suunnitelma on myös toteutettavissa kohtuullisella työpanoksella.

1.2 Tutkimusasetelma

Aloitin työni tekemisen tutustumalla aiheetta käsittelevään kirjallisuuteen, ennen kaikkea minulle lähes tuntemattomaan muistisairauteen. Luin myös paljon sähköisessä muodossa olevaa aineistoa, jota oli-kin runsaasti tarjolla. Jotta sain työmäärän pidettyä kohtuullisena, supistin tutkimustyön muistisairaiden henkilöiden arkea helpottaviin asioihin, esteettömään asumiseen laitoshoidossa, sekä väri- ja kontrastien toimivuuteen tilassa. Lisäksi poimin mukaan muutaman referenssi joista pyrin poimimaan järkevim-
mät ja käytännöllisimmät ideat ja ajatukset. Halusin myös tehdä tutkimustyötä hoivakodissa, seurasin toimintaa yhden päivän ajan ja merkitsin muistiin sekä hyvät että huonot puolet. Tämän jälkeen minun oli helpompi lähteä kokeilemaan, miten saisin paranneltua asukkaiden normaalia arkea kokeellisilla tes-teillä. Tutkin myös omaa kohdettani haastatteleamalla henkilökuntaa ja asukkaita ja lisäksi he saivat yhdes-sä rakentaa miellekartan paremmasta asuinympäristöstä, jota halusin hyödyntää suunnitelmaani tehtäessä.

<http://tuire1.kuvat.fi>

Muistisairaat

2

2.1 Käsitteet

Joka päivä noin 36 suomalaisella ihmisellä todetaan jonkin asteinen muistisairaus. Muistin heikentymiseen voivat vaikuttaa monet taustalla olevat tekijät. Taustalta voi löytyä etenevän muistisairauden lisäksi masennus, stressi tai uupumus, B12-vitamiinin puutos, päihteiden käyttö, sopimaton lääkitys, kilpirauhasen vajaatoiminta, epilepsia, aivovamma, sekä verenkiertohäiriö aivoissa. Jopa kolmanella yli 65-vuotiaalla on jonkinlaisia muistioireita. Yleisimmät demensioireita aiheuttavat etenevät muistisairaudet ovat Alzheimerin tauti, verisuoniperäinen muistisairaus, lewynekappale-tauti ja otsa-ohimolohkorappeutumasta johtuva muistisairaus. Myös Parkinsonintauti voidaan laskea eteneviin muistisairauksiin sen aiheuttamien tiedonkäsittelyvaikeuksien vuoksi. Muistisairaita on Suomessa noin 130 000, joista kotona asustavia on noin 40 000. (Muistiliitto 2014.)

2.2 Erityispiirteet

Muistisairaan normaalit elämään liittyvät arkiset asiat, sekä työelämä alkavat käydä haastavammaksi. Henkilö saattaa sen itse tiedostaa, mutta ei halua sitä myöntää itselleen. Lisääntyneiden muistioireiden taustalla on aina syy, joka tarvitsee selvittää. Huoli muistin heikentyneellä henkilöllä tai omaisella kasvaa. Haittoja voi olla esimerkiksi sovittujen tapaamisten unohtelu, epätarkoituksenmukainen terveyspalvelujen käyttö, vaikeus löytää sanoja tai vaikka taloudellisten asioiden hoitamisen vaikeus. Haastavuutta voi tuoda kellon ymmärtämättömyys, esineiden katoaminen ja niiden käyttötavan vaikeutuminen. Henkilöllä voi olla lähimuistin heikentymistä, mielialan muutoksia, tai ahdistuneisuutta. Suurimmalla osalla kansalaisista unohtamisen taustalla on kuitenkin vain kiirettä, väsymystä ja keskittymisen tai motivaation puutetta. (Muistiliitto 2014.)

2.3 Tulevaisuuden näkymistä

Muistisairaiden määrä lisääntyy väestön ikääntyessä (Muistiliitto2014). Muistisairauden eli dementian yleisyydestä koko väestössä saadaan luotettava kuva ainoastaan väestötutkimuksen avulla. Keskivaikeasta ja vaikeasta dementiasta kärsiviä potilaita oli Suomessa vuonna 2005 noin 85 000, vuonna 2010 yli 90 000 ja vuonna 2015 arviolta yli 100 000. Lisäksi pääosin itsenäisesti selviytyviä, lievistä dementiasta kärsiviä potilaita on noin 30 000. Dementiapotilaiden lukumäärän lisääntyminen merkitsee laitoshoitotarpeen jyrkkää kasvua. (Sulkava 2005).

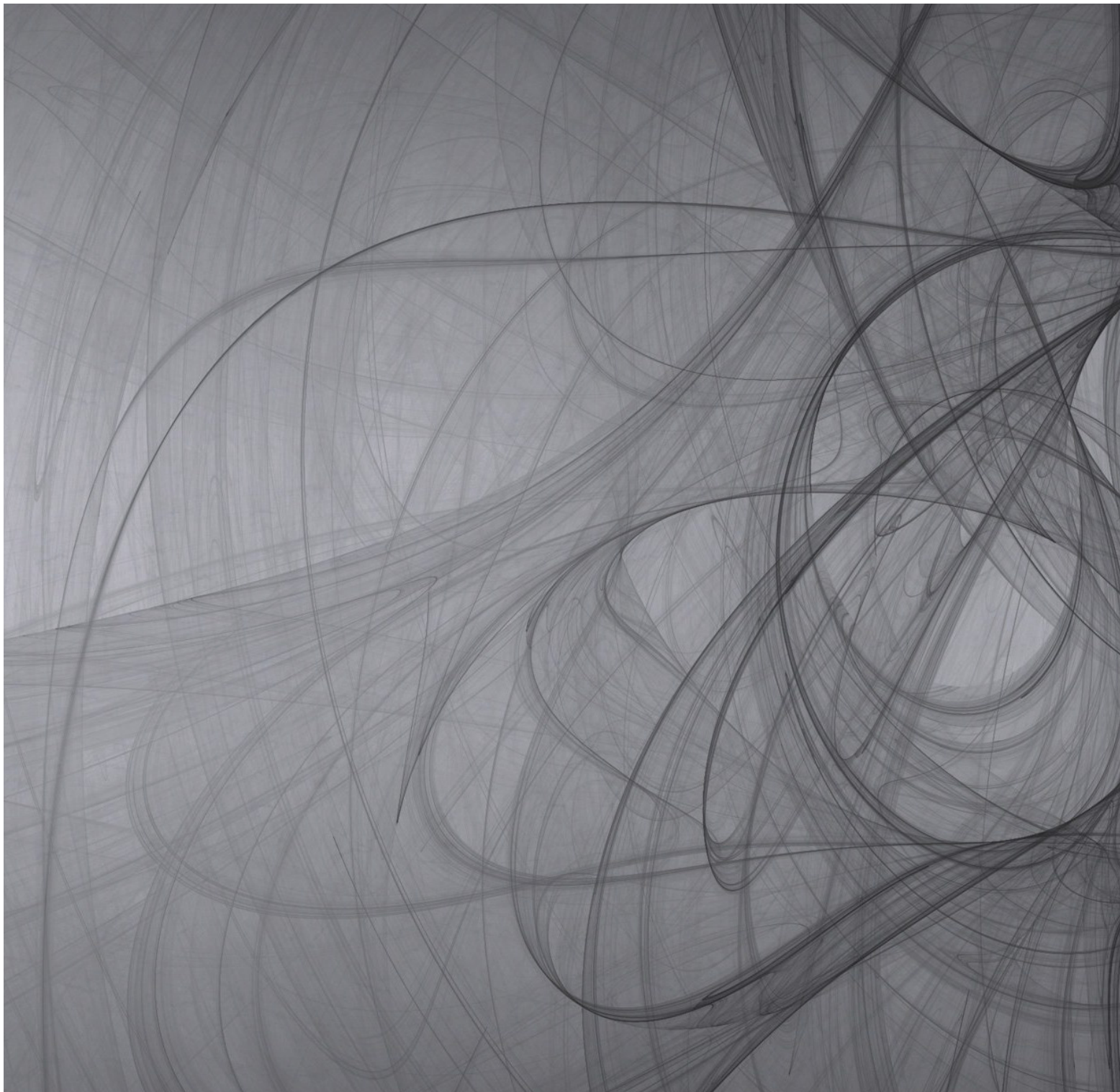
Ikä	2000	2005	2010	2015	2020
30-64	6 500	6 500	6 500	6 300	6 100
65-74	18 300	18 700	21 100	27 000	29 800
75-84	27 800	28 600	33 700	38 900	39 000
85-	27 000	28 600	33 700	38 300	40 000
Kaikki	79 600	85 300	93 600	105 500	115 400

Keskivaikeasta ja vaikeasta dementiasta kärsivien potilaiden arvioitu lukumäärä olettaen, että dementian ikäryhmittäinen esiintyvyys ei muutu (Sulkava 2005).

Laitoshoidon tarvetta lisää myös se, että iäkkäimmillä potilailla on harvoin omaishoitajana toimivaa puolisoa. On tärkeää yhteiskunnan kannalta, että dementiapotilaiden omaisia tuetaan. Rahallista kotihoitoa tukea on lisättävä, sillä kotihoito on huomattavasti edullisempaa laitoshoidon verrattuna. Samalla kotisairaanhoidon ja kotipalveluatuksen kehittäminen, että ne tukevat omaishoitajia mahdollisimman hyvin. Kotihoitoa tukevat dementiapotilaiden lyhytaikaiset hoitopaikat ovat tärkeitä, sillä omaishoitajien mahdollisuus levähtämiseen vähentää pitkäaikaishoidon tarvetta. Intervallihoidot pitäisi toteuttaa sellaisissa hoitopaikoissa, joissa on mahdollisuus kuntouttaviin lyhytaikaishoitoihin. Tarkoituksena on se, että potilas palaa takaisin kotihoitoon paremmassa kunnossa kuin sieltä lähtiessä. Tieteellinen tutkimus pyrkii selvittämään dementoivien sairauksien geneettisiä ja muita riskitekijöitä, joiden tietämisen merkitys kasvaa, kun löydetään tauteja hidastavia ja mahdollisesti ehkäiseviä hoitomuotoja. Soveltavan tutkimuksen alueella tutkitaan keinoja, joilla voidaan tukea dementiapotilaiden kotihoitoa sekä pitää heidän elämänsä elämisen arvoisena myös laitoshoitovaiheessa. (Sulkava 2005.)

Pitkääikaisesta laitoshoidosta

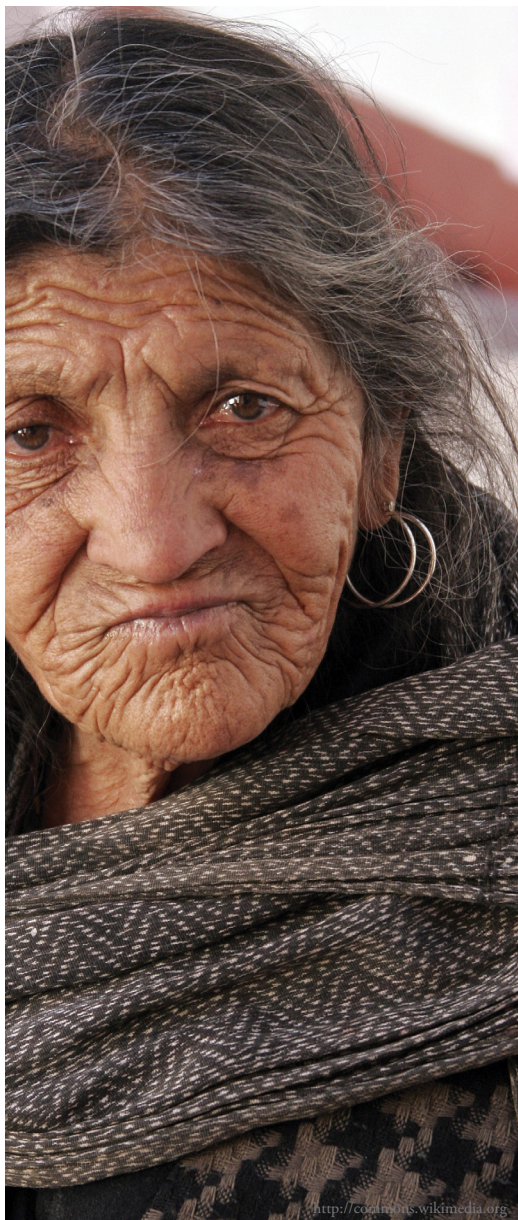
3

3.1 Laitoshoidon historiaa

Vanhusten hoito ja heidän kohtelu on muuttunut suuresti 1800-luvulta tähän päivään. 1800-luvulla vanhukset sijoitettiin vaivaistaloon yhdessä vammaisten, mielisairaiden, sekä köyhien ja orpojen lasten kanssa. Vaivaistaloja vihattiin ja ihmiset kaikin tavoin halusivat välttää sinne joutumista. Ihmiset mieluummin alkoivat kerjäämään. Helsingin yliopiston historian professori Maria Lähteenmäen mukaan kunnat yrittivät minimoida kustannuksiaan huutokauppaamalla vanhuksia ja lapsia, jotka joutuivat siirtymään talosta taloon. Vaivaistalot muutettiin kunnalliskodeiksi 1920-luvulla ja varakkaimmat kunnat alkoivat rakentamaan uusia, moderneja taloja kunnalliskotien asukkaille, mutta vielä 1950- 1960-luvulla köyhimmissä kunnissa oli vielä vanhanaikaisia kunnalliskoteja, jotka olivat yleisesti vanhoja maatiloja, joissa vanhukset elättivät itseään työn teolla. (Uittomäki 2003.)

Koukkuniemen vaivaistalon päärakennus 1900-luvun alussa. Kuvaaja tuntematon, Tampereen museoiden kuva-arkisto.

Vasta 1960-1970-luvulla kunnalliskodit alkoivat muuttua vanhainkodeiksi. Maria Lähteenmäen mukaan 1960-luvulla myönnettiin, että vanhuksilla on omia erityistarpeitaan ja näin vanhukset alkoivat saada asua omissa asunnoissaan ja huoneissaan. 1980-luku oli selkeä murrosvaihe vanhusten hoidossa. Silloin kotipalvelu, lähimmäispalvelu ja palvelutoiminta alkoivat nosta päätään. Enää ei ajateltu vain asumista, vaan vanhusten hyvinvointia. Yksityisille vanhainkodeille ja järjestöille valtion rahoittava rooli tuli korostetusti esille RAY:n kautta, joka perustettiin vuonna 1938. 1900-luvun vaihteessa aloittaneet sosialidemokraattiset naiset tekivät myös merkittävää sosiaalityötä. Siitä seurasi se, että 1940- 1950-luvun taitteessa vanhustyö, ensikotitoiminta, äitien lomatoiminta ja kuluttajavalistus eriytettiin siten, että jokaista varten perustettiin oma järjestö yksi toisensa jälkeen. Tämä poliittinen järjestö ei saanut valtion apua sosiaaliseen työhön, näiden neljän toiminta-alueen eriyttäminen oli puhtaasti käytännöllinen ratkaisu, sillä sosiaalista työtä harjoittavat yhteisöt saivat valtion apua. Ennen 1980-lukua vanhustyö oli vanhusten asumisen tukemista, jossa suuren merkityksen on saanut vapaaehtoistyö. Nykypäivänä vanhusväestön lisääntyminen asettaa paineita länsimaiselle yhteiskunnalle ja tuo tullessaan aivan uusia haasteita. Lähteenmäki kertoo, kuinka naiset ovat olleet johtavia vanhustyössä, naiset ovat rakentaneet suomalaista vanhustenhuoltoa. Vasta 1960-luvulla tulivat ensimmäiset miehet mukaan päätöksentekoeleimiin. (Uittomäki 2003.)

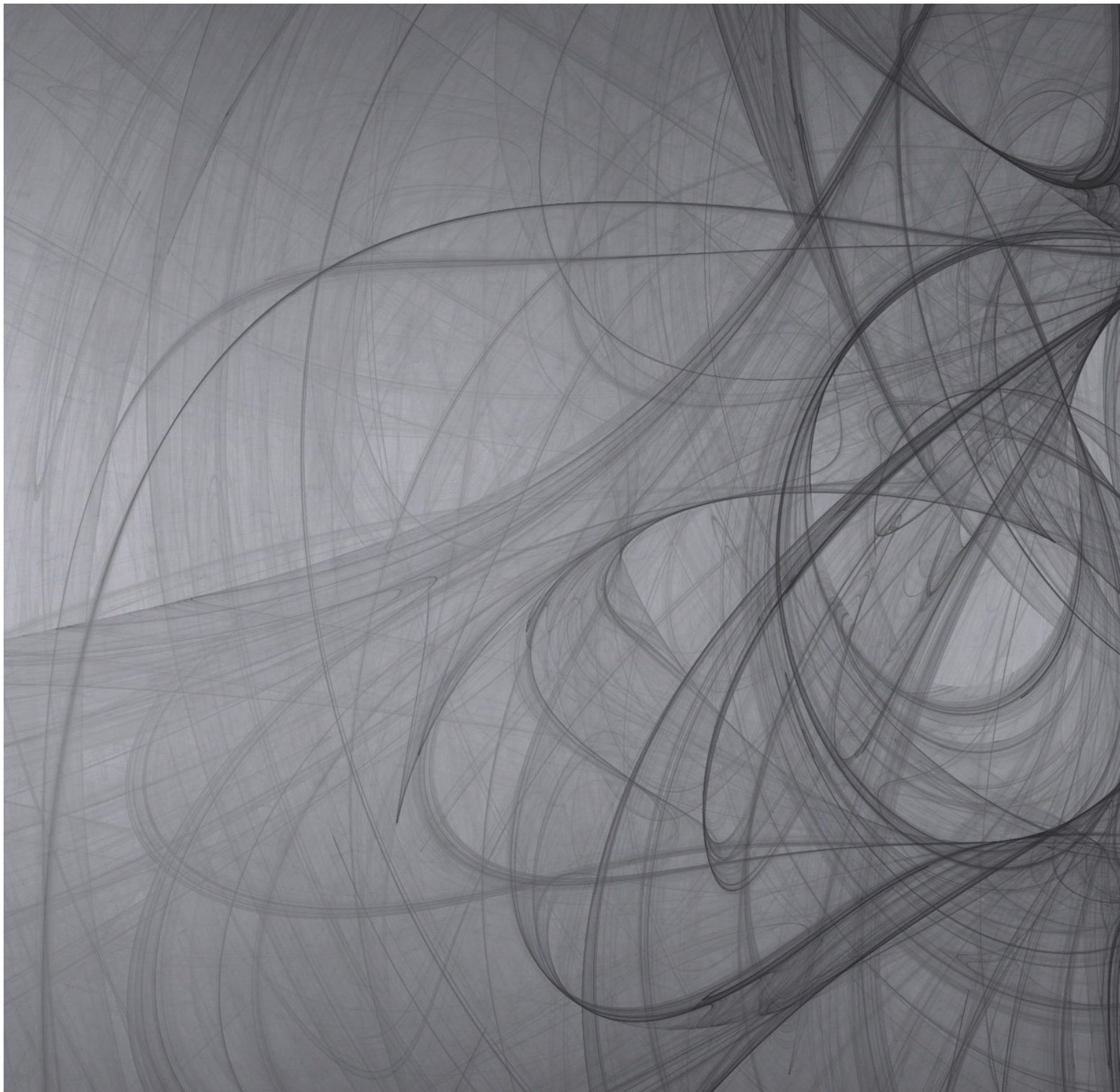
3.2 Tilakokemus laitoshoidossa

Asukkaan liikkumisen ja aistitoimintojen heikentymisen myötä hänen elinpiirinsä pienenee ikääntyessään. Ikääntyneet ja liikuntaesteiset viettävät suurimman osan ajastaan sisätiloissa. Palvelukodeissa yksinolo on huomattavasti vähäisempää kuin kotona asuvilla henkilöillä. (Laatikainen 2009.) Heille luodaan yhteisiä hetkiä muiden asukkaiden kanssa, mutta halutessaan saavat vetäytyä henkilökohtaiseen huoneeseensa, jonka jokainen asukas on saanut sisustaa omilla tutuilla kalusteillaan ja esineillään. Tuttu ja turvallinen ympäristö tukee laitosasumisen mukavuutta. Turvallisuutta asukkaille tuo myös se, että heillä on aina henkilö, johon turvautua silloin, kun tuntee olonsa turvattomaksi ja epävarmaksi. Ihminen kokee tilan eri aistien kautta. Asukkaiden ja henkilökunnan leppoisa yhdessäolo tilassa, missä keittiöstä kantautuvat tuoksut ja arkisten askareiden äänet, hyvän ilmanlaadun kera stimuloivat myönteistä tilakokemusta. Oikea lämpötila ja hyvä akustiikka tuovat oman leimansa aistikokemukseen.

www.kaarnikankuvar.blogspot.fi

Värien havaitsemisesta

4

4.1 Värien vaikutus tilassa

Monet ovat havainneet samojen värien muuttuvan erilaisissa valaistuksissa. Lähes pimeässä väri on lähes mustaa, puolivarjossa voimakas ja kirkkaassa valossa kulkee kohti valkoista (Wetzer 2000). Väri on tärkeä osa ympäristöä. Väreillä voidaan jäsentää tilaa, selkeät ja suuret väripinnat auttavat hahmottamaan tilaa ja eri elementtejä kolmiulotteisena. Värit vaikuttavat tilavaikutelmaan, tilan lämpövaikutelmaan ja esineen painovaikutelmaan.

Punainen kohottaa tilan lämpövaikutelmaa, lähentää, suurentaa ja tuntuu raskaalta. Oranssi jäljittelee tiilimurskaa ja vihreää ruohoa, mutta värien sävy, valööri eivät vastaa alkuperäisiä luonnonsävyjä. Sen läsnäoloa ihmisten lähellä pidetään tarpeellisenä sen virkistävän voiman ansiosta, mutta suurina pintoina sen vaikutus muuttuu käänteiseksi ja ahdistavaksi. Keltainen keventää tilavaikutelmaa ja tulvii valoa. Se myös pienentää esineen kokovaikutelmaa ja liikkuu kohti. Tilassa vihreä väri toimii etäisenä, avarana, avoimena, kevyenä ja viilentävänä. Esineissä vihreä vaikuttaa kokoa pienentävästi ja painoa alentavasti. (Wetzer 2000.)

Sininen väri pienentää esineen kokovaikutelmaa, mutta suurentaa painovaikutelmaa. Jos sinistä ei tilassa ole, tuntuu kuin happi loppuisi, eikä pystyisi hengittämään. Tämän huomaa silloin, kun tilassa ei ole ikkunoita ja yhteys ulkomaailmaan on katkaistu, eikä mitään korvaavia elementtejä ole käytössä. Myös lämpötila arvioidaan kylmemmäksi. Sinistä käytetään tilan avartamiseen, ilmavuuden lisäämiseen ja yliaistillisen tilan luomiseen. Sitä myös suositellaan käytettäväksi keittiössä, koska se pitää karpäset loitolla. Violetin käyttö tilassa vaikuttaa tilan lämpövaikutelmaan viilentävästi, tilan kokoon sulkevasti ja lähentävästi sekä ääniärsyksiä korostavasti. (Wetzer 2000.)

Valkoinen on valovoimaisin, kaikkia värejä heijastava, tyyne ja puhdas väri. Se on neutraali tilan lämpövaikutelmaan nähden, mutta yksinään viilenemään päin. Valkoinen avartaa tilaa ja luo keveyttä. Esineitä ja pintoja se suurentaa, mutta keventää niiden painoa. Musta on myös neutraali lämpöön nähden, mutta tilan kokoon vaikuttaa sulkevasti ja raskaasti. Musta vaimentaa ääniä ja ajankulu tuntuu pysähtyvän. Esineiden painontunne on raskas mutta koko pienenee. Yhdessä valkoisen kanssa, mustasta saa rakennettua levottoman, liikkuvan, laajenevan ja kutistuvan kineettisen pinnan. Mustassa valot kirkastuvat ja elävät. (Wetzer2000.)

4.2 Värien vaikutus mielialaan

Värit vaikuttavat ympäristötekijänä ihmisen mielialaan, viihtyvyyteen, tunnelmiin ja vireyteen. Värien vaikutus on voimakas, ollaan siitä tietoisia tai ei. Auringonvalossa kylpevä taivaansininen tekee aktiiviseksi, yönsininen unelmoivaksi, kun taas samat sävyt huonetiloissa muuttuvat kylmiksi ja elottomiksi. Erilaiset fyysiset olomuodot vaikuttavat myös väreihin ja niistä on kehkeytynyt monipuolinen sanontojen kirjo, kuten ”kalpea kuin lakana”, ”vihreä kateudesta”, tai ”tuskan harmaa”. Voimakkaat puhtaat värit näyttävät vaikuttavan nopeammin kuin neutraalit värit. (Wetzer 2000.)

Punainen on hyvin kiihottava ja aktiivinen väri, nostaa verenpainetta, ihon lämpötilaa ja pulssia, sekä edistää aineenvaihduntaa. Punainen voi myös ärsyttää, järkyttää tasapainoa ja väärässä ympäristössä ahdistaa. Ruotsissa vanhuksille tarkoitettussa kylpylässä jouduttiin vaihtamaan punaiset ja oranssit kaakelit viileämpiin väreihin, koska lämpimät värit aiheuttivat vanhuksille sekä psyykkisiä että fyysisiä negatiivisia reaktioita. Oranssi edistää ruoan sulatusta, kiihottaa tunteita ja aiheuttaa rauhattomuutta ja ärsyyntymistä. Mustan kanssa se on tehokas yhdistelmä herättämään huomiota. Keltainen, samoin kuin punainen ja oranssi, nostaa verenpainetta, ihon lämpötilaa ja pulssia. Keltainen on kiihottava ja inspiroiva väri ja viestii vaarasta etenkin mustaan yhdistettynä. (Wetzer 2000.)

Valkoisella taitettu keltainen säteilee auringonpaistetta, jolla on stressiä parantava vaikutus, kun taas sapenkeltainen antaa karvaankitkerän mielikuvan. Heikko keltainen antaa vihertävää mielikuvaa, joka viestii uhkaa, kelmeyttä ja kuolemaa. Keltainen yhdistetään myös valtaan ja rikkauteen. Vihreä väri vaikuttaa mieleen rauhoittavasti, virkistävästi ja tyynnyttävästi, siis täydellinen levon ja olemisen väri. Tummanvihreänä se luo turvallisuutta ja varmuutta, vaaleana rauhaa ja sydämellisyyttä. Toisaalta kellanvihreä taitettuna hiukan mustaan, yhdistää vahingollisuuteen, myrkyllisyyteen, pahoinvointiin ja kateuteen. Vihreän fyysinen vaikutus näkyy verenpaineen, ihon lämpötilan ja pulssin alenemisena, aineenvaihdunnan hidastumisena ja tunteita rauhoittavana. Sininen väri on kuin taivas, ääretön, kylmä ja etäinen, mietiskelyn ja uskon väri. Se on myös vapauden ja vilpittömyyden väri. Sininen alentaa ruumiin toimintoja, hidastaa taimien kasvua, ehkäisee hormonitoimintaa ja haittaa haavojen parantumista. Välimeren maissa sinisten ovien tarkoitus on pelotella paholainen tiehensä. (Wetzer 2000.)

Violetti on väreistä tummin, siksi se yhdistetään usein sielun syvimpiin tuntemuksiin. Täyteläisenä ja voimakkaana se aiheuttaa aggressiivisuutta ja levottomuutta kun taas hillitty violetti viilentää ja tyynnyttää mielialaa. Violetti laskee verenpainetta, pulssia ja aineenvaihduntaa. Valkoinen on avoin, tyyni ja puhdas niin psyykkisessä kuin fyysisessäkin mielessä. Se on luovan tauon väri ja rytmille tärkeä jatkuvuuden suoja. Samoin se luo muille väreille mahdollisuuden loistaa, toimia ja rakastaa. Valkoinen vaate viilentää kuumassa kesähelteessä. Musta on täyden pimeyden, epätoivon, murheen ja kuoleman väri. Toisaalta se tuottaa viluiliselle lämmönvarastoijana mielihyvää haaleassa auringonpaisteessakin. (Wetzer 2000.)

4.3 Ikääntyminen ja värinäkö

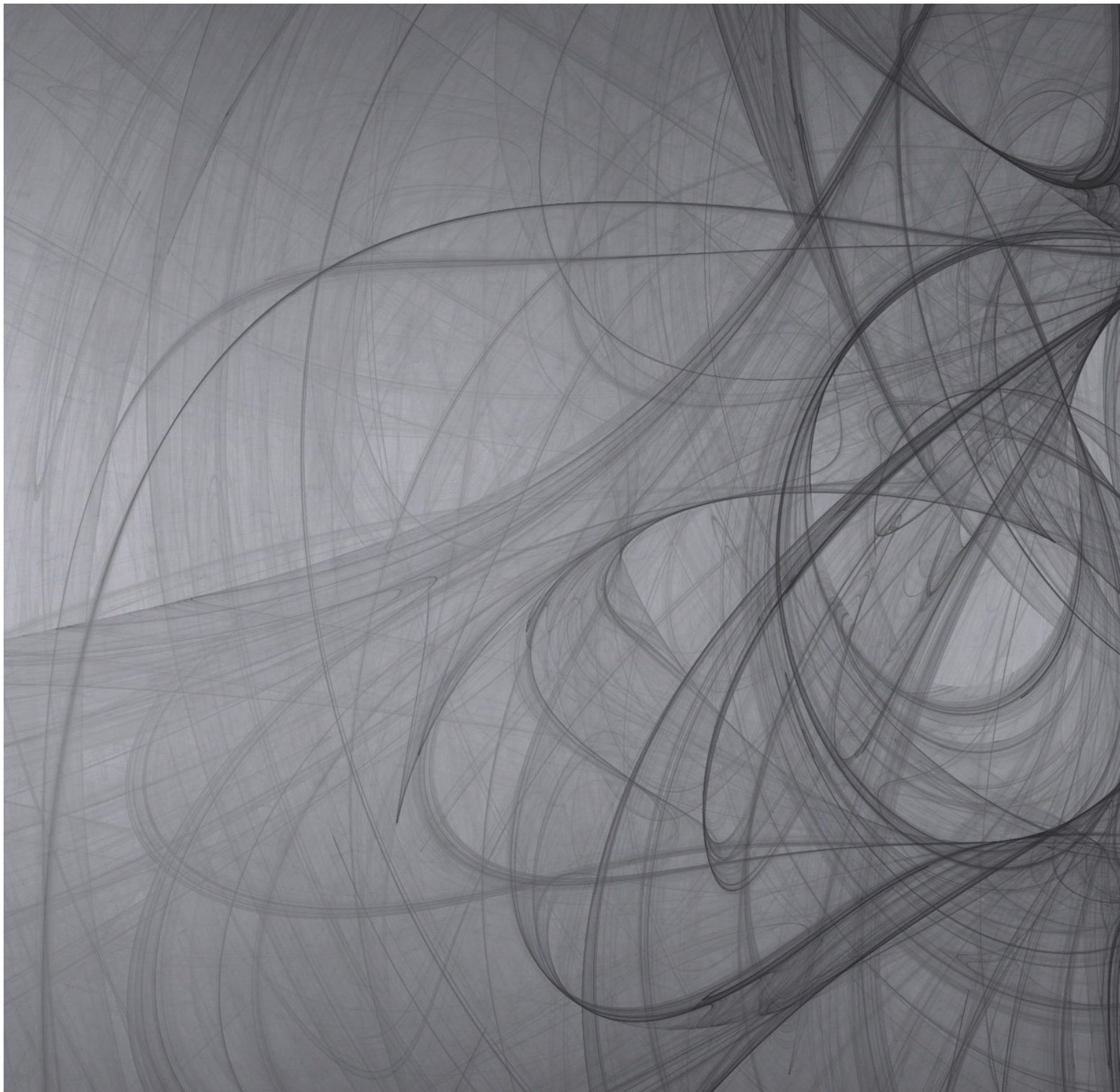
On paljon ihmisiä, jotka eivät näe värejä. Noin kahdeksan prosenttia miehistä ja puoli prosenttia naisista kärsii jonkinasteisesta värisokeudesta. Yleensä se esiintyy puna-vihersokeutena ja harvemmin oranssi-sinisokeutena. (Wetzer 2000.) Iän myötä ihmisen kyky erottaa värejä heikentyy. Heikkonäköisellä harmaan sävyt, varsinkin yhdistettynä aineettomaan lasiarkkitehtuuriin, ovat haastavia. Liian lähellä olevat värisävyt eivät toimi. On hyvä käyttää sävyjä tumma-vaalea-asteikon molemmista päistä. Rohkea värien käyttö on suositeltavaa, etenkin julkisissa kohteissa, joiden pitäisi palvella ympäristöä eritavoin hahmottavia ihmisiä. Hyvä yleisohje on käsitellä isot pinnat, kuten katto ja seinät vaalealla ja pienemmät väripinnat tummemmalla, kuten ovet, listoitukset ja kalusteet. Vaaleat seinäpinnat ja katto heijastavat valoa ja näin tuo tilaan epäsuoraa valoa. Lattian on hyvä olla seinäpintoja tummempi ja yhtenäinen, mutta ei liian tumma. Värikontrastilla pitäisi korostaa nimenomaan näkemiseen tarvittavia asioita, osoittamaan esimerkiksi vaaraa. Hyvin erottuvia kontrastiväripareja on esimerkiksi musta-keltainen, kelta-punainen, puna-valkoinen. Samalla pitäisi käyttää materialistista, struktuuripintaista kontrastia, jotta sokeakin pystyisi välttämään vaaran. (Rautava 2009.)

Struktuuripinnat toimisivat myös liukuesteinä, kuten esimerkiksi portaissa. Huomiovärit toimivat myös oven kahvoissa ja vaikkapa wc-istuinten kannessa. Pitää myös muistaa, että sekavan oloinen kokonaisuus voi vaikeuttaa muistisairaana tilan hahmottamista. Parhaimmillaan väreillä saadaan aikaiseksi esteettinen kokonaisuus, joka on myös helppo hahmottaa. (Turvallinen kaupunki 2014.) Muistisairasta ajatellen liian räikeitä kuvioita pitäisi tulla välttämään. Ongelmapaikkoja on paljon, ovet, kahvat, hanat, niitä on vaikea erottaa vaaleilta pinnoilta. (Rautava 2009.)

Liian lähellä olevat värisävyt eivät toimi. On hyvä käyttää sävyjä tumma-vaalea-asteikon molemmista päistä.

Kodikkuus laitosympäristössä

5

5.1 Kodikkuuden käsite

Asuinympäristön esteettisyys luo asumisviihtyvyyttä. Esteettisyys on aistillisuutta ja tuo mukanaan kauneuden. Se tuo ihmiselle paljon positiivista kokemusta. Ihminen kokee esteettisyyttä eri aisteillaan ympäristösään, näkemällä värejä, kuulemalla ääniä, koskettamalla eri struktuuria. Myös hiljaisuus aistitaan ja se on yhtä tärkeää kuin muukin äänitila. Esteettisyys koetaan aina subjektiivisesti, joten kaikki ei tunne esteettisyyttä samalla tavalla. Esteettisyyden lisäksi hyvällä ilmapiirillä on tärkeä osa viihtyvyyden kannalta. Esimerkiksi laitosympäristössä on paljon vuorovaikutustilanteita henkilökunnan ja muiden asukkaiden kanssa, joten hyvä ilmapiiri rohkaisee, kunnioittaa ja hyväksyy ihmisen omana itsenään. (Eloranta & Punkanen 2008.) Esteettisyys on kodikkuutta. Kodikkuuden luomiseen auttavat muistot. Esineiden vahvoilla symbolisilla merkityksillä, väreillä ja muulla sisustuksella, jotka kuvastavat eri aikakautta, saadaan kodikkuutta. Voisi kuvitella, että juuri muistot tekevät kodikkuuden kaikkine kokemuksineen ja tunnelatauksineen.

<http://www.talosanomat.fi>

<http://www.taloustiete.fi>

5.2 Keinoista

Totuttujen toimintatapojen ylläpito on ikäihmiselle tärkeää, koska se tarkoittaa elämän jatkumista. Näihin tapoihin liittyvät tärkeimpänä omassa kotiympäristössä asuminen ja siitä johtuva itsenäisyyden tuntu. Kodin työt ja toimet tuovat sisältöä heidän elämäänsä ja ovat näin merkittävä osa elämää, sekä ylläpitävät onnistuessaan itsetuntoa. Kun ikääntyneen avuntarve kasvaa, voi hän turvautua kotiapuun. Jos ikäihminen ei selviä enää itsenäisesti kotona, voi hän tällöin muuttaa palvelukotiin. Voisi kuvitella tilanteen, jossa kotoa on olosuhteiden pakosta muutettava pois palvelutaloon, kokee ikäihminen sen epäonnistumisen tunteena. (Andersson 2007.) Miten saamme ikäihmisen palvelutaloon sopeutumaan, kotiutumaan, luomaan kotiaan? Ikäihminen voi kuljettaa kotiaan mukana muistoin ja esinein, mutta tekeekö tämä vielä kodikkuuden? Myös huonekalut ja muut materialistiset esineet auttavat kodikkuuden luomisessa. Haasteen tuo palvelutalon henkilökunnalle se, että saavatko he siirrettyä ikäihmisen tavat ja rutiinit uuteen paikkaan, ilman että syntyy suurempia katkoksia, joka on kumminkin tärkeä osa hänen identiteettiään.

Elisabet ja Eemilin asukkaat koostuvat suurimmaksi osin muistisairaista. Toiminnanjohtaja Mirja Lindqvistin mukaan on tärkeää, että asukkaat saavat sisustaa oman huoneensa täysin omilla kalusteillaan ja esineillään, jolloin heillä on helpompi kotiutua ja luoda kodikkuutta ympärilleen. Hän myös pitää tärkeänä sitä, että myös yleisissä tiloissa, kuten päiväsaaleissa ja käytävillä tuotaisiin asukkaille tuttuja materiaaleja ja värejä. Esimerkiksi Marimekon Unikko-kuvio herättää asukkaissa yhteisiä muistoja. Mikä on se materiaali ja väri, mikä ikäihmisiä ja varsinkin muistisairaita yhdistää? Muistisairaiden lähimuisti on hyvin heikkoa ja mitä pidemmälle sairaus etenee sen kaukaisemmat muistot alkavat elämään (Muistiliitto 2014).

<http://www.losanomati.fi>

5.3 Toteutuksesta

Elisabet ja Eemilin asukkaiden keski-ikä on noin 80-vuotta, joten he ovat olleet 30- 40-vuotiaita 1960-1970-luvuilla. On täysin mahdollista, että voimakkaimmat muistikuvat ovat juuri kyseiseltä aikakaudelta. (Linqvist 2013.) Liiallisella menneen ajan designilla voi saada tilasta museomaisen ja rakennuksen arkkitehtuuriin sopimattoman, mutta suunnitelmaan voi tuoda pieniä viitteitä menneistä aikakausista tuomalla tilaan sen ajan tunnettua muotoilua esimerkiksi tekstiileissä ja valaisimissa nykyaikaisten ja ergonomisten huonekalujen rinnalla.

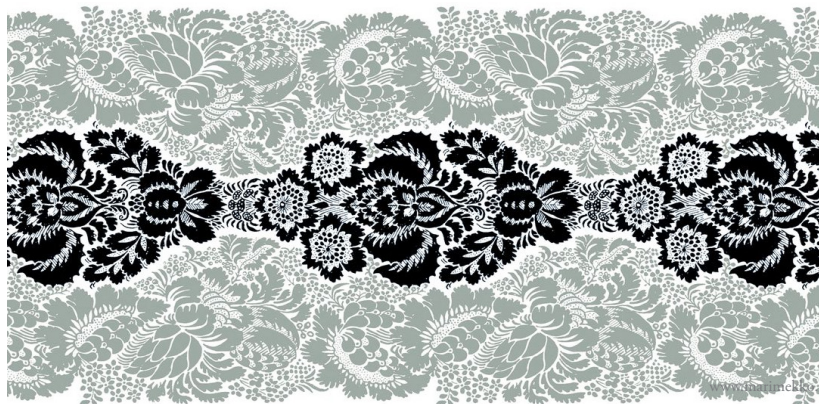
Helena Tynell Aurinkopullo 1962

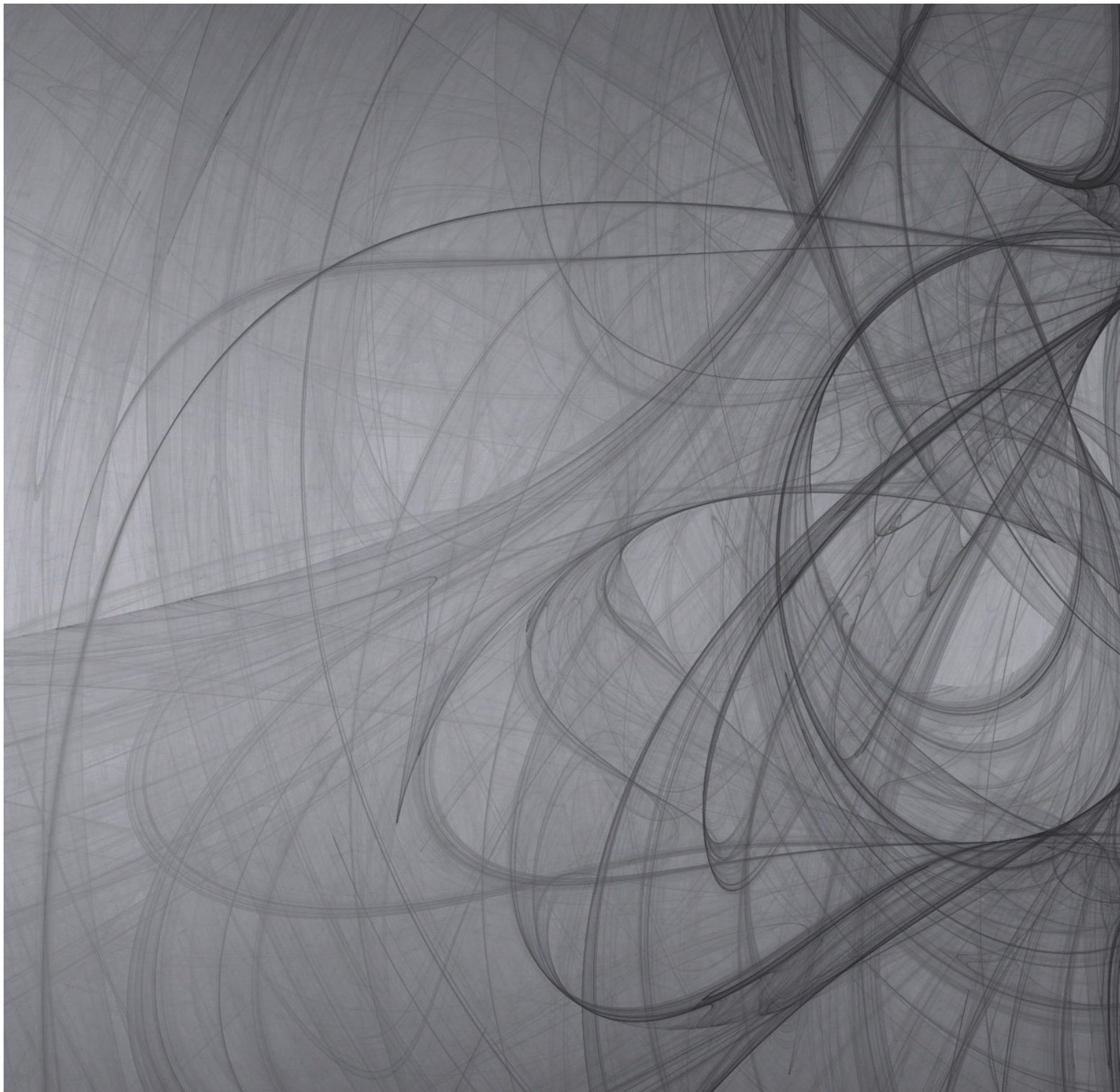
Esteri Tomula Tatti-koriste 1965

Paavo Tynell malli 9227 pöytävalaisin 1950

Marimekko Ananas-kuosi 1962

Referenssit

6

6.1 Esperi- Hoivakoti Vanhalinna

Hoivakoti Vanhalinna tarjoaa ympärivuorokautista hoivaa vanhuksille, pääasiassa muistisairaille. Myös muullakin diagnoosilla voi paikan saada, jos itsenäinen asuminen ei enää onnistu. Helsingin Itäkeskuksen läheisyydessä sijaitsevassa hoivakodissa on paikkoja 30, yhden hengen huoneissa, jotka asukkaat saavat kalustaa omilla kalusteillaan. (Esperi 2014.) Tila on nykyaikainen, avara ja värejä on käytetty monipuolisesti.

6.2 Hoivakoti Atzalea

Vantaalla sijaitseva Hoivakoti Atzalea tuottaa palveluasumista muistisairaille asukkaille. Toiminta on aloitettu vuonna 1998 ja asukaspaikkoja siellä on 21, asukkailla on yhden hengen huoneet. Heillä on käytössä saunatilojen ja takkatilan lisäksi myös kuntosali. (Hoivakoti Atzalea 2014.) Tilat ovat kodinomaiset ja viihtyisät, väritys on hillitympää.

Atzaleassa on käytetty myös perinteisiä huonekaluja, joka antaa oman leimansa sisustuksen ulkonäköön.

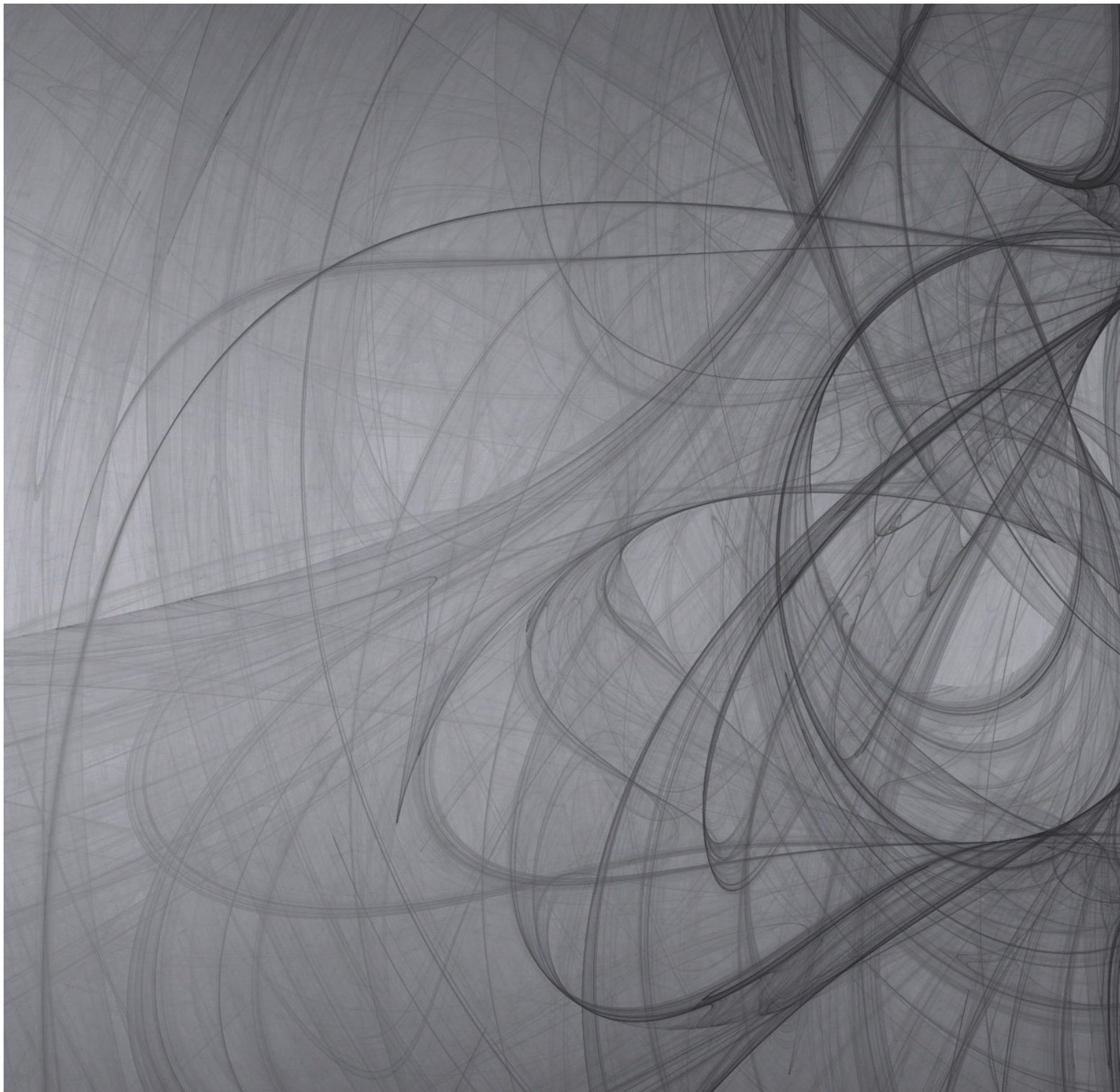

6.3 Koivukylän hoivakoti

Vantaalla sijaitseva Koivukylän hoivakoti on 24-paikkainen ja tarkoitettu ikäihmisille, jotka tarvitsevat ympärivuorokautista huolenpitoa. Asukkailla on mahdollisuus saada oma huone kalustettuna tai he voivat kalustaa sen itse. Koivukylän hoivakoti sijaitsee Koivukylän vanhustenkeskuksen tiloissa. (Tutoris 2014.) Tilat ovat nykyaikaiset, avaran oloiset, ehkä hiukan laitosmaisiet ja siellä on käytetty voimakkaaan värisiä tehoste-seiniä.

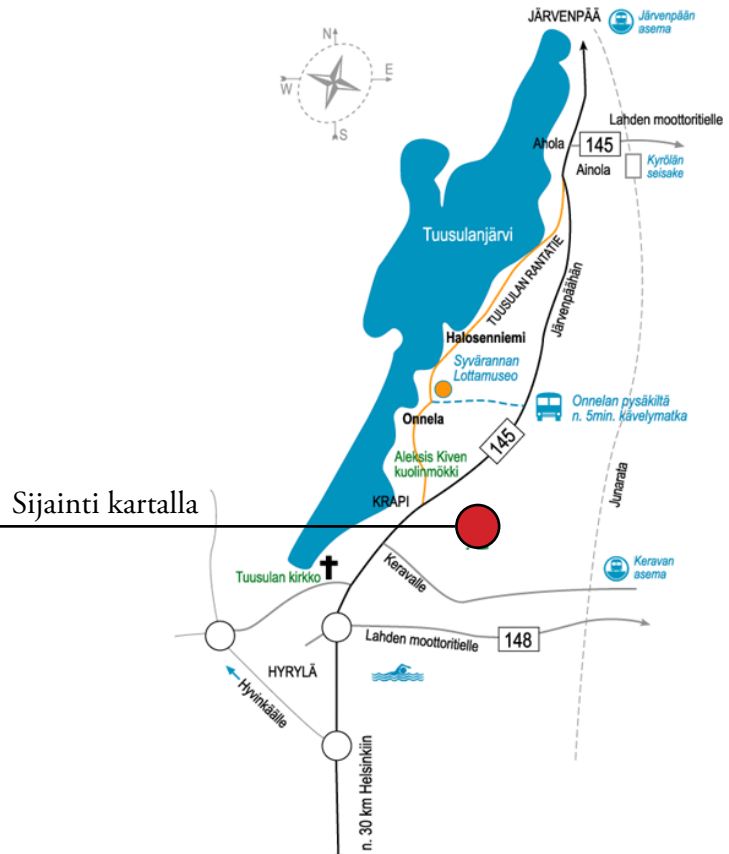

Kohde

7

7.1 Kohteen esittely

Suunnittelukohteeni sijaitsee Tuusulassa, kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Rantatien tuntumassa, Pekkolan rauhallisella asuinalueella. Yksityinen hoivakoti Elisabet ja Eemil tarjoaa ympärivuorokautista hoivaa muistisairauksista sairastaville ja liikuntarajoitteisille ikäihmisille. Toimeksiantajana työssä toimii hoivakodin omistaja, Tuusulan ASR-palvelu Oy. Yrityksen osakkaina ovat Airi ja Seppo Rajamäki, sekä Mirja ja Mika Lindqvist. Vuonna 2002, kun yritys perustettiin, aloitettiin myös hoivakodin rakennuksen suunnittelu ja rakentaminen. Tällä hetkellä asukaspaikkoja on 23 ja kaikki paikat ovat pitkäaikaiskäytössä. Ensimmäiset asukkaat muuttivat taloon syksyllä 2003.

Ainola

Wäinölä

Suunnitteilla oleva laajennusosa

Sisäänkäynti

kuva Arkkitehtitoimisto Klemetti & Rätty

7.2 Nykytilanne

Hoivakoti Elisabet ja Eemil on sisustettu kodikkaasti ja tunnelma on viihtyisä. Sisustus on toteutettu yrityksen osakkaiden voimin, johon ei liemmin ole jäänyt aikaa. Yhteisten tilojen irtaimisto, joita ei ole suunniteltu julkutilaan, ovat jonkin verran kärsineet käytössä. Istuinmukavuus on heikkoa ja tekstiilipäälliset eivät ole irroitettavissa. Asukkaiden huoneet ovat heidän itsensä sisustamia, joka tuo heille lisää kodinomaisuutta. Hoivakoti on jäämässä pieneksi kasvavan kysynnän vuoksi. Nykyinen rakennus on neliöltään 599m² ja siihen on vuoden 2014 aikana suunnitteilla laajennustyöt, joka toisi 236 neliötä lisää. Määräysten mukaisesti jokaisella asukkaalla täytyy olla oma huone, joten asukkaiden lukumäärä kasvaa nykyisestä 23 asukkaasta 25 asukkaaseen. Lisäksi tavoitteena on, että vanha osa pintaremontoidaan (Linqvist 2013).

Kuva tekijän oma

Kuva tekijän oma

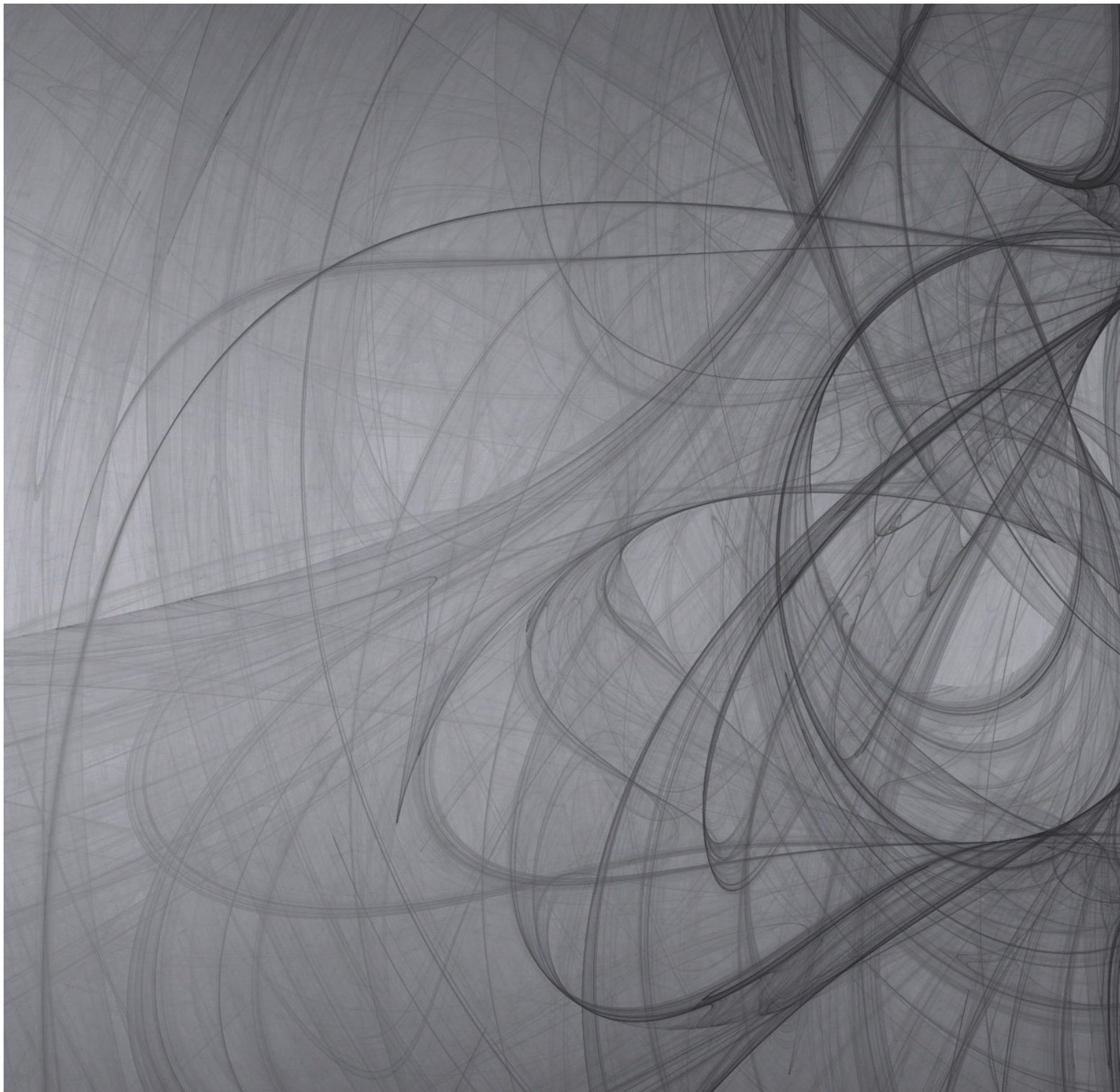
7.3 Toimeksianto

Tarkoituksena oli suunnitella vain tilan laajennusosa, mutta ensimmäisen kohteessa vierailun jälkeen päädyttiin Lindqvistin kanssa siihen, että suunnittelutyö aloitetaan vanhasta osasta, joka vaatii usean vuoden jälkeen päivitystä sekä esteettisyyden että esteettömyyden näkökulmista. Toiminnan johtavana ajatuksena on: ”Kohtele vanhusta kuten haluat itseäsi kohdeltavan vanhana”. Tämän lauseen ympärille lähdetään rakentamaan uudelleen päivitettyä ja kodinomaista tila- ja sisustussuunnitelmaa tavoitteena saada nykyinen, olemassa oleva rakennus toimivaksi kokonaisuudeksi. Laajennusosan suunnitelmat integroidaan vanhaan osaan, jotta tilat näyttäivät yhtenäisiltä. Sisustamisen osalta koskemattomaksi jää asukkaiden omat huoneet, vain huoneissa sijaitsevat wc:t ja kulkuaukot suunnitellaan uudelleen auttamaan muistisairaana henkilön kulkemista.

kuva tekijän oma

Tavoitteet 8

8.1 Toiminnalliset tavoitteet

Tilankäytön suunnittelun tavoitteena on tunnistaa ja määritellä kodinomainen asukaslähtöinen asuinympäristö uusittavassa hoivakodissa kirjaamalla alustava tilaohjelma tilan käyttötarkoituksista (ks. oheinen taulukko). Tilojen tulee tukea toimintaa ja strategisia tavoitteita sekä henkilökunnan että asukkaan näkökulmasta. Suunnittelun lähtökohtana on hoivakodin asettamat toivomukset tilan tarpeista. Kartoittamalla hoivakodin nykyiset tilat ja tavat sekä tulevaisuuden visiot ja tavoitteet, voi tietojen perusteella luoda suunnitelman ja ehdotuksen toiminnallisesta konseptista. Konseptin pohjalta voidaan määritellä lopullinen muoto. Tehtävänä on varmistaa tilojen soveltuvuus pitkäaikaiseen laitoshoitoon muistisairaalle. Suunnittelun yksi kulmakivistä on seurata tilassa olevaa toimintaa. Seuraavalla sivulla oleva kulkukartta antaa viitteitä yhden asukkaan, hänen omaisensa ja yhden henkilökunnan työntekijän oletetuista, todellisuuteen perustuvista liikkeistä.

Hoivakoti Elisabet ja Eemil Luonnos Helmikuu 2014	Tavoitteellinen tilaohjelma
--	-----------------------------

Tilaryhmä	Tilatyyppi	Määrä	ä/m ²	ä/hlöä	Käyttäjät/käyttötarve	Varustus	Erikoisvaatimukset/muuta
A101	Yhteistila	1	37,1	10	odotus, ruokailu	pöytäryhmät, istuimet odotukseen	Sisäntulo, läpikulku osastoille ja keittiöön
A102	Vaatesäilytys	1	5,2	2	vieraat, vaatesäilytys	naulakot, istuin, mahdollisesti pyörätuolisäilytys	riittävä tila vaatesäilytykseen
A103	Inva wc	1	4,3	1	pyörätuoli, henkilökunta	Inva-varustus, tukikaiteet	lattiamateriaalien kontrasti, opastus (inva-wc)
A104	Käytävä	1	8,5	2	yhdistelmä, kulku Ainalassa	heijastamaton valaistus, tukikaiteet	esteen kulkua, heijastamattomuus, kulkua johdettava valaistus, kontrasti
A105a-A118a	Asukashuone	4	11,8	1	asukkaiden henkilökohtainen tila	vaatesäilytys tila asukkaiden oma kalustus	tilan käyttötarkoitus säilyy ennallaan, valaistuksen tarkistus
A105b-A118b	Asukas wc	4	2,1	1	asukkaiden henkilökohtainen wc	Inva-varustus, tukikaiteet	Kontrasti lattioissa, hygieniatarv.säilytys, riittävä, aukoituksen tarkastus
A109a-A110a	Asukashuone	2	15,8	1	asukkaiden henkilökohtainen tila	vaatesäilytys tila asukkaiden oma kalustus	tilan käyttötarkoitus säilyy ennallaan, valaistuksen tarkistus
A109b-A110b	Asukas wc	2	2,1	1	asukkaiden henkilökohtainen wc	allas,wc-istuin,hygieniatarvikkeet, tukikaiteet	riittävä säilytystila tarvikkeille, valaistus, kontrasti, peilin sijoitus uudelleen
A111	Käytävä	1	13,2	2	kulku huoneisiin tila varaukskäynnille	heijastamaton valaistus, tukikaiteet	esteen kulkua, heijastamattomuus, kulkua johdettava valaistus, kontrasti
A112a	Asukashuone	1	15,8	1	asukkaiden henkilökohtainen tila	vaatesäilytys tila asukkaiden oma kalustus	tilan käyttötarkoitus säilyy ennallaan, valaistuksen tarkistus
A113a	Asukashuone	1	11,8	1	asukkaiden henkilökohtainen tila	vaatesäilytys tila asukkaiden oma kalustus	tilan käyttötarkoitus säilyy ennallaan, valaistuksen tarkistus
A112b-A113b	Asukas wc	2	2,1	2	asukkaiden henkilökohtainen wc	allas,wc-istuin,hygieniatarvikkeet, tukikaiteet	riittävä säilytystila tarvikkeille, valaistus, kontrasti, peilin sijoitus uudelleen
A114	Ruokailu	1	27,4	8	yhdistelmä, oleskelu ja ruokailu tarv.	oleskelu, kahvittelu, televisio, lukeminen	takan suoletus, istumapaikkoja 8 henkilöä
A115	Pyykkihuone	1	8,9	8	asukaspyykinhuolto, vaatesäilytys	PPK, KR, LV,lika- tila puhdistuspyykin, allas, kulku KH	säilytyksen lisätarve
A116	Kylpyhuone	1	5,2	2	asukaspeseytymisen	suihku, wc-istuin, peseytymisvälineet	pyörätuoli ja pesulavetti, ei kynnyksiä, riittävä kontrasti
A117	Sauna	1	5,8	2	asukaspeseytymisen	lauheet, kiuas	mahdollisuus puorätuolin kanssa
A118	Käytävä	1	6,1	2	kulku huoneisiin tila varaukskäynnille	heijastamaton valaistus, tukikaiteet	esteen kulkua, heijastamattomuus, kulkua johdettava valaistus, kontrasti
A119	Käytävä	1	8,5	2	kulku huoneisiin tila varaukskäynnille	heijastamaton valaistus, tukikaiteet	esteen kulkua, heijastamattomuus, kulkua johdettava valaistus, kontrasti
A120a	Pyykkihuolto	1	8,9	10	asukaspyykinhuolto, vaatesäilytys	PPK, KR, LV,lika- tila puhdistuspyykin, allas, kulku KH	säilytyksen lisätarve
A120b	Kylpyhuone	1	7,8	2	asukaspeseytymisen	suihku, wc-istuin, peseytymisvälineet	pyörätuoli ja pesulavetti, ei kynnyksiä, riittävä kontrasti
A121	Ruokailu	1	24,9	10	yhdistelmä, oleskelu ja ruokailu tarv.	oleskelu, kahvittelu, televisio, lukeminen	takan suoletus, istumapaikkoja 10 henkilöä
A122a-A123a	Asukashuone	2	11,8	1	asukkaiden henkilökohtainen tila	vaatesäilytys tila asukkaiden oma kalustus	tilan käyttötarkoitus säilyy ennallaan, valaistuksen tarkistus
A124a	Asukashuone	1	15,8	1	asukkaiden henkilökohtainen tila	vaatesäilytys tila asukkaiden oma kalustus	tilan käyttötarkoitus säilyy ennallaan, valaistuksen tarkistus
A122b-A124b	Asukas wc	3	2,1	1	asukkaiden henkilökohtainen wc	allas,wc-istuin,hygieniatarvikkeet, tukikaiteet	riittävä säilytystila tarvikkeille, valaistus, kontrasti, peilin sijoitus uudelleen
A125	Käytävä	1	19	2	kulku huoneisiin tila varaukskäynnille	heijastamaton valaistus, tukikaiteet	esteen kulkua, heijastamattomuus, kulkua johdettava valaistus, kontrasti
A126a	Asukashuone	1	16	1	asukkaiden henkilökohtainen tila	vaatesäilytys tila asukkaiden oma kalustus	tilan käyttötarkoitus säilyy ennallaan, valaistuksen tarkistus
A127a-A132a	Asukashuone	6	11,8	1	asukkaiden henkilökohtainen tila	vaatesäilytys tila asukkaiden oma kalustus	tilan käyttötarkoitus säilyy ennallaan, valaistuksen tarkistus
A126b-A132b	Asukas wc	7	2,1	1	asukkaiden henkilökohtainen wc	allas,wc-istuin,hygieniatarvikkeet, tukikaiteet	riittävä säilytystila tarvikkeille, valaistus, kontrasti, peilin sijoitus uudelleen
A133	Keittiö	1	13,8	1	ruoan valmistus tiskaus	Liesi,tiskiallas, Apk, arkistointi, säilytys	tiskikoneen sijoittelu muualle, vain ruoanlaittoon, kuiva-ainesäilytykseen
A134	Varasto	1	6,5	1	Säilytys, leipominen	leipä, säilytys	muuttettava tiskukseen
A135	Kodinhoitohuone	1	5,7	1	henkilökunnan pyykit, säilytys	säilytys, tiskiallas,pk,kr	arkistointiin, parempi yhteys keittiöön
A136	Harrastetila	1	7,2	1	toimistotarvikkeet	potilasarkistointi välttämätön	tilan käyttötarkoitus säilyy ennallaan, valaistuksen tarkistus
L101	Ruokailu/oleskelu	1	41,8	7	yhdistelmä, oleskelu ja ruokailu tarv.	oleskelu, kahvittelu, televisio, lukeminen	ruokailumahdollisuus, istuimet 7 hölle, minikeittiö
L102	Käytävä	1	13,3	2	kulku huoneisiin tila varaukskäynnille	heijastamaton valaistus, tukikaiteet	esteen kulkua, heijastamattomuus, kulkua johdettava valaistus, kontrasti
L103	Harrastetila	1	12,4	4	askartelu, kokous, omaistapaaminen	pyykinhuolto, säilytys, kiintokalusteet	tilan tarve useammalle henkilölle, oleskelutilaan avattavissa oleva
L104a	Asukashuone	1	15,9	1	asukkaiden henkilökohtainen tila	suihku, wc-istuin, peseytymisvälineet	valaistus, vaatesäilytys, loput asukkaiden sisustettavissa
L105a-L110a	Asukashuone	6	15,7	1	asukkaiden henkilökohtainen tila	vaatesäilytys tila asukkaiden oma kalustus	valaistus, vaatesäilytys, loput asukkaiden sisustettavissa
L104b-L110b	Asukas wc	7	4	1	asukkaiden henkilökohtainen wc	allas,suihku,wc-istuin,hygieniatarvikkeet	riittävä säilytystila tarvikkeille, valaistus, kontrasti

8.2 Käyttäjänäkökulma

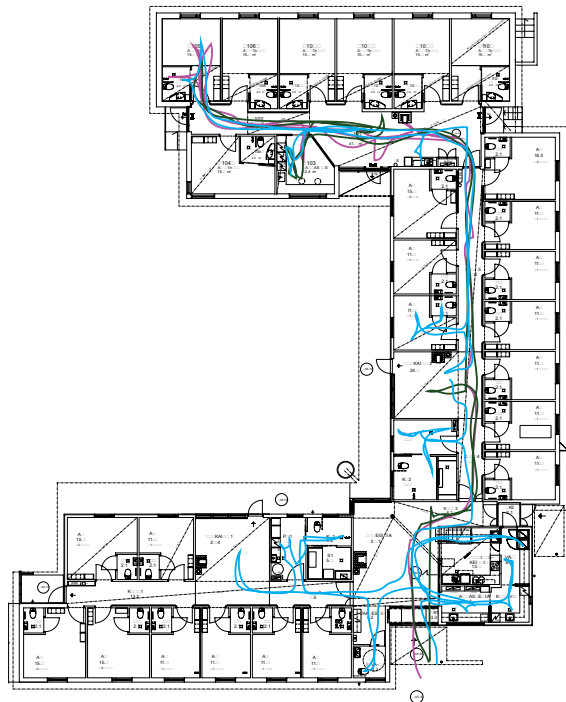
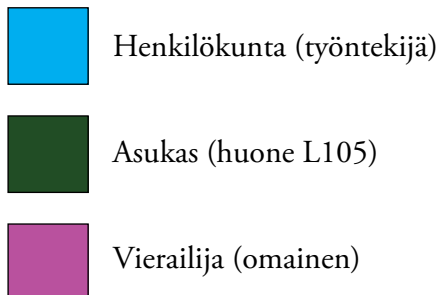
Tilan käyttäjät voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään, asukkaat, henkilökunta ja vierailijat. Jokainen käyttäjä näkee ja kokee tilan erilaisena. Henkilökunta haluaa työskennellä toimivassa ja viihtyisässä ympäristössä. Kaikilla tavaroilla ja muulla hoitoon liittyvällä materiaalilla on oltava oma paikkansa jotka ovat helposti löydettävissä ja saatavissa. Tästä näkökulmasta katsoen tilojen on oltava avarat, helppokulkuiset ja selkeät, joita myös asukkaiden muistisairaus sekä liikuntarajoitteisuus vaativat. Ikäihminen ei näe enää samoin kuin nuorempi ikäpolvi. Silloin on muistettava tilaa suunniteltaessa miten asukas näkee tilassa. Valaistuksella ja värien kontrastilla on suuri merkitys suunnitelmia tehdessä. Vierailijoille, kuten asukkaiden omaisille hoivakodin miellyttävä ilmapiiri ja kodikkuus antavat kuvan siitä, että ikäihminen viihtyy hoivakodissa ja hänestä pidetään huolta.

Kulkukartta

paikka: Elisabet ja Eemil
aika: keskiviikko iltapäivä

Oletettuja toimintoja tilan käyttäjiltä

- Omainen vieraillessa asukkaan luona, ulkoilua, kukkien kastelua jne.
- Henkilökunnan vuoronvaihto, iltavuorolainen tulee töihin

8.3 Tyyli ja tunnelma

Koska asukkaan liikkumisen ja aistitoimintojen heikentymisen myötä hänen elinpiirinsä pienenee ikäännyessä, on ympäristöllä suuri merkitys viihtyvyyteen. Asukkaan omatoiminen ulkoilu ei välttämättä ole enää mahdollista. Luonnon omien värien ja materiaalien, sekä eri struktuuripintojen tuominen tilaan edes auttaa heitä virkeämpään toimintaan. Asukkaat ovat suurimmaksi osin muistisairaita ja heidän voimakkaimmat muistikuvat osuvat viime vuosisadalle. Kodinomaisuutta tilaan lisää muistojen tuomat mielikuvat joita voi korostaa kyseisien aikakausien tyylille sopivin muodoin, värein ja materiaalein tuomalla niistä pieniä viitteitä. Kalustuksella pyritään rentoon mutta nykyaikaiseen ja viihtyisään sisustukseen.

ytuyonyyritabakas.com

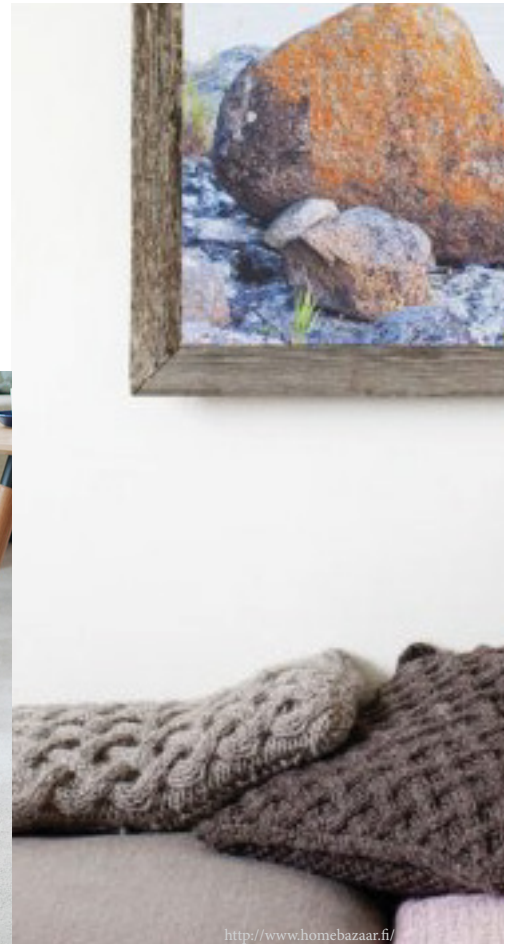
kodikkuus - muistot
viihtyisyys - harmonia
luonnonläheisyys - struktuuripinnat

<http://www.homebazaar.fi/>

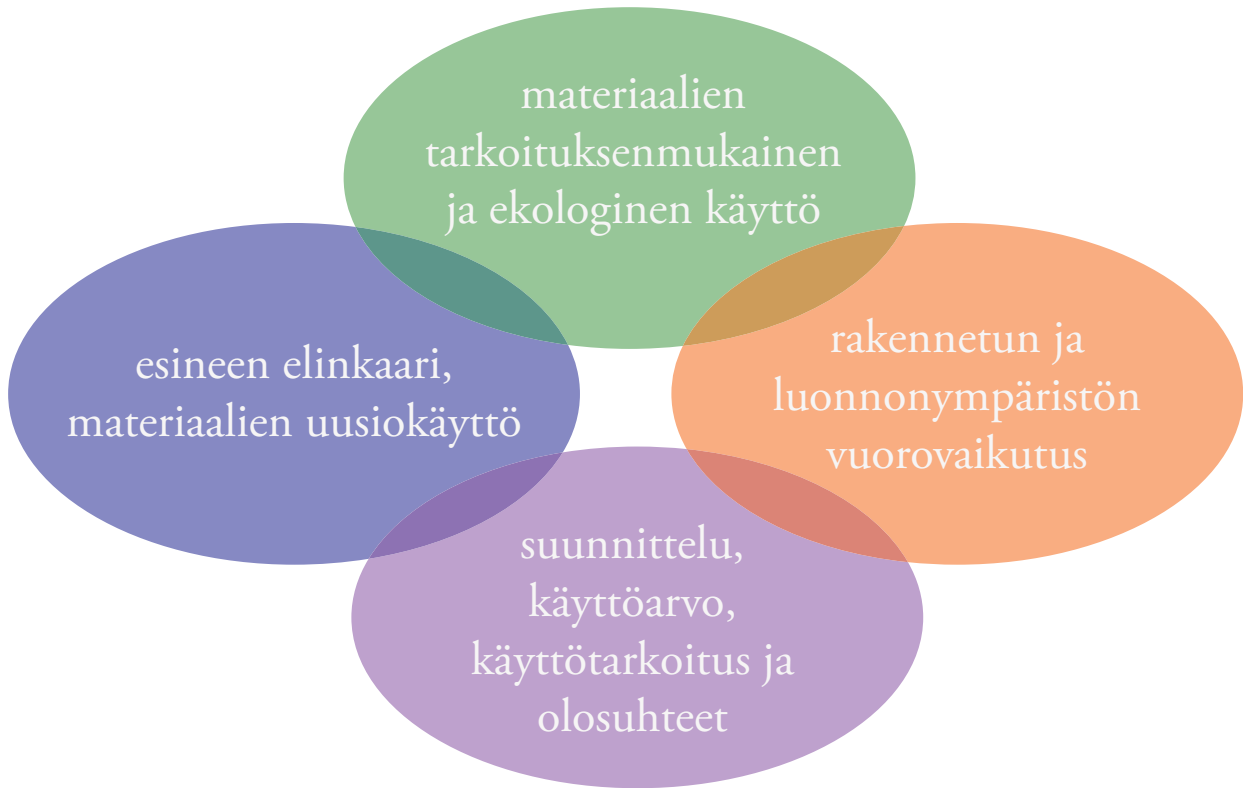
www.marckia.com/

<http://www.homebazaar.fi/>

8.4 Eettiset tavoitteet

Pyrkimys on, että suunnittelussa otetaan huomioon ennen kaikkea tuotteiden elinkaari. Tuote valmistetaan lähellä, kestää kulutusta, sekä on helposti kierrätettävissä. Tämä myös säästää pitkällä aikavälillä suuria ostohankintoja. Eikä pois suljeta sitä ajatusta etteikö vastaavasti myös kierrätykseen tarkoitettut, muilta tarpeettomaksi jääneet kestävät käyttö- ja koriste-esineet voisi löytää omaa paikkaansa hoivakodissa. Oheisessa diagrammissa muutamia suunnittelun lähtökohtia.

www.flickr.com

8.5 Muut

Hoivakodin tilat ovat nykypäivän mukaisten esteettömyyssuositusten ja määräysten kannalta remontin tarpeessa. Toimeksiantajalla on tavoitteena tehdä lähitulevaisuudessa nykyisiin tiloihin peruserontti, mutta tämän hetkinen rakentaminen kohdistuu laajennusosaan. On hyvä valita pintamateriaalit ja kalusteet niin, että ne toimivat myös useamman vuoden. Käyttämällä yksinkertaisia ja neutraaleja sävyjä ja materiaaleja, ovat ne silloin niin sanotusti iättömiä. Julkisen tilan kalusteet, kuten hoivakotiin tarkoitetut seniorikalusteet ovat arvokkaampia, mutta ajan myötä kannattava ostos. Pintamateriaaleissa tulee ottaa huomioon helppo-
hoitoisuus ja turvallisuus. On ajateltava myös sitä, että toimeksiantaja voi hyödyntää valittuja kalusteita ja materiaaleja myös vanhaa osaa päivittäessä. Jotta budjetti ei nousisi liialliseksi, integroidaan tuleva laajennus vanhoihin tiloihin käyttämällä hyväksi koettuja materiaaleja ja sävyjä myös siellä.

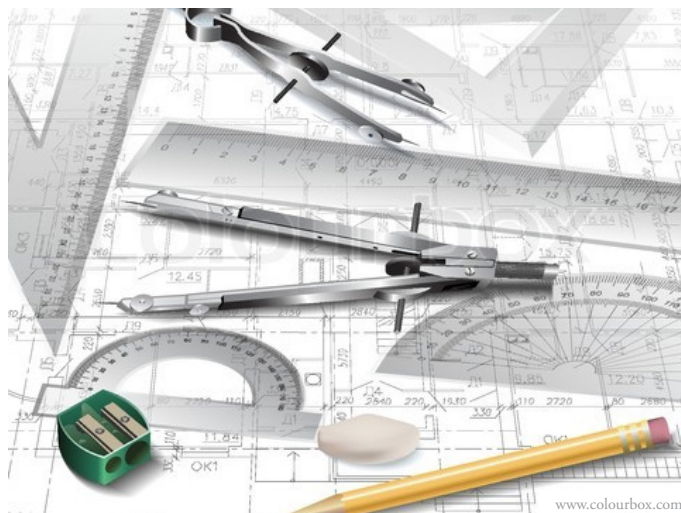

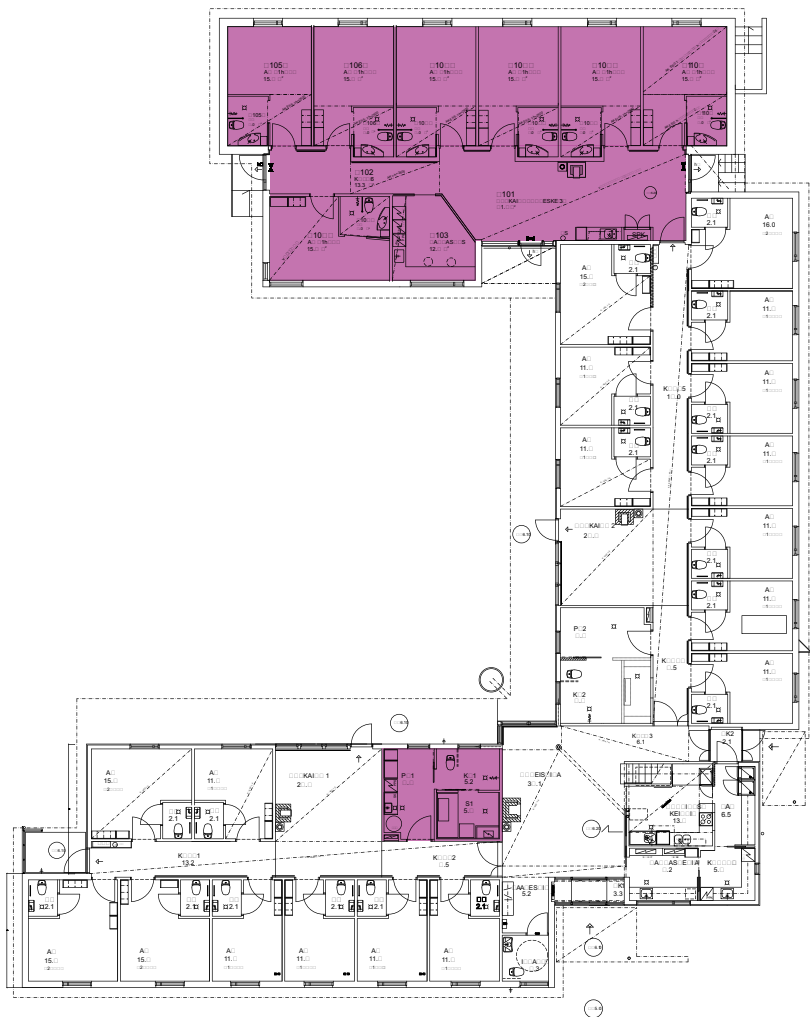

kristiina paananen/elisabet ja eemil/esteeöntä asumista muistisairaille/2014

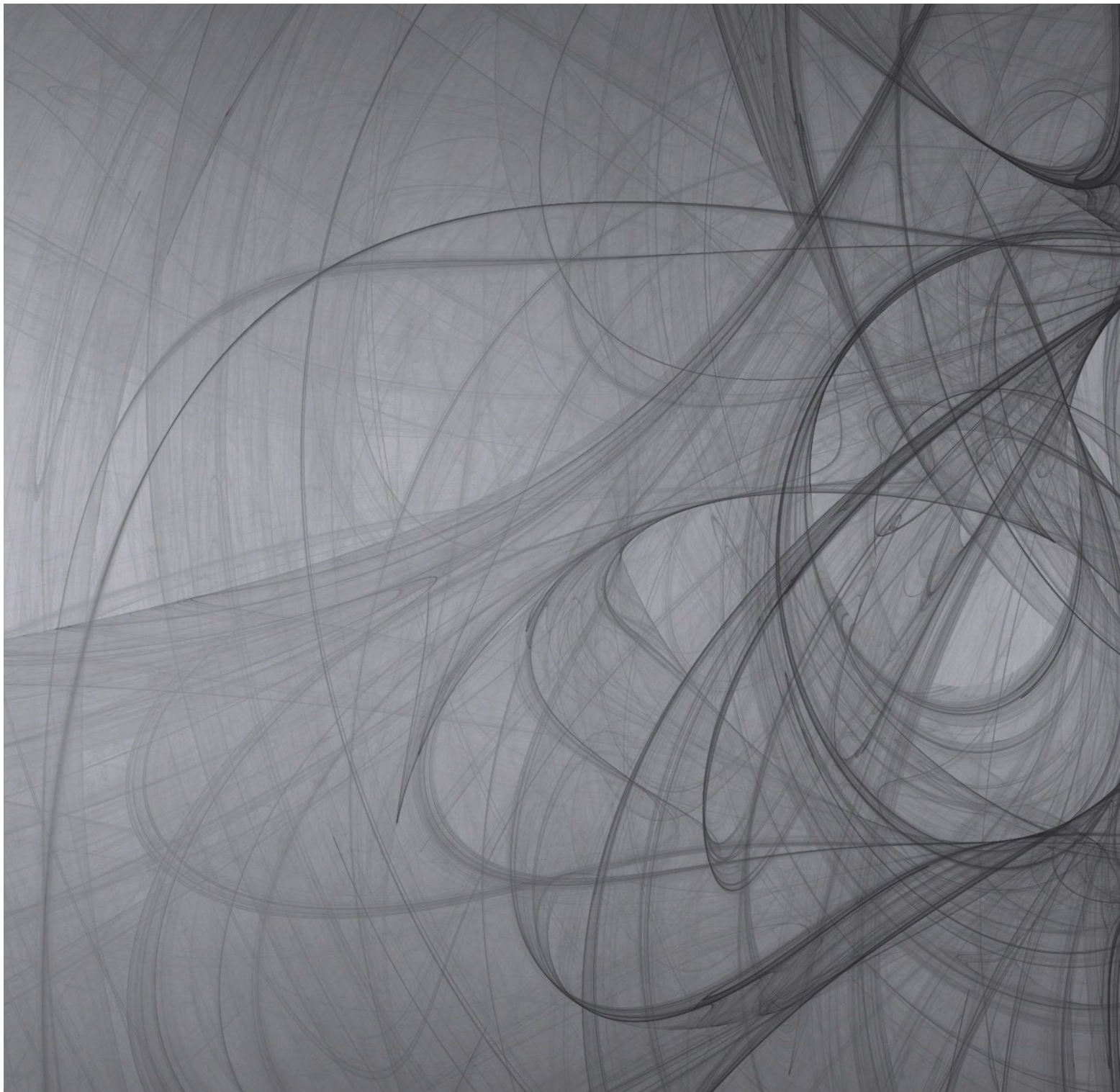
8.6 Rajaus

Alustava rajaus olisi ollut vanhan osan päivittämistä, mutta päädyttiin lopulta kuitenkin tulevan laajennusosan tila- ja sisustussuunnitelmaan, koska laajennusosan rakentaminen alkanee lähiaikoina. Elisabet ja Eemilin tuleva laajennus on 236m². Toimeksiantajaa ja henkilökuntaa haastatteleamalla, esille nousi laajennuksen käyttötarkoitukseen selkeitä tavoitteita. Henkilökunta koki suurena tarpeena suljettavan tilan, jossa voisi pitää keskustelutuokioita työntekijöiden ja harjoittelijoiden, sekä asukkaiden omaisten kanssa. Toiveena oli myös pieni keittiö/keittokomero omaisten tarpeisiin mm. kahvinkeittoon ja eväiden säilyttämiseen, sekä tilassa voisi myös leipoa tai askarrella asukkaiden kanssa. Käyttämällä runsaasti aikaa pohjapiirustusta tutkimalla sekä paikan päällä tehtyjen tutkimusten perusteella, havaittiin tilassa muutamia epäkohtia, joita tulisi miettiä tarkemmin. Lopulta suunnittelutyö rajattiin laajennukseen ja sieltä yhteisiin tiloihin, sekä asukaswc:n ja -huoneen toimivuuteen esitellen ne 3D-kuvin, sekä piirtäen tarvittavat tekniset piirustukset. Konseptipohjainen suunnitelma pohjautuu nykyisen hoivakodin hyväksi ja huonoiksi koettujen seikkojen pohjalta, joita tutkimusten perusteella havaittiin. Suunnittelemalla tuleva laajennus esteettiseksi ja esteettömäksi asukkaille, henkilökunnalle, kuin myös lähiomaisille, tullaan sitä hyödyntämään myös vanhan osan peruseremontissa.

 Asiakastyön suunnitelman rajaus
 (alkuperäinen pohjapiirustus)

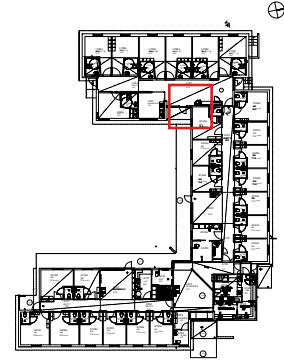
Suunnitteluprosessi

9

9.1 Tilaohjelma

L103 Harrastus Ideaali tilaohjelma

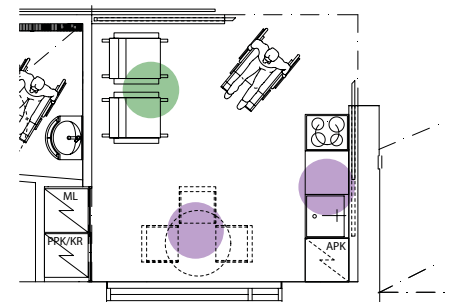
- plussat
- miinukset

vaihtoehto 1

vaihtoehto 2

vaihtoehto 3

- + keitto- ja leipomistilaa
- + viihtyisä
- + helppokulkuinen
- ei muuta istuintilaa
- heikot askartelumahdollisuudet
- keittiömäinen

- + runsaasti istumatilaa
- + toimiva
- + kokouskäyttöön sopiva
- ahdas kulkureitti
- vähemmän säilytystilaa
- ei pitkäaikaisempaan oleskeluun

- + mahdollisuus pitkäaikaisempaan oleskeluun
- + kalustesijoittelun vaihtoehtoisuudet
- + helppokulkuinen
- niukasti säilytystilaa
- pienemmälle ihmismäärälle askarteluun

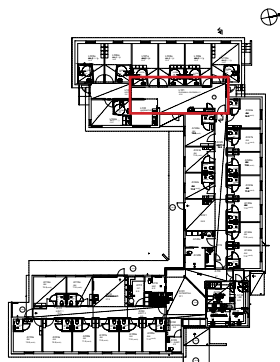
Tilaohjelma

L101 Ruokailu/Oleskelu Ideaali tilaohjelma

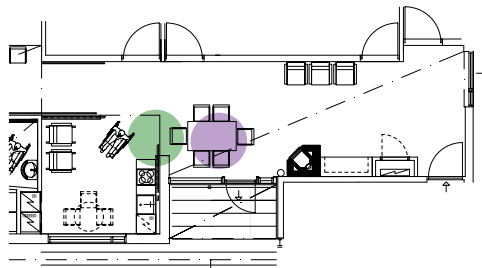
plussat

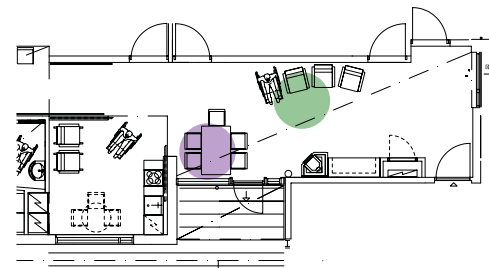
miinukset

vaihtoehto 1

vaihtoehto 2

vaihtoehto 3

- + takan sijoittelu
- + näkymä tilaan tullessa
- kalustus rikkonainen
- luonnonvalon häikäisy televisioon
- istuintilan vähäisyys ruokaillessa

- + istuintilaa enemmän
- + selkeämpi kalustus
- pöytäryhmä vie enemmän tilaa

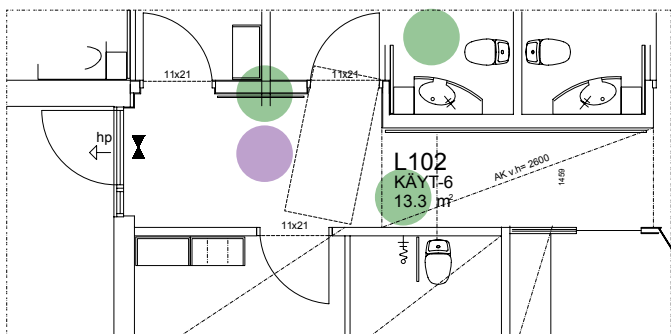
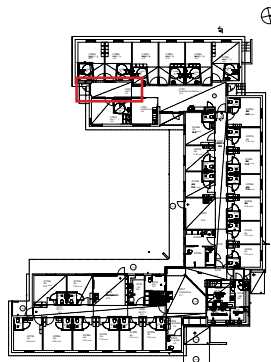
- + mahdollisuus pitkäaikaisempaan oleskeluun
- + selkeämpi oleskelutila
- istuintilan vähäisyys ruokaillessa

Tilaohjelma

L102 Käytävä

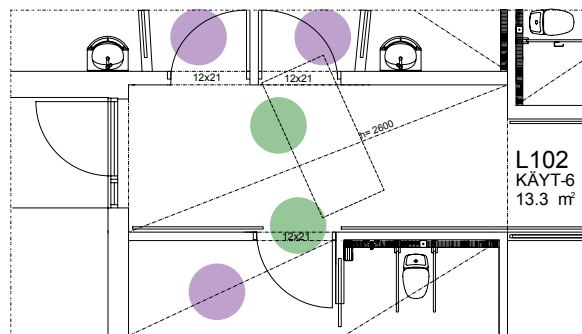
Ideaali tilaohjelma

- plussat
- miinukset

vaihtoehto 1

- + oviaukot syvennyksissä
- + keskimmäiset huoneet tilavempia
- + käytävän katon korkeusvaihtelu
- sängyt eivät mahdu huoneista ulos

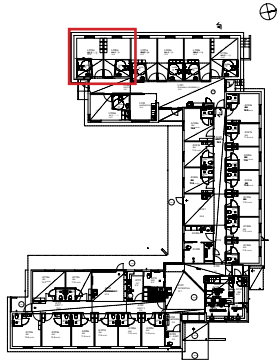
vaihtoehto 2

- + tilan toimivuus
- + leveämmät oviaukot
- + istuimille tila
- huoneet pienenevät jonkin verran

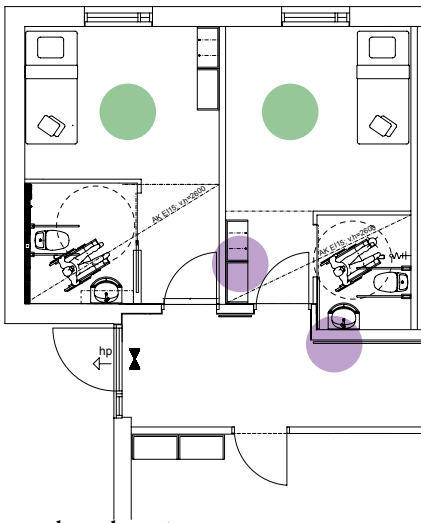

Tilaohjelma

L105a-L106a Asukashuone Ideaali tilaohjelma

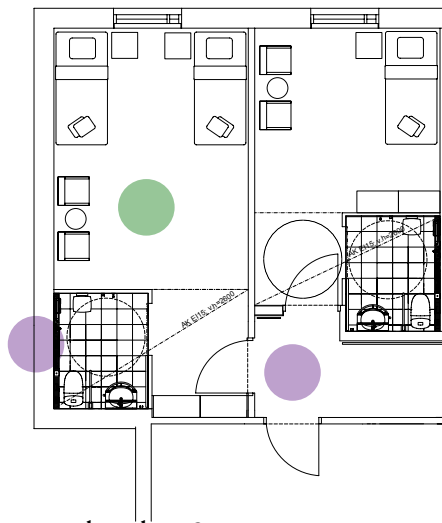

plussat ●
miinukset ●

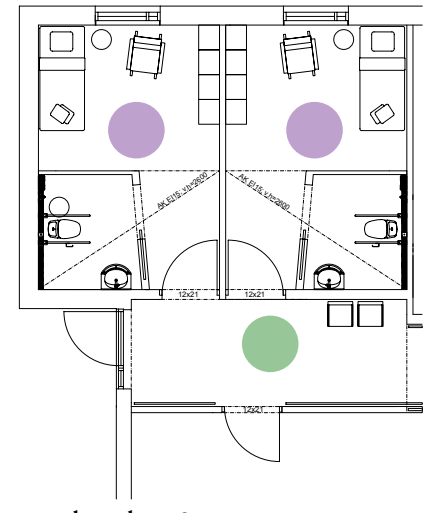
vaihtoehto 1

- + tilavat huoneet
- + kalustamisen muunneltavuus
- + helppokulkuinen
- wc/kph vie tilaa käytävältä
- kiintokalusteiden sijoitus

vaihtoehto 2

- + 2 hengen huone
- + tilavat huoneet
- luonnonvalon vähyys käytävällä
- ei hätäuloskäyntiä

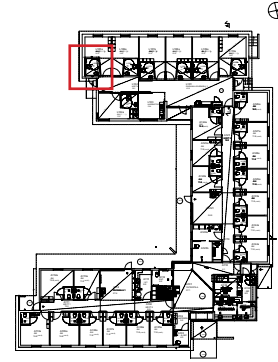

vaihtoehto 3

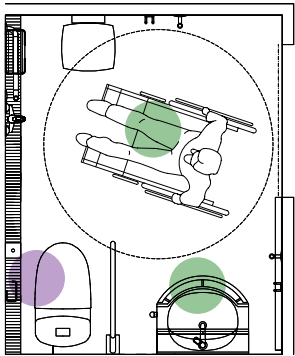
- + yhtenäinen kokonaisuus
- + käytävätilan maksimointi
- + vinot väliseinät ohjaavat kulkua
- huoneet ahtaampia
- muunneltavuus heikkoo

Tilaohjelma

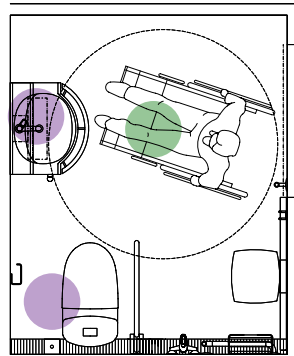
Asukaswc/kph Ideaali tilaohjelma

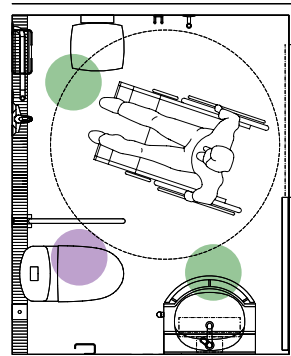
- plussat
- miinukset

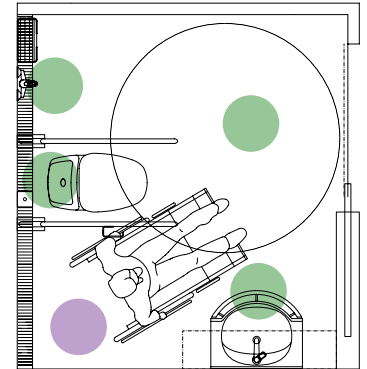
vaihtoehto 1

vaihtoehto 2

vaihtoehto 3

vaihtoehto 4

- + riittävä kääntymistila
- + avara
- + ei näköyhteyttä peiliin ovelta
- tilan puute wc-istuimen lähellä
- suunnattu vain tietyn käteiselle

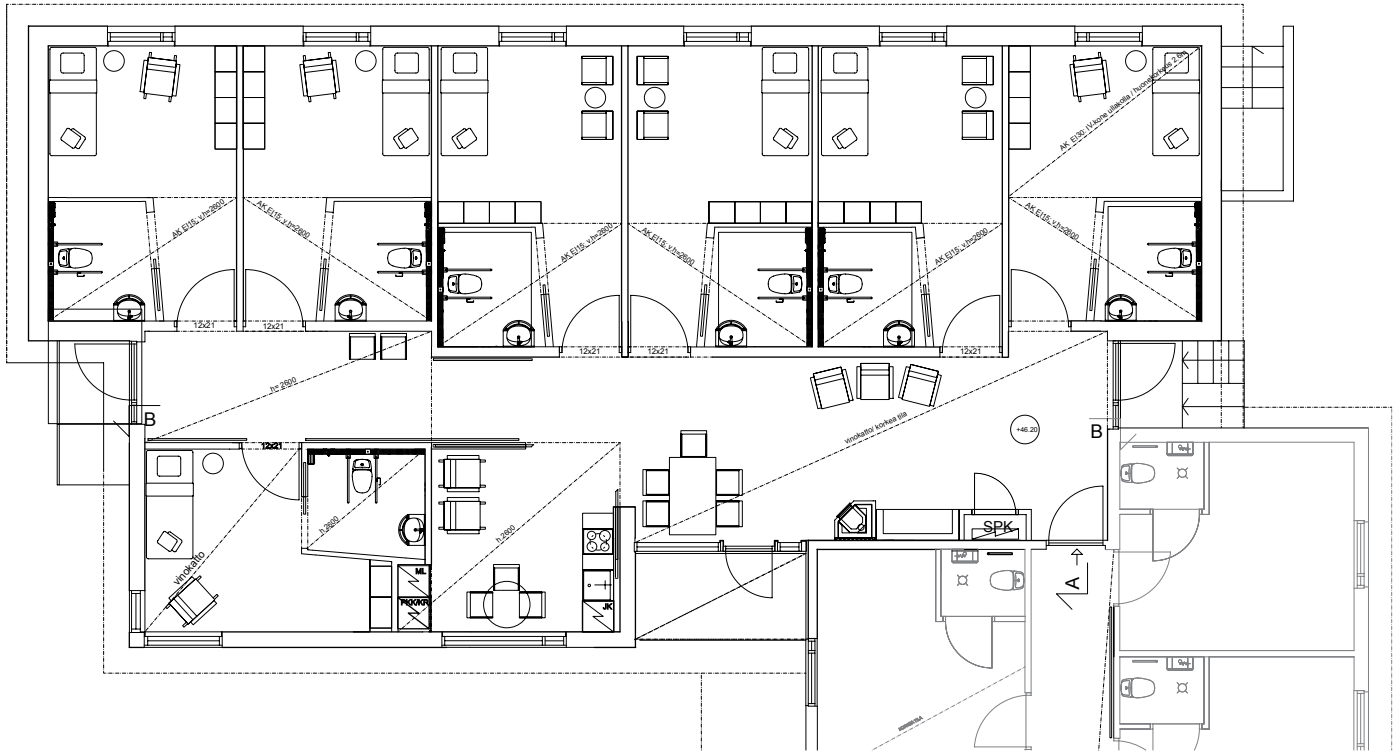
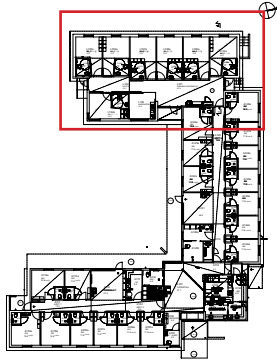
- + riittävä kääntymistila
- suora näköyhteys peiliin ovelta
- suunnattu vain tietyn käteiselle

- + suihkun ympärillä tilaa
- + ei näköyhteyttä peiliin ovelta
- avustajan tilan puute

- + suihkun ympärillä tilaa
- + ei näköyhteyttä peiliin ovelta
- + wc-istuimen ympärillä tilaa
- + riittävä kääntymistila
- hukkatilaa kulmassa

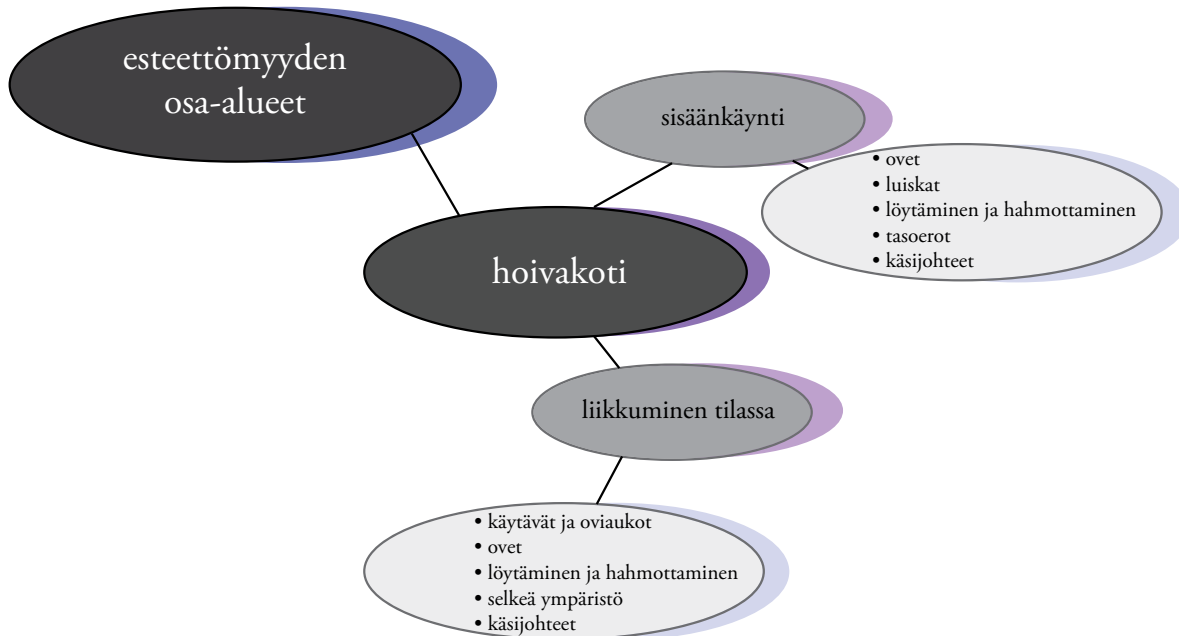
Konseptin valinta

Laajennus Tilaohjelma

9.2 Tilan esteetön käyttö

Esteettömyydessä on kyse tuotteiden, rakennusten ym. käytettävyydestä, kuin myös ymmärtämisestä, ajatteluvasta sekä toisen huomioon ottamisesta. Esteettömän suunnittelun lähtökohtana pidetään pääsääntöisesti niin kutsuttua pyörätuolimitoitusta, ympyrä, joka on halkaisijaltaan 1500mm. (THL 2014) Kuitenkaan ei muisteta, että moni ikääntynyt henkilö käyttää rollaattoria, harvemmin pyörätuolia. Ikäihmisen voimiltaan heikentyneet kädet jaksavat vielä työntää rollaattoria, mutta eivät enää jaksa sitä nostaa. Pienikin kynnyks voi tuoda hänelle ylityspääsemättömän esteen, huonosti muotoillun, pystyreunaisen kynnyksen yli ei rollaattori välttämättä kulje yli työntämällä. Ei riitä, että noudatetaan kirjaimellisesti lakeja ja määräyksiä, vaan jokaisen on ymmärrettävä mistä on kyse. Vasta sitten voidaan ajatella, että rakennukset ja ympäristö antavat mahdollisuuden elämiseen kaikissa ihmisten eri elämänvaiheissa. Hyvät suunnitelmat voidaan joskus valitettavasti pilata jo rakennuksen alkuvaiheessa. Kyseessä voi olla puhdas vahinko tai vaikka huolimattomuus, jopa ”tietoinen” valinta. Esteettömyys voi jäädä toteuttamatta esimerkiksi niin että työmaakokouksessa on voitu antaa lupa vaihtaa jokin tuote ns. vastaavaksi, eikä uusi vaihtoehtoinen tuote sisälläkkään juuri esteettömyyden kannalta oleellisia ominaisuuksia. Käyttäjänäkökulmasta esteettömyyttä on esimerkiksi toimivuus, turvallisuus ja rakennuksen tai tilan sopivuus käyttäjän tarpeisiin. Siksi koetaan tärkeänä, että nämä asiat tiedostetaan, eikä tilojen käytettävyys heikenny ajattelelmattomuuden vuoksi (Pesola 2014.)

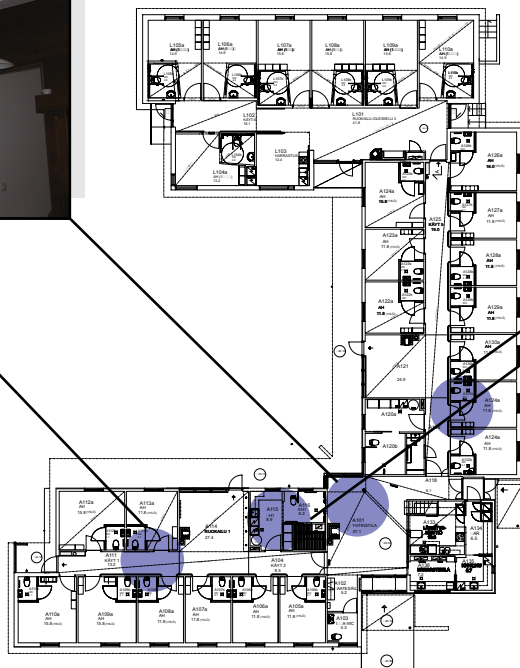

Tilan esteettömyyteen ei kiinnitetä huomiota silloin, kun kulkeminen ja toiminta sujuu hyvin, esteettömyyden puuttumisen taas huomaa helposti. Jokainen voi myös itse parantaa tilan esteettömyyttä, esimerkiksi sijoittamalla kalusteita vaaraan aiheuttaviin kohtiin. Esteettömyys on rakennetun ympäristön laatu-tekijä ja siihen jokainen meistä kohtaa arjessa. Tärkeimpää se on kuitenkin niille henkilöille, jotka ovat tilapäisesti tai pysyvästi liikuntarajoitteisia. Tämän huomaa esimerkiksi kauppakeskusten suunnittelussa, sillä siellä rahalla on suuri merkitys nyt ja tulevaisuudessa. Kauppakeskusten tavoitteenahan on, että asiakkaat pystyvät kuljettamaan suuria määriä ostoksia esteettä myymälästä autolle. Tuskin kukaan on törmännyt kauppakeskukseen jossa sisäänkäynti koostuisi pelkistä portaista tai ovet olisivat raskaita avata tai joka puolella olisi kynnyksiä. 1990-luvun loppupuolella on alkanut ns.senioritalojen rakentaminen ja niitä markkinoidaan turvallisina asuintaloina. Tähän ikäryhmään kuuluville esteettömyyteen pitäisi antaa paljon enemmän huomiota kuin laki ja määräykset edellyttävät. (Pesola 2014.) Lähtökohtana pitäisi ollakin että senioreille suunnattujen tilojen pitäisi olla ns. esteettömyyden superluokkaa (THL 2014). (Ks.taulukko alla)

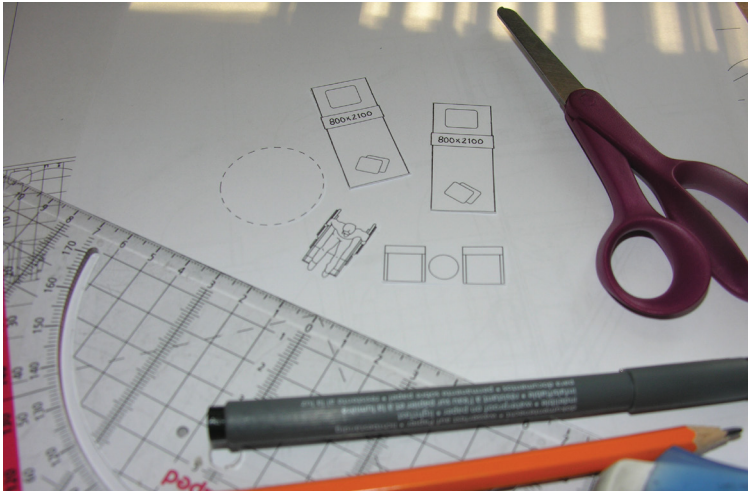
Esteettömyysluokituksen tasot	
Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos	
5	Esteettömyyden superluokka (tulevaisuuden kehittämishaasteet)
4	Esteetön (ohje, suositus)
3	Vähäisiä esteitä (määräys F1)
2	Merkittäviä esteitä (avustajan kanssa)
1	Esteellinen (mahdoton)

Havainnointia tilassa

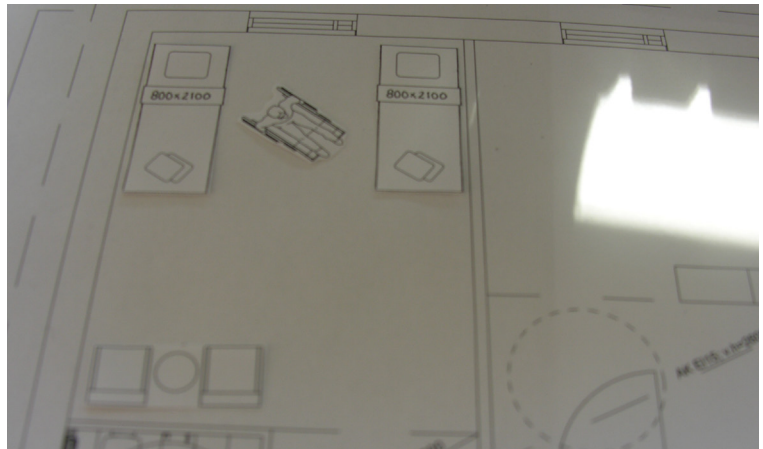
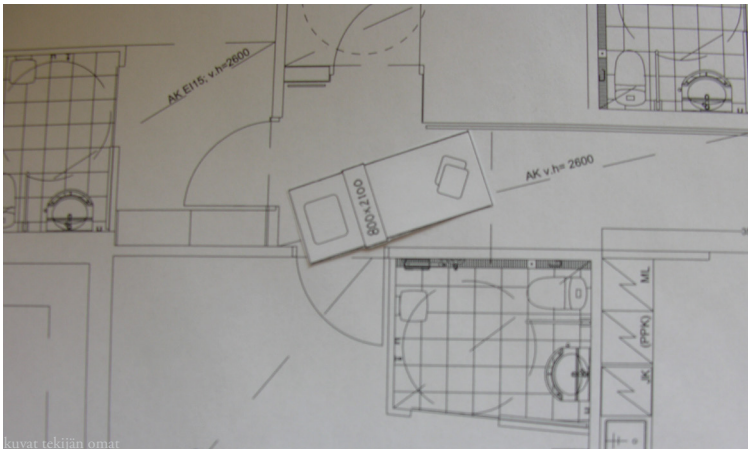
Esteettömyyskartoitusta nykyisessä tilassa muistisairaana ja heikkonäköisen asukkaan näkökulmasta. Ohessa muutamia tekijöitä, jonka asukas on kokenut esteelliseksi. Yleisten oleskelutilojen valaistus on heikkoa lukemiseen ja muuhun riittävää valoa tarvitseviin toimintoihin. Huoneen ovia on vaikea hahmottaa riittävän kontrastisuuden puuttuessa. Myös asukashuoneen ja wc-tilan lattiapintojen voimakas väriero ja lattiakaivo itsestään tuo käyttäjälle epävarman tilanteen. Lisäksi kylpyhuoneiden laattalattian struktuuripinnan puuttuessa on märkänä ja saippuaisena vaarallisen liukas.

Havainnointia paperilla

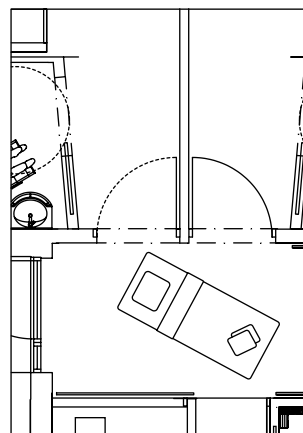
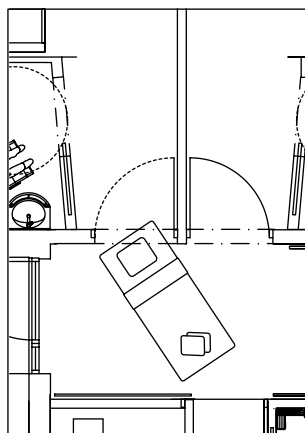
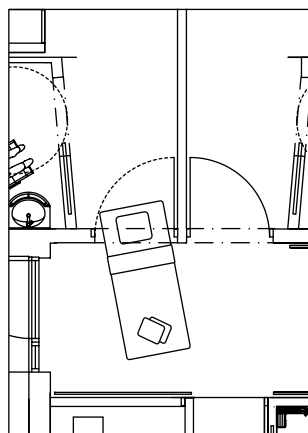
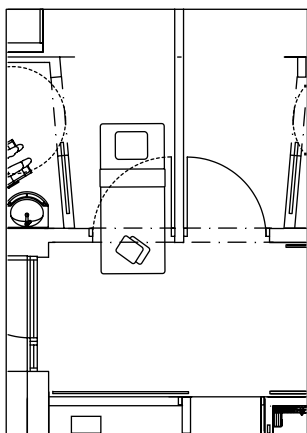
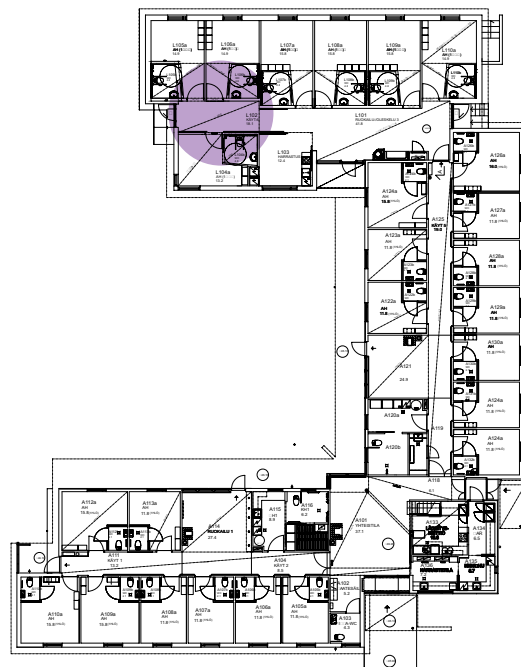
Parhaiten tulevan tilan esteettömyyttä pystyi kar-
toittamaan paperilla työstettäessä. Leikkaamal-
la oikean kokoisia moduuleja oikeassa mittasuhteessa
oleville vaihtoehtoisille pohjapiirustuksille, auttoi se ym-
märtämään paremmin käyttäjien vaatimia tilan tarpeita.

kuvat tekijän omat

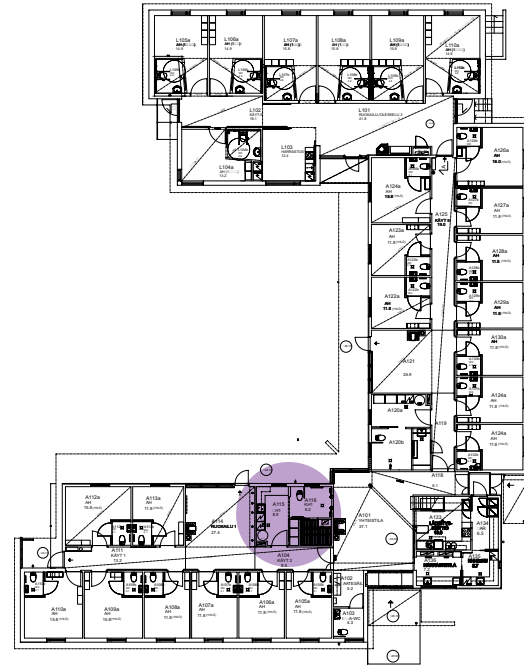
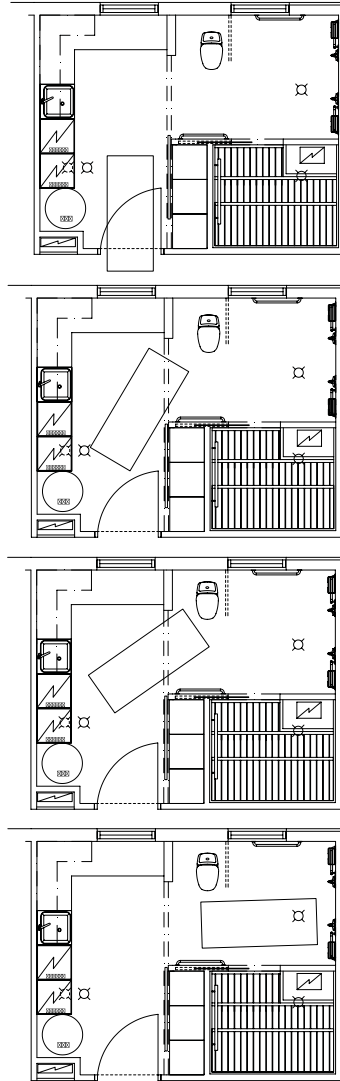
Esteetön kulku huoneisiin

Paperilla työstettäessä (s.79) ja tilaohjelmaa (s.72) tehdessä havaittiin L102 käytävän kapeus esteettömyden näkökulmasta. Jos huoneessa oleva asukas ei jostain syystä pysty nousemaan sängystä ja hänet pitäisi siirtää pois huoneesta, ei tämä ole välttämättä mahdollista. Ongelma ratkaistiin seiniä siirtämällä, käytävän leveyttä kasvattamalla ja oviaukkoja suurentamalla. Lisäksi huoneen ja wc:n välistä seinää viistettiin, joka antaa merkittävästi lisätilaa. Näillä ehdotetuilla toimenpiteillä on sängyn esteetön kulku ulos huoneesta mahdollistettu.

Esteetön kulku kylpyhuoneeseen

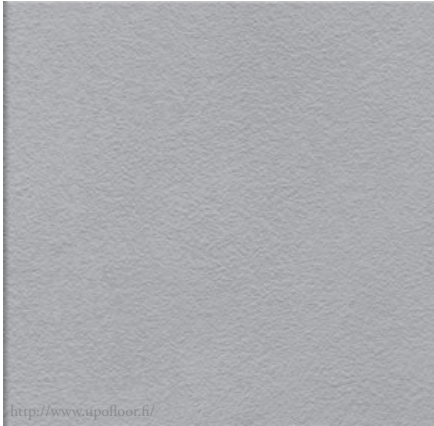

Hoivakodin henkilökunnan kanssa keskusteltaessa nousi esille se, että Ainolan puolella olevaan pesutilaan A116 ei ole pesulavetin kanssa mahdollista päästä joka koettiin tarpeellisena muutostoimenpiteenä. Myös saunan suuri koko koettiin tarpeettomana. Ehdotuksena on se, että pienentämällä saunaa ja suurentamalla pesutilaan vievää kulkuaukkoa, mahdollistetaan pesulavetin esteetön kulku. Saunaa pienentämällä saadaan myös lisää säilytystilaa keskitetylle pyykkihuollolle.

9.3 Materiaalit

Toimiva koti on Helsingin kaupungin näyttelytila, jossa esiteltiin esteettömiä ja turvallisia ratkaisuja. Näyttelyn saattamiseksi apuna suunnittelussa oli käytetty muistisairaita henkilöitä. Selviytymiseen johtavat konstit voivat olla pieniä, mutta sitäkin arvokkaampia. Siihen voi riittää vain oikeanlaisten värien käyttö. Yleensä värisävyt olisi hyvä olla vaaleita, jotka antavat tilaan lisää valoa. Liian voimakkaita ja räikeitä värejä tulisi välttää. Näyttelytilaan pystytetyn kodin ovenkarmit oli maalattu harmaiksi ja kahvojen taakse oli liimattu punaiset kolmiot löytämisen helpottamiseksi. ”Näin pienillä keinoilla voi auttaa löytämään kädensijan”, Petäjävaara sanoo artikkelissa. Lattian pitäisi olla yhtenäinen, tummempi kuin seinien, mutta ei kumminkaan liian tumma. Elisabet ja Eemilissä on myös huomattu, että pelkästään lattialla oleva kaivo erivärisenä tuo epävarmuutta asukkaan askeliin. Muistisairaiden kyky erottaa tasoeroja ja etenkin ikäihmisten laahaavat askeleet ja rollaattorin käyttö tuovat hankaluuksia jos tilassa on kynnyksiä. Huomiovärien käyttö hygieniatilassa auttaa havainnoimaan asioita, esimerkiksi wc-istuimen kansi on hyvä olla värillinen jotta asukas löytäisi istuimen paremmin. Valkoinen tai keltainen ei välttämättä sovi kannen väriksi, koska muistisairas ei silloin ehkä huomaa kantta. Liiketunnistimet ovat todistettu käytännölliseksi. Jos asukas laittaa kätet altaaseen, alkaa vettä tulemaan automaattisesti. Ne myös lisää turvallisuutta ja vähentää riskiä vesivahinkoihin. (Rautava 2009.) Myös materiaaleilla on suuri merkitys. Lattian täytyy olla liukastamaton ja sen ei pitäisi kiiltää juuri lainkaan. On hyvä käyttää sellaisia materiaaleja, jotka on valmistettu puhtaista ja ympäristöystävällisistä materiaaleista. Tekstiileissä täytyy huomioida niiden vesipestävyys ja helppohoitoisuus ja että ne ovat paloturvallisia.

Struktuuripintainen keraaminen laatta

Julkiset ja kodin lattiat sisätiloissa, joissa tarvitaan kitkapintaa

Upofloor - Vogue RF

PVC-vapaa lattianpäällyste

Julkiset kovan kulutuksen kohteet esim. koulut, sairaalat, toimistot, myymälät, päiväkodit, palvelutalot

Upofloor - Lifeline CS

Tukikahvat RAL 1004 Golden Yellow

Hienovaraisesti strukturoitu verhoilukangas

Kovan hankauskeston omaavana vaatimaan julkitalakäyttöön, läpäisten kaikki palotestit koneellinen vesipesu 60°

FR-One Lola

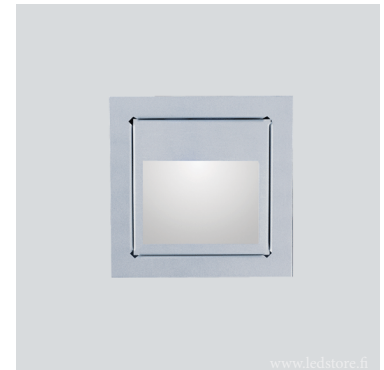
Puuosissa kontrastia antamassa mustaksi petsattu koivu

9.4 Valaistus

Väreillä, valaistuksella ja kontrastisuudella voidaan vaikuttaa tilan viihtyvyyteen. Vanhemmissa, kuin myös joissakin uudemmissa palvelutaloissa ei välttämättä ole ollut riittävästi tietoa tai ei ole kiinnitetty erityistä huomiota hyvän valaistuksen tärkeydestä, joita varsinkin ikääntyneet ihmiset tarvitsevat. On huomattu, että valaistusvoimakkuus on liian vähäistä kaikissa tiloissa. Myös uusissa palvelutaloissa on havaittu valaistukseen liittyviä puutteita yhteisen ohjeistuksen puuttuessa. Ikääntyessä näkö heikkenee, myös häikäistyminen lisääntyy, jolloin kirkkaat valaisimen pinnat tai ulkoa tuleva auringonvalo voivat aiheuttaa häikäistymistä. Auringon luoma valaistusvoimakkuus saattaa ylettyä useisiin kymmeniin tuhansiin lukseihin, sen rinnalla keinovalaistus on hyvin pieni. On tärkeää, että valaisimet ovat häikäisyn estämiseksi hyvin häikäisysojattuja, esimerkiksi käyttämällä valaisimia jotka antavat epäsuoraa valoa ja huolehtimalla siitä että seinäpinnat ovat hyvin valaistuja. Vaaleat pinnat ovat parhaita valaistuksen määrän kannalta mutta täysin vaalea tila ei ole kutsuva. Jos seinien yläosat ja katto ovat pinnoiltaan vaaleita, voi lattia ja seinien alaosa olla tummempi. Vaalean katon kautta heijastetaan epäsuoraa valoa ja tila näyttää valoisalle ja näin saavutetaan toivottu valaistusvoimakkuus energiatehokkaammin. Yleisesti määritellään, että suuret pinnat olisivat vaaleita ja mitä pienemmäksi pinta menee, sen tummempaa sävyä käytetään. Eli käytännössä seinäpinnat ja katto oavat vaaleita, listat, ovet ja jopa irtokalusteet voivat olla tummempia. (Vilpponen 2007.)

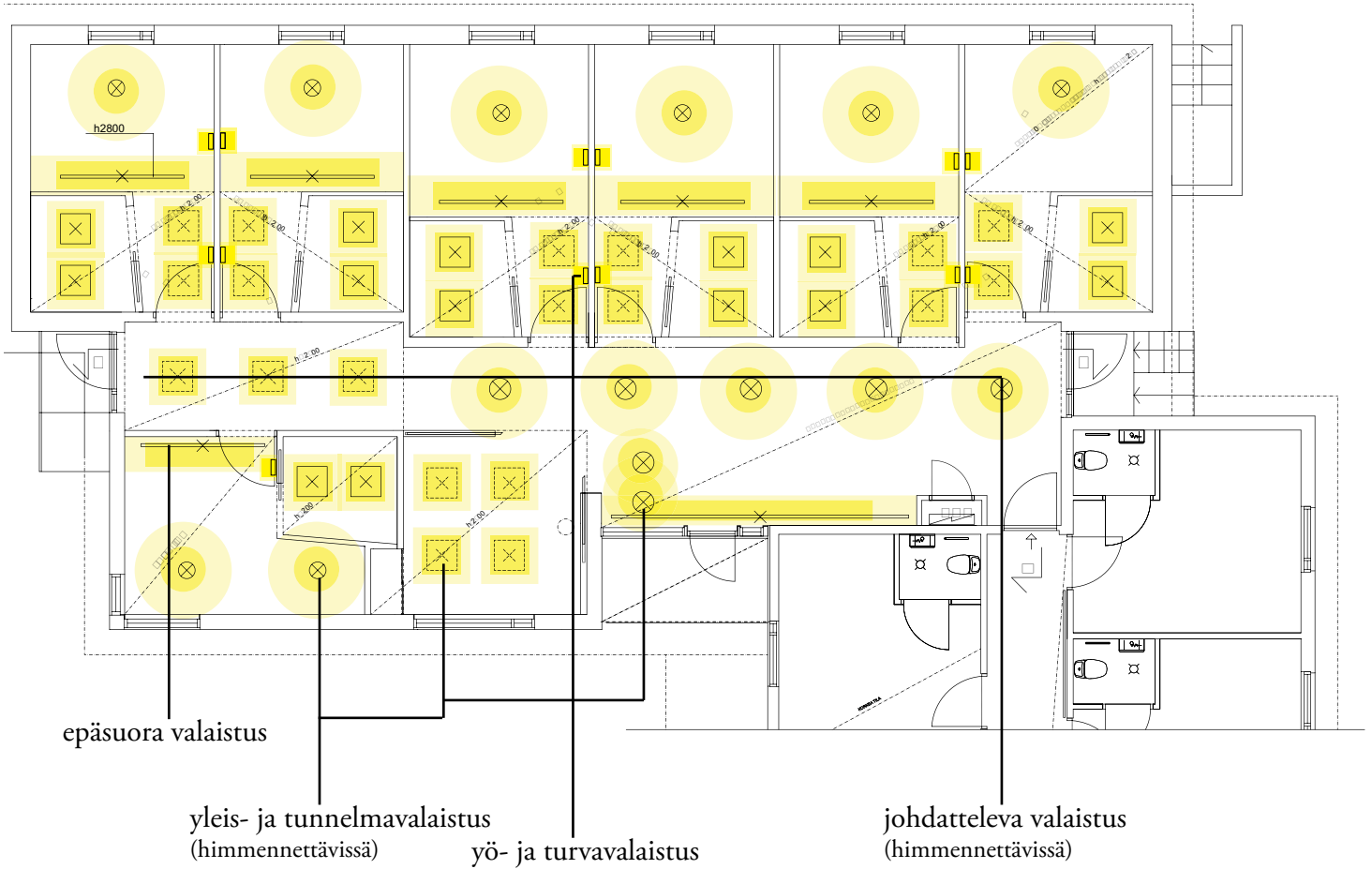
Valaistusta voidaan hyödyntää myös kulkusuuntaa ohjaavana, kuin myös korostamalla vaara- ja muutokohtia. Se onnistuu parhaiten luomalla tilaan varjokohtia tai vastaavasti nostamaan valaistustehokkuutta. Yhteisissä tiloissa tulisi pystyä ohjaamaan valaistusta useassa ryhmässä, jolloin tilaan saadaan erilaisia valaistustilanteita. Myös asukashuoneen valaistuksessa tulisi olla useimpia valaisimia useassa eri ryhmässä, joita voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun asukas haluaa pienempää valaistusvoimakkuutta. Liike- ja läsnäolotunnistimia on järkevä käyttää varsinkin kylpyhuoneissa tai käytävillä, niissä oleskellaan pääosin lyhytaikaisesti ja näin voidaan säästää myös energiakustannuksissa. Tunnistimet myös lisäävät asukkaan turvallisuutta ja kulkemista kun valo ei tarvitse sytyttää erikseen. Valokytkimien sijoituspaikka on heti oven vieressä, koska sen sijainti on ennestään tuttu. Miten saamme hyvän valaistuksen?

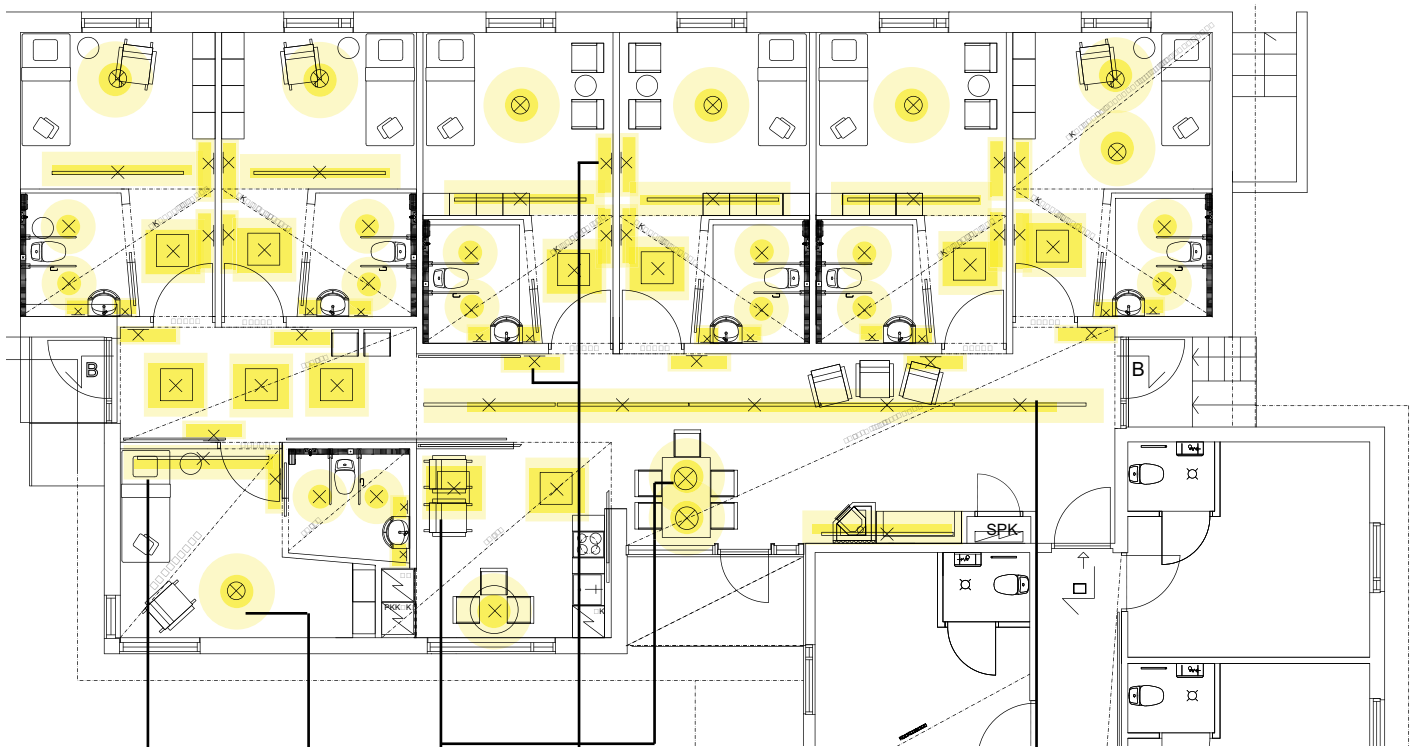
Tässä on muutamia esimerkkejä oikeaan lopputulokseen. Käytävän valaistuksen pitäisi olla häikäisemätön, epäsuoraa tai kohtuullisella luminanssiarvolla suoritettua. (Vilpponen 2007.) ”Luminanssi on pinnasta tiettyyn suuntaan heijastuvan valovoiman suhde pinnan tästä suunnasta näkyvän projektion pinta-alaan. Se ilmaisee kohdekappaleen pinnan valotiheyden eli pintakirkkauden.” (Ensto 2014.) Tiloissa pitäisi olla valaisimia, joista ei muodostu suoraa häikäisyä. Valonlähteenä tulisi käyttää energiaa säästäviä loistelamppuja tai LED lamppuja. On hyvä muistaa, että lampun värinointisto (RA) olisi yli 80 ja niiden värielämytila olisi lämmin 2700-3500 lx (luksi, valaistusvoimakkuuden yksikkö). Asukashuoneissa on myös tärkeää olla erillinen yövalaistus, jolloin välttyään ylimääräisiltä tapaturmilta asukkaan liikkua yöllä. Valaisimen sijoituspaikan tulisi olla niin että se antaa kulkuvalon sängyn viereen sekä kulun wc-tiloihin. Myös henkilökunta voi käydä katsomassa asukasta ilman että asukkaan uni häiriintyy. (Vilpponen 2007.)

Ideaalivalaistus

vaihtoehto 1

vaihtoehto 2

epäsuora valaistus

yleis- ja tunnelmavalistus
(himmennettävissä)

yö- ja turvavalistus

johdatteleva valaistus
(himmennettävissä)

9.5 Kontrastit

Tila, jossa luminanssierot ovat pienet, voidaan kokea tylsäksi, koska näkeminen perustuu luminanssi- ja värierojen eli kontrastien havvaitsemiseen (Ensto 2014), mutta ennen kaikkea riittävä kontrastisuus tuo heikkonäköisen kykyä havainnoida tilaa. Hoivakodissa vietetyn ajan, kontrastikokeilujen ja henkilökunnan haastattelujen perusteella tuli esille juuri kontrastisuuden tärkeys. Lattiapintojen tulisi olla väritykseltään yhdenmukaisia eikä suuria kontrastieroja saisi muodostua. Ovet, kahvat, pesualtaat ja wc-istuimet tulisi korostaa selkeämmin löytämisen helpottamiseksi.

Sivulla 83 valittujen pintamateriaalien kontrastit tulevat selkeämmin esille kun kuvan kääntää mustavalkoiseksi.

Kontrastikokeilua tilassa

kuvat tekijän omat

Prototypointi

Kontrastisuuden havainnoimiseen voi käyttää myös prototypointia eli pienimuotoista, nopeasti rakennettua testauspajaa. Leikkaamalla, teippaamalla ja sommittelemalla saa tavallisistakin materiaaleista, kuten tapeteista, kontaktimuoveista, erivärisistä teipeistä hyvinkin havainnolliset tulokset aikaan. Tapetteja ja teippejä oikean kokoiseksi leikkailemalla ja sovittelemalla sai riittävän kontrastin paikkoihin, joihin asukkaiden huomion tarvitsee kiinnittyä. Tiloissa käytettiin kolmea erisävyyistä ja eri tyyppistä teippausta. Normaalisti kuvassa olevassa wc-tilassa seinät, tukikahvat, altaat ja hanat ovat kaikki valkoisia ja näin hankaloittaa käyttäjän hahmottamista.

kuvat tekijän omat

Prototypoinnin paikalle asettelemisen jälkeen henkilökunnalle jätettiin kyselylomake, jossa heitä pyydettiin seuraamaan työskentelyn yhteydessä viikon verran, auttaako kyseiset askartelun tuotokset toivottavaa tulosta.

KYSELYLOMAKE
Hoivakoti Elisabet ja Eemilin henkilökunnalle

Hei!
Olen tekemässä opinnäytetyötä liittyen sisustusarkkitehtuurin opintoihini. Työni käsittelee esteettömyyttä ja viihtyvyyttä ikäihmisen palvelutalossa, pääosin muistisairaana asukkaan näkökulmasta.
Työssäni haluaisin selvittää muistisairaana henkilön värien havaitsemisesta ja siksi olen teipannut erivärisiä ja erilaisia teippauksia kolmeen asukaswc-tilaan, sekä kolmeen oveen. Tulosten perusteella pystyn saamaan tietoja siihen, että tarvitseko tukikaiteet, wc-istuimet ja altaat olla kirkaan värisiä, vai riittääkö pelkästään voimakkaampi kontrastiero tarvittavien asioiden löytämiseen. Haluaisin myös saada selville, että löytääkö asukas huoneeseensa silloin, kun korostamme pelkästään vain oven kahvaa. Toivon, että autatte minua saamaan riittävät tiedot ja kiinnitätte huomiota näihin työskennellessänne. Tuloksia pystyn myös hyödyntämään tulevan laajennuksen suunnittelutyössä.

WC 1	ORANSSI TEIPPI teippaukset oletetuissa tukikaiteissa ja wc-istuimessa	Teippaukset auttoivat löytämiseen	☐ erinomaisesti ☐ paremmin ☐ ei mainittavaa eroa
WC 2	VAALEAN HARMAA TEIPPI teippaukset oletetuissa tukikaiteissa ja wc-istuimessa ja altaan takana	Teippaukset auttoivat löytämiseen	☐ erinomaisesti ☐ paremmin ☐ ei mainittavaa eroa
WC 3	TUMMAN HARMAA TEIPPI teippaukset oletetuissa tukikaiteissa ja wc-istuimessa ja altaan takana	Teippaukset auttoivat löytämiseen	☐ erinomaisesti ☐ paremmin ☐ ei mainittavaa eroa
OVI 1	ORANSSI TEIPPI teippaukset kahvan lähetyvillä	Teippaukset auttoivat löytämiseen	☐ erinomaisesti ☐ paremmin ☐ ei mainittavaa eroa
OVI 2	VAALEAN HARMAA TEIPPI teippaukset kahvan lähetyvillä	Teippaukset auttoivat löytämiseen	☐ erinomaisesti ☐ paremmin ☐ ei mainittavaa eroa
OVI 3	TUMMAN HARMAA TEIPPI teippaukset	Teippaukset auttoivat löytämiseen	☐ erinomaisesti ☐ paremmin ☐ ei mainittavaa eroa

MUUTA HUOMIOITAVAA:

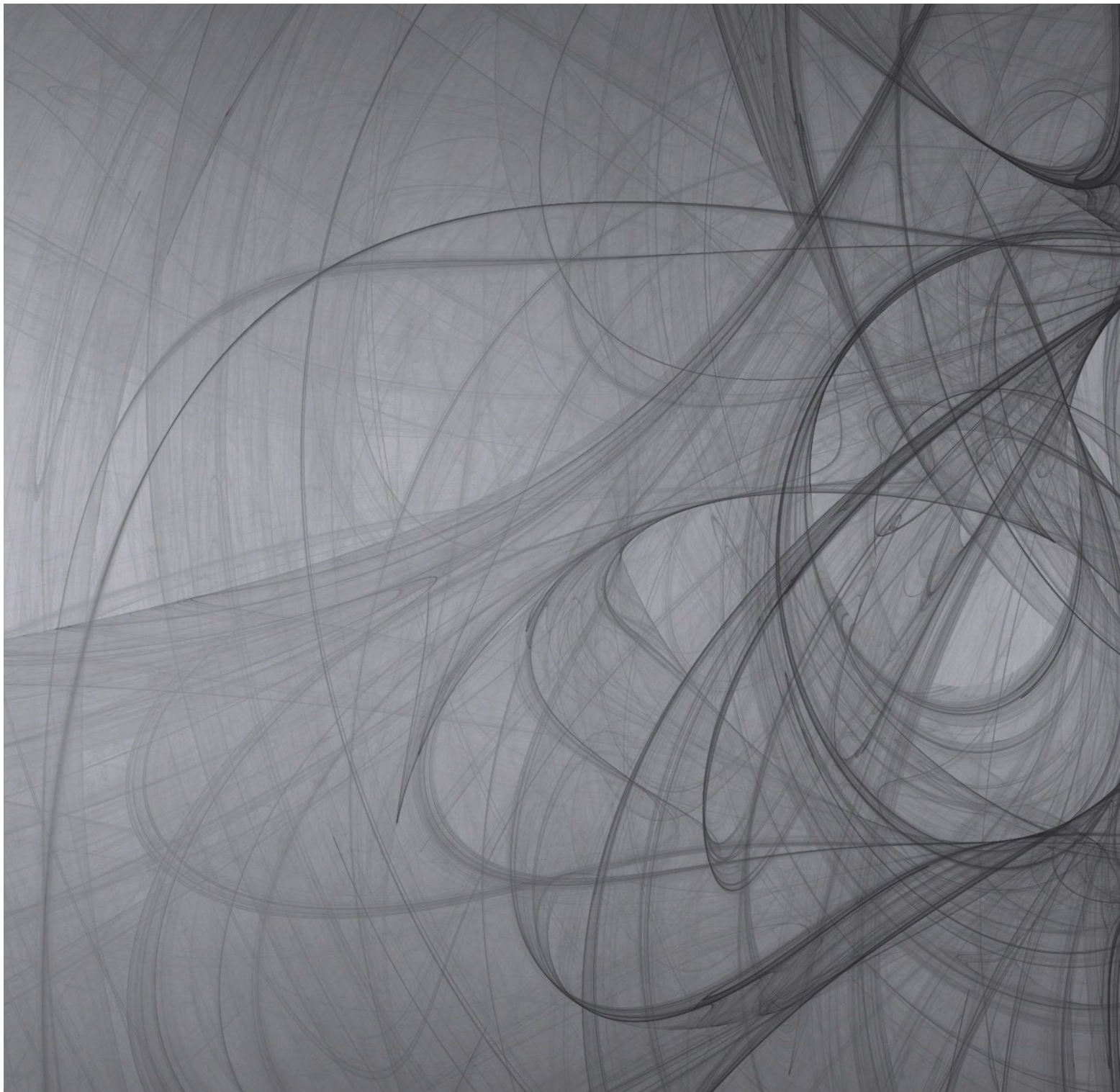

Toivoisin saavani vastauksenne keskiviikkona 26.3.2014 mennessä.

Kiitän yhteistyöstänne!
Kristiina Paananen
sisustusarkkitehtuuriopiskelija
Lahden AMK, Muotoiluinstituutti

Tulosten perusteella tukikaiteiden ja ovenkahvojen löytäminen helpottui huomattavasti, vain vaalean harmaa ei tuottanut tulosta.

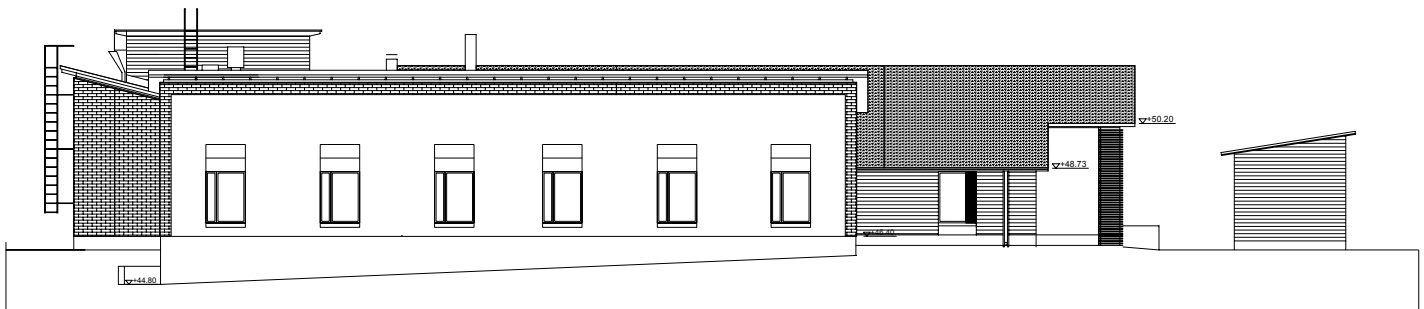
Kokeellisen testin myötä varmistui tieto, että pelkästään suurella kontrastisuudella saadaan aikaiseksi löytämiseen helpottavat tekijät, huomioväri lisää vain tehokkuutta.

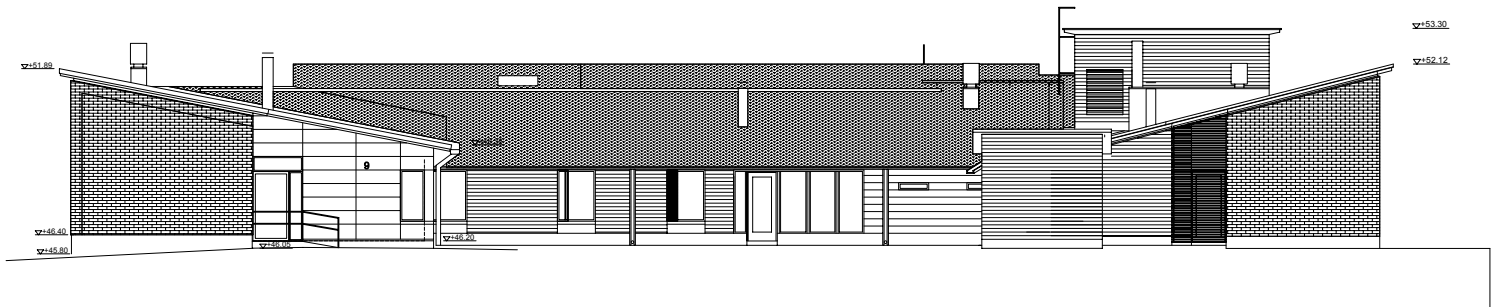

Tilasuunnitelma 10

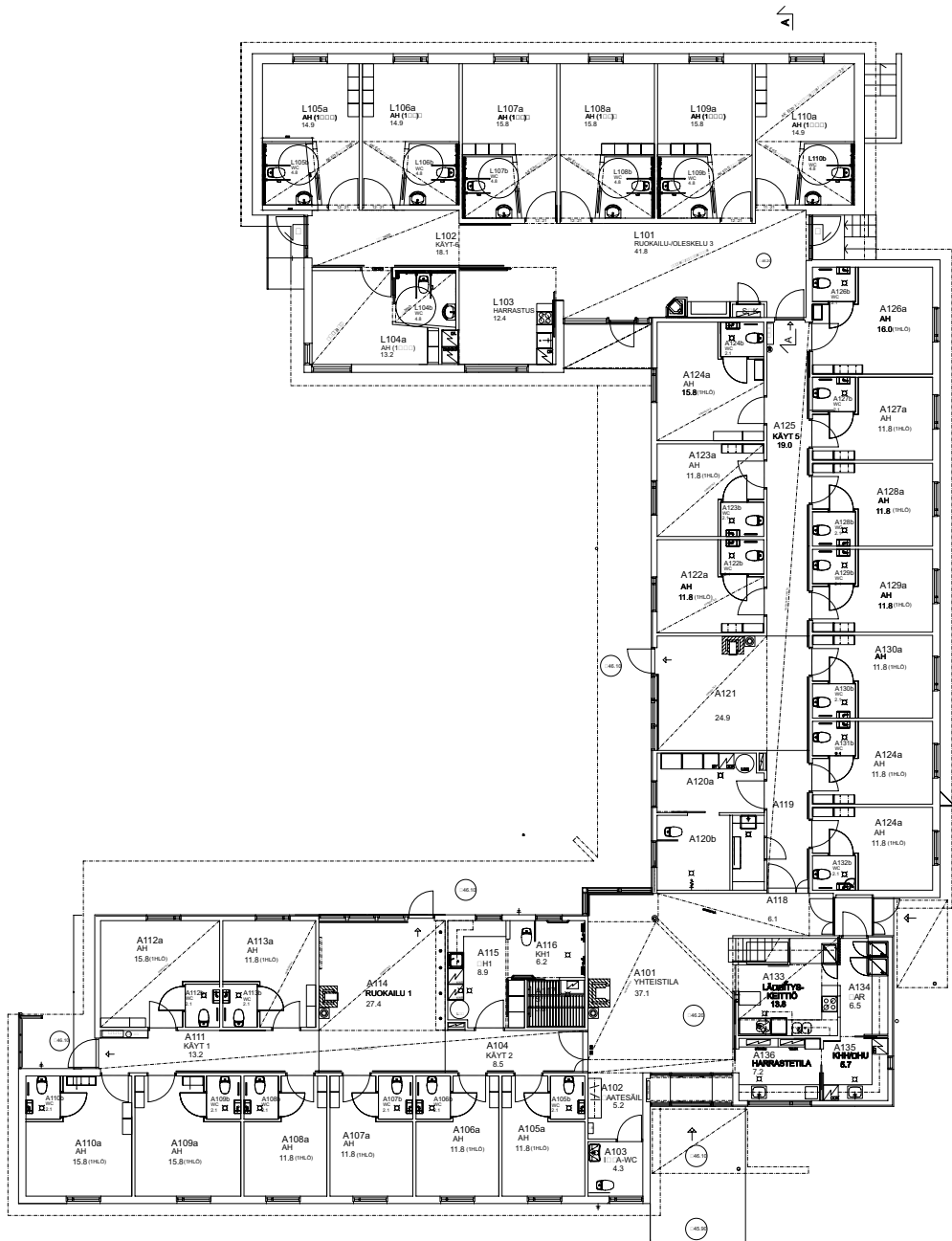
Julkisivut

JULKISIVU LÄNTEEN

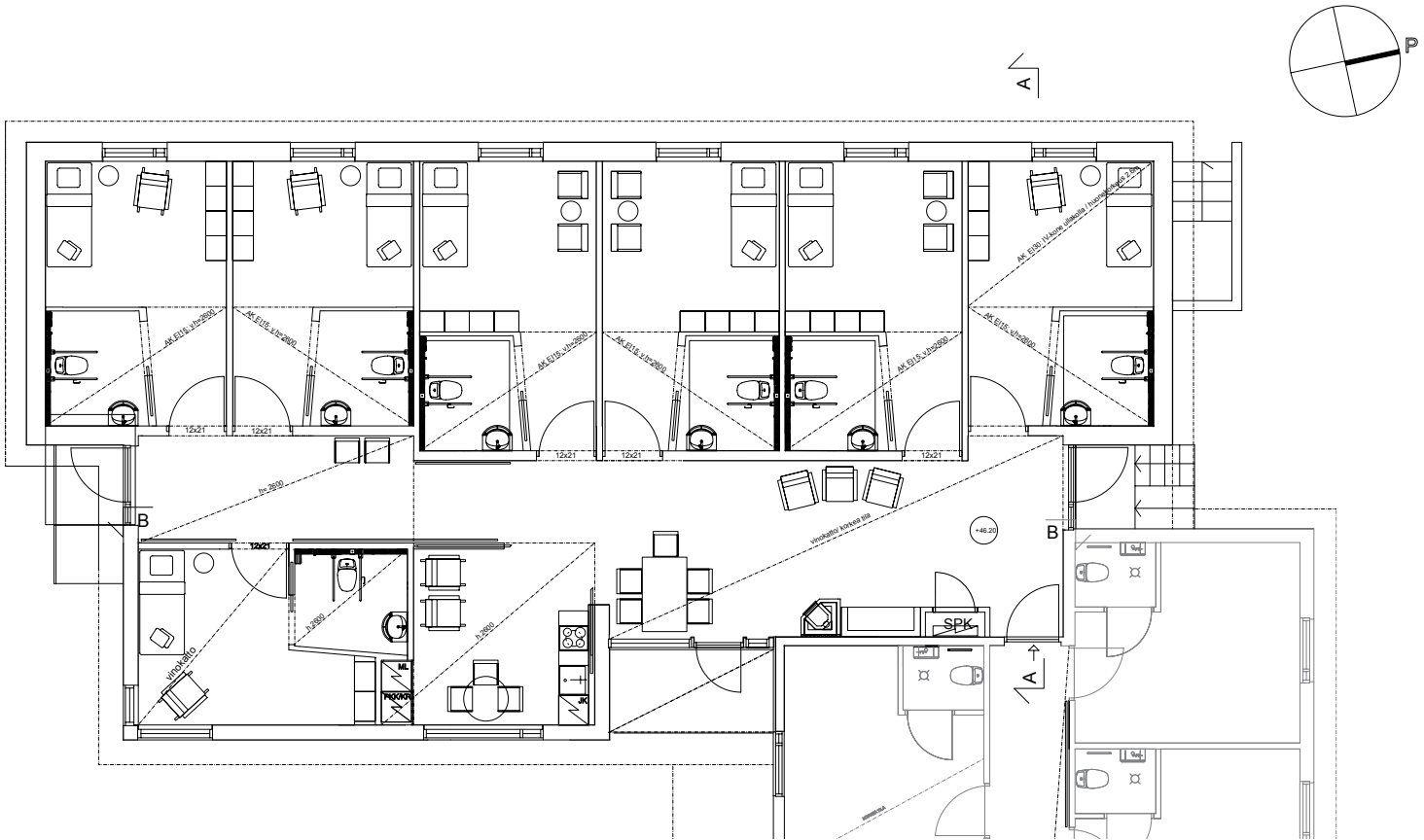
JULKISIVU ETELÄÄN

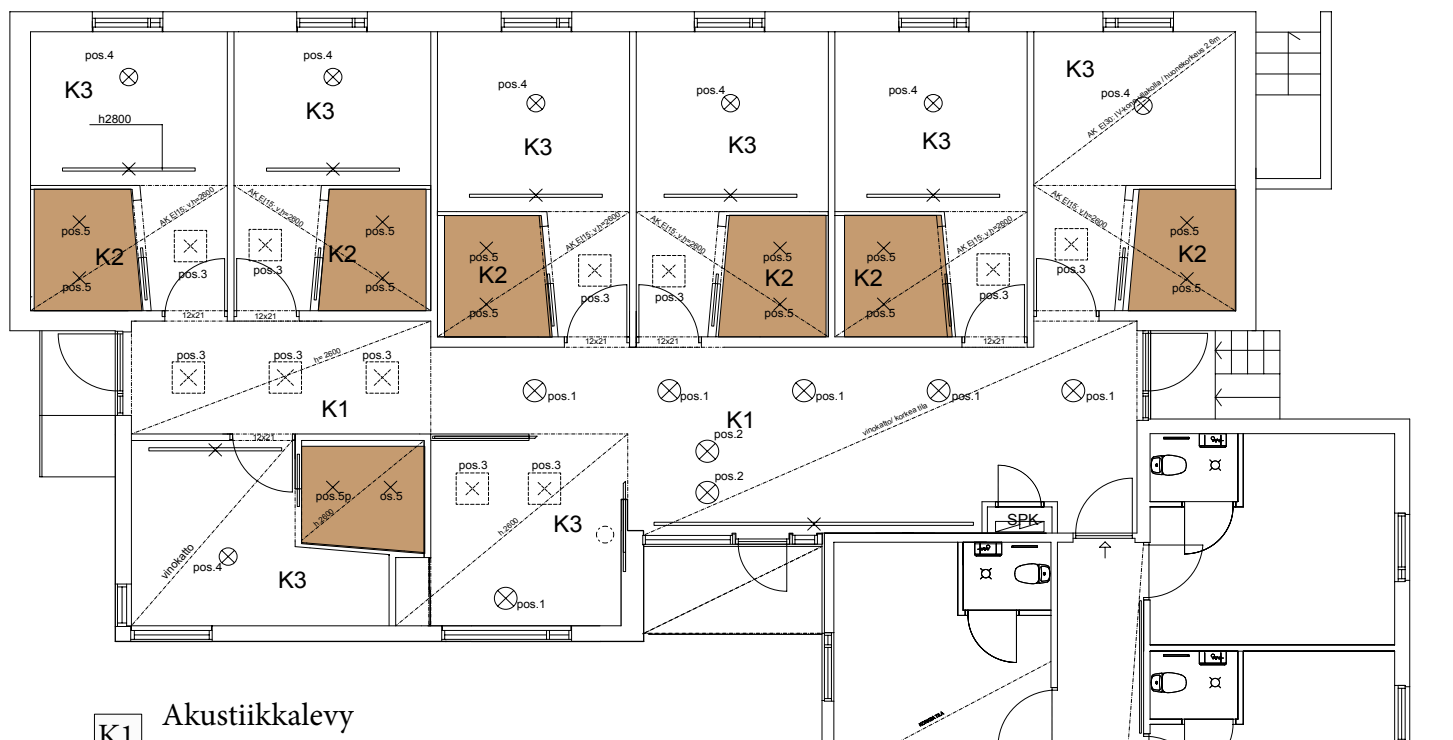

Kalustepohjapiirros

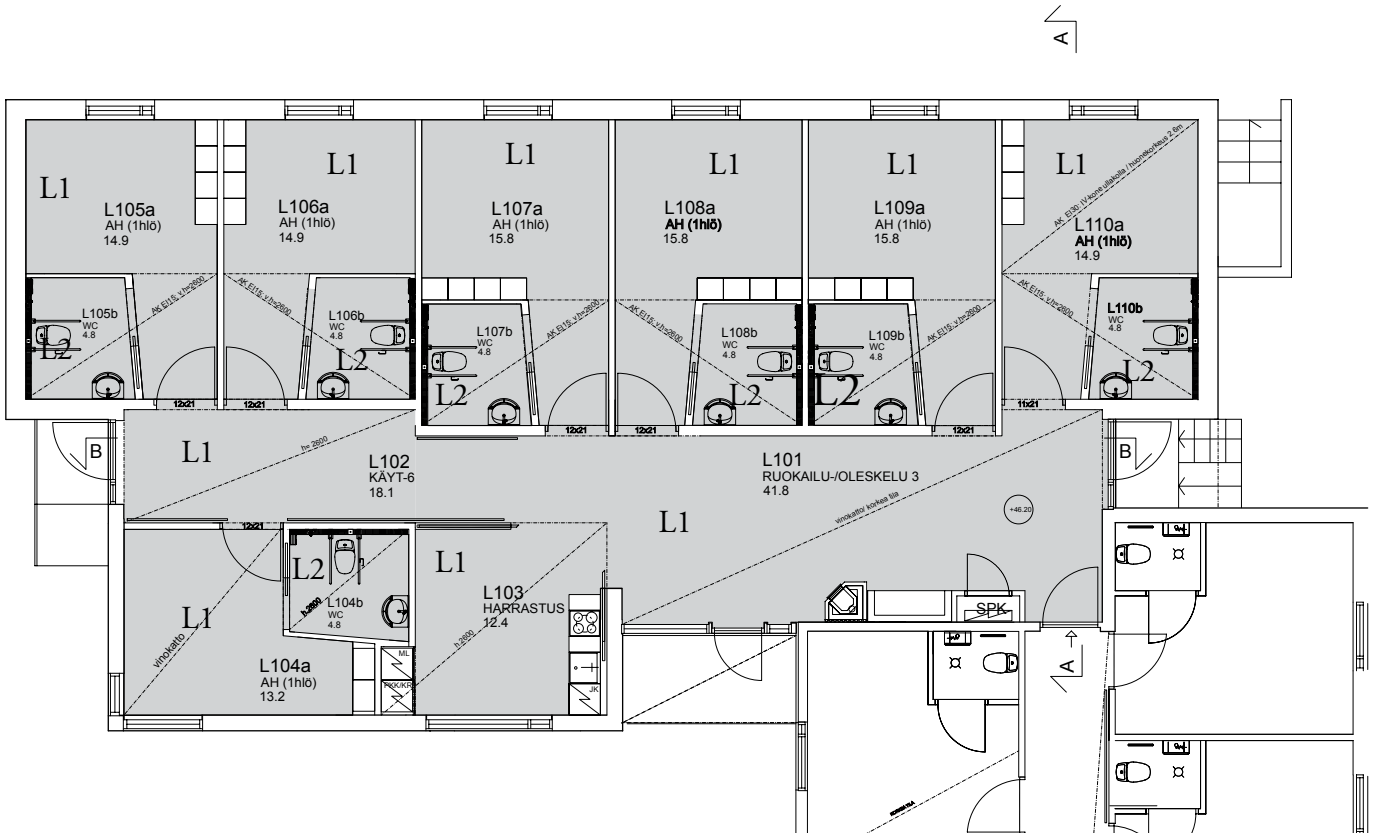

Alakattokaavio, ehdotelma

- K1** Akustiikkalevy
Ecophon Hygiene Clinic™ E C1
- K2** Sormipaneeli
Ha Serv Sisäpaneeli 15x82 mm tervaleppä
- K3** Maali
Tikkurila Sisäkattomaali Siro Himmeä

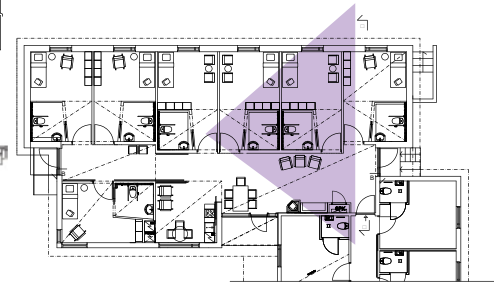
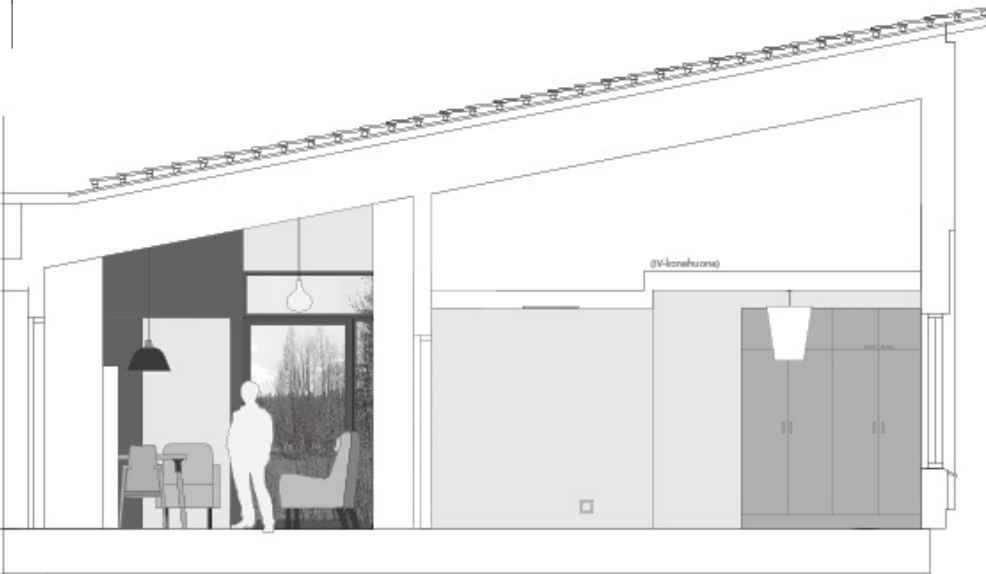
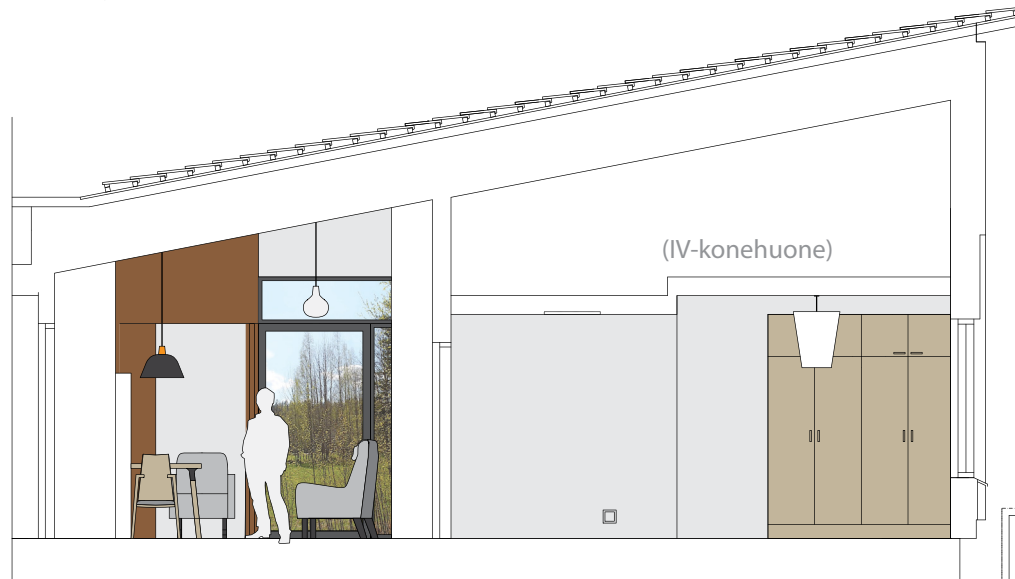
Lattiakaavio, ehdotelma

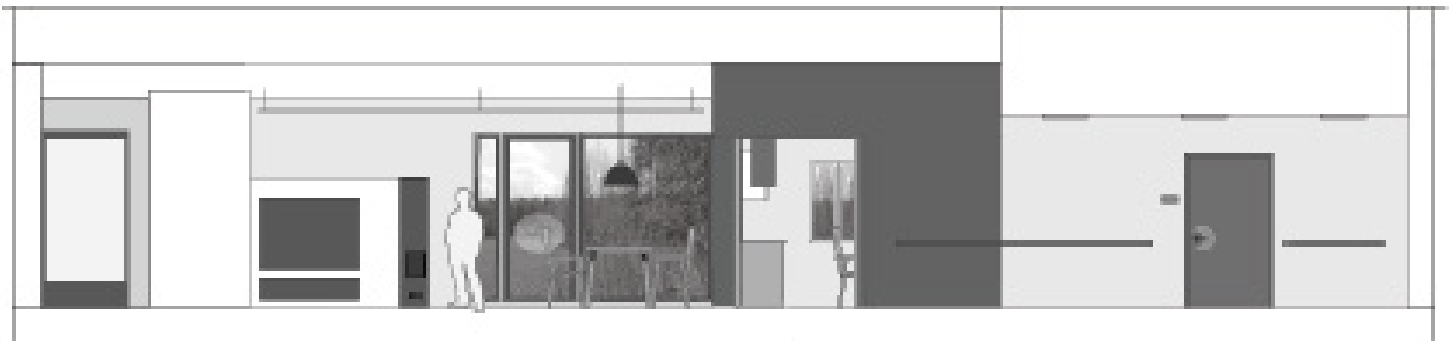
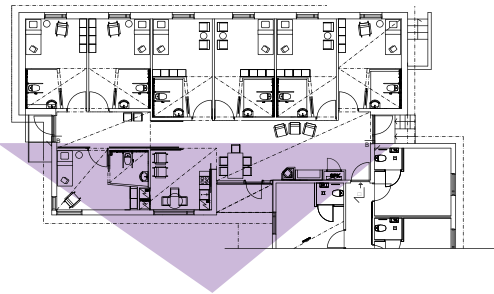
L1 PVC-vapaa lattianpäällyste
Uponor Life Line CS 5503

L2 Struktuuripintainen keraaminen laatta
Uponor Vogue RF 5 x 5

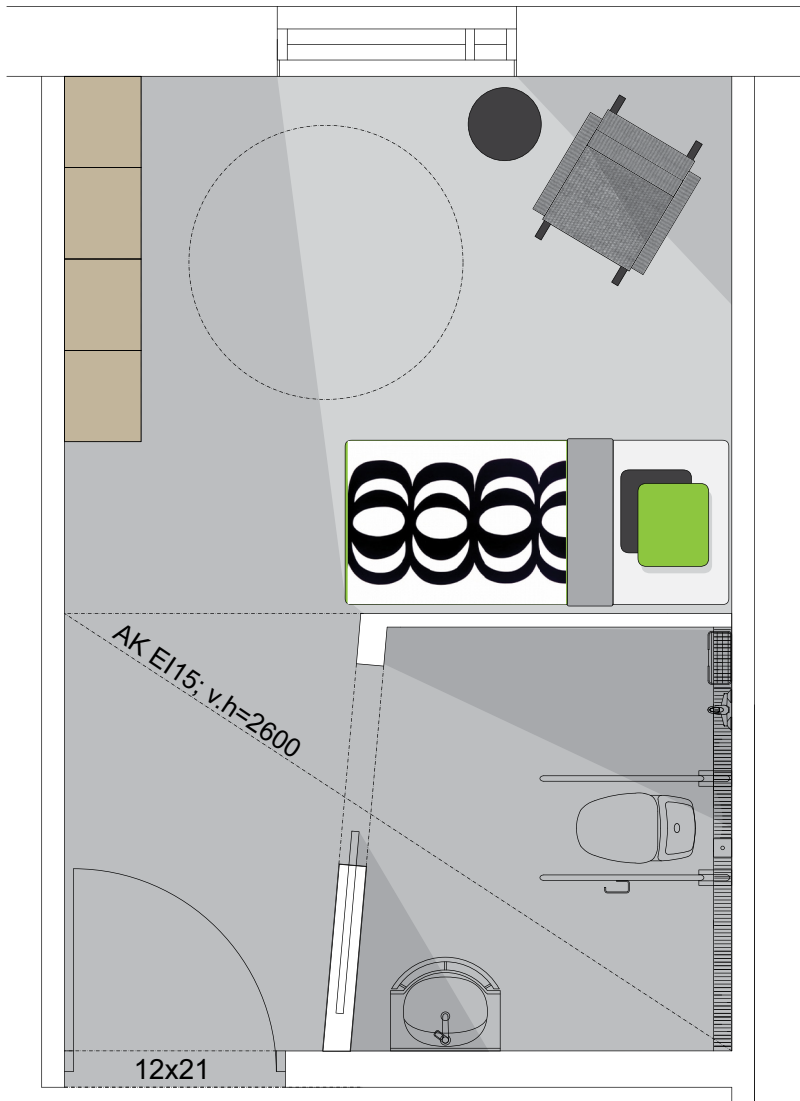
Leikkaus A-A

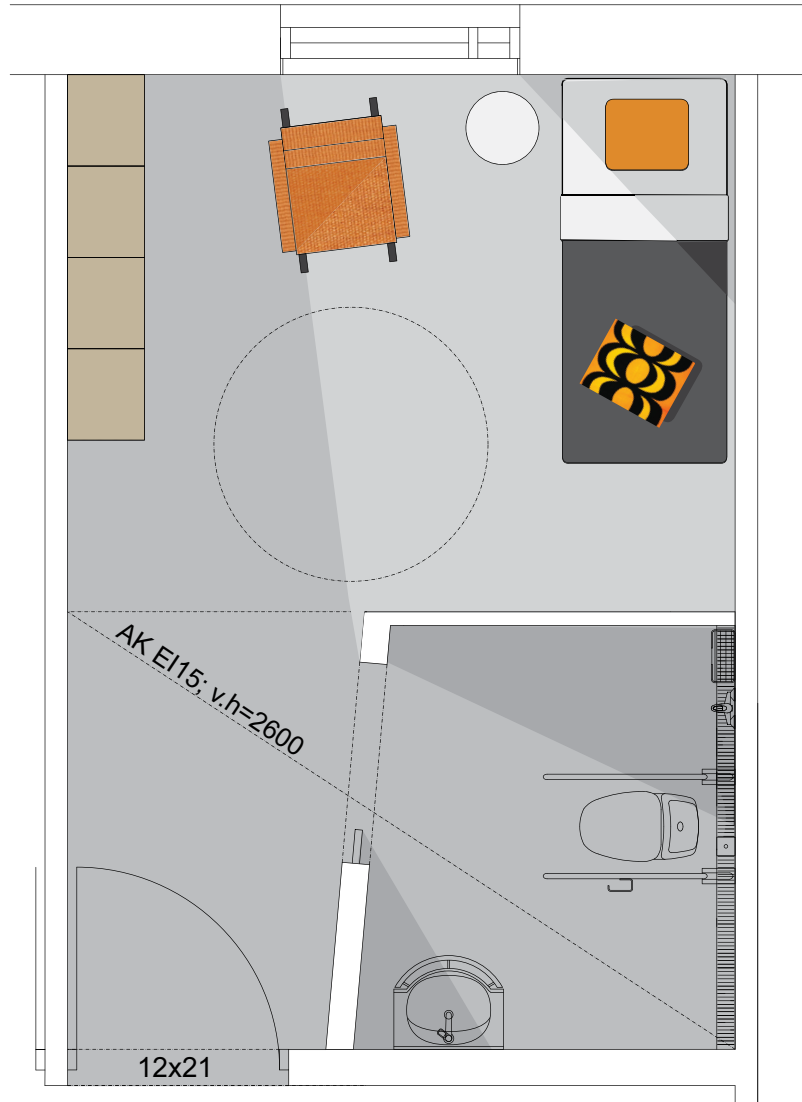
Leikkaus B-B

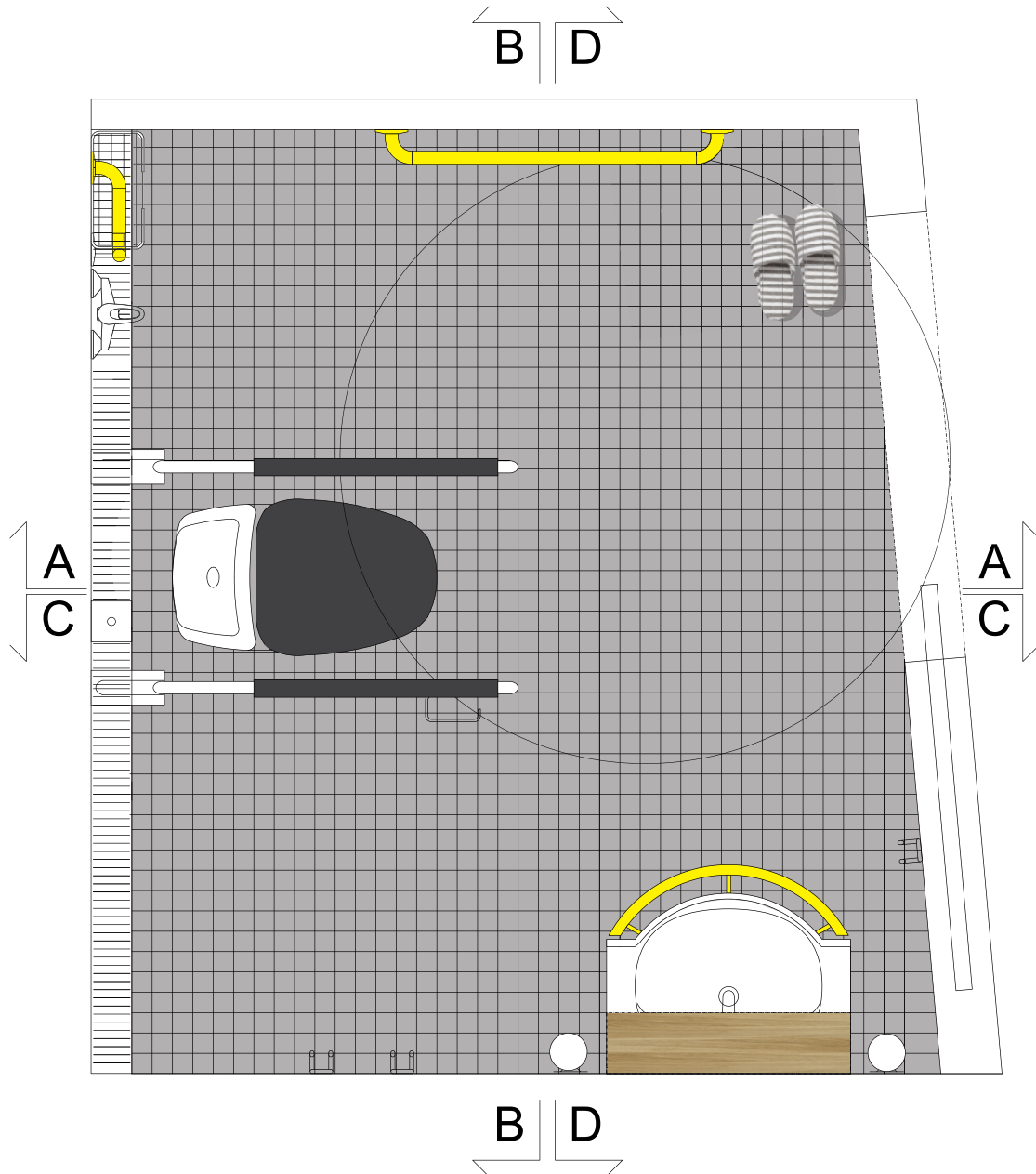
Asukashuone kalustusehdotelma 1

Asukashuone kalustusehdotelma 2

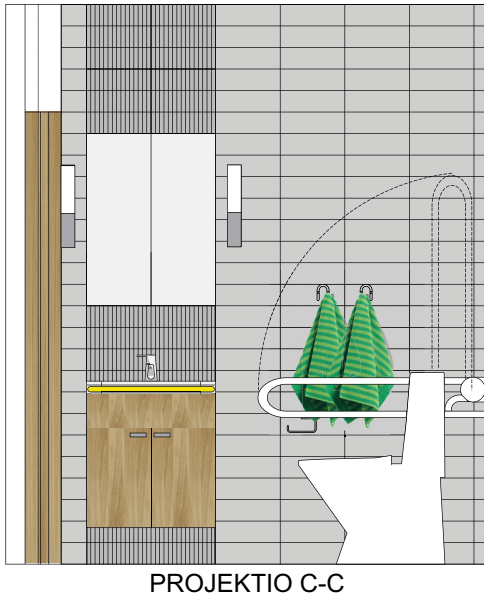
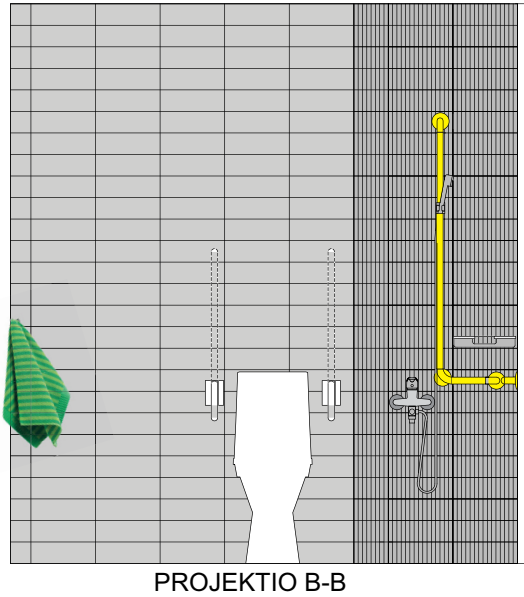
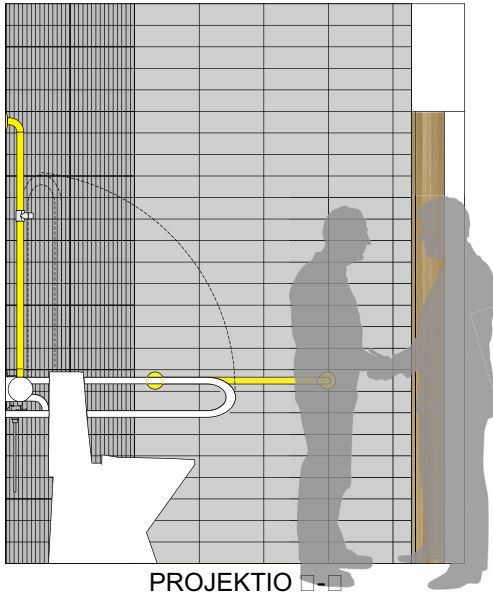

WC/Kylpyhuone pohjapiirustus

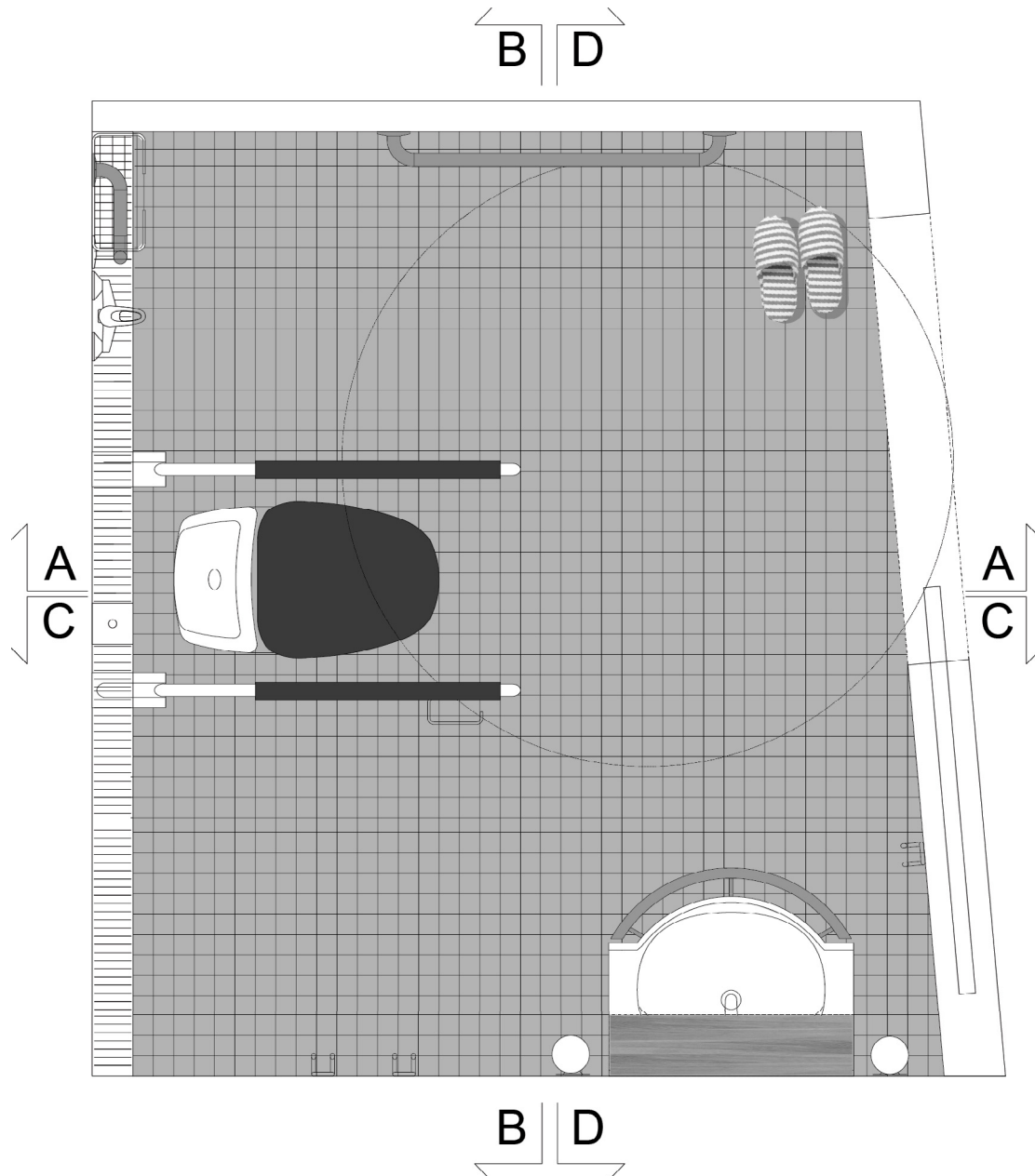

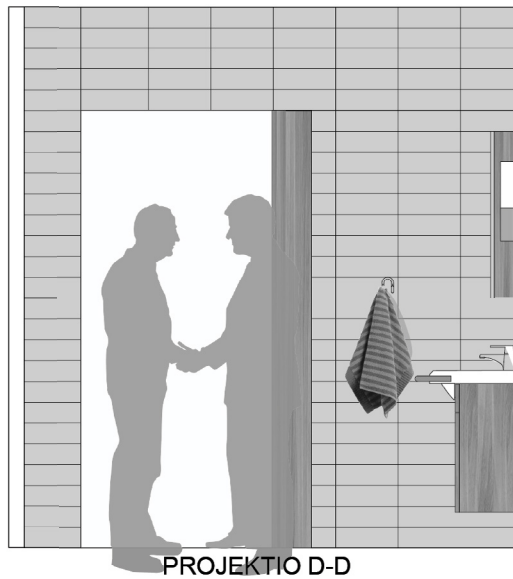
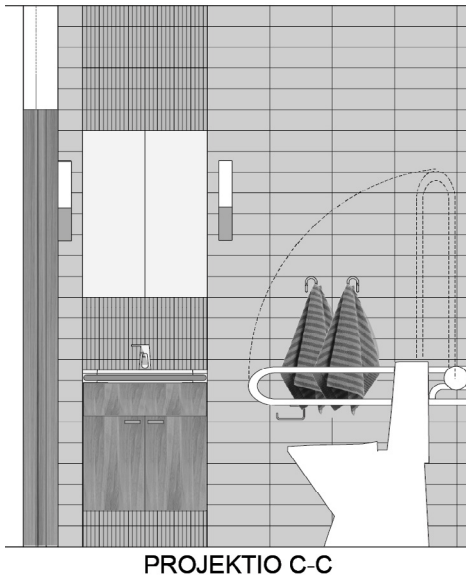
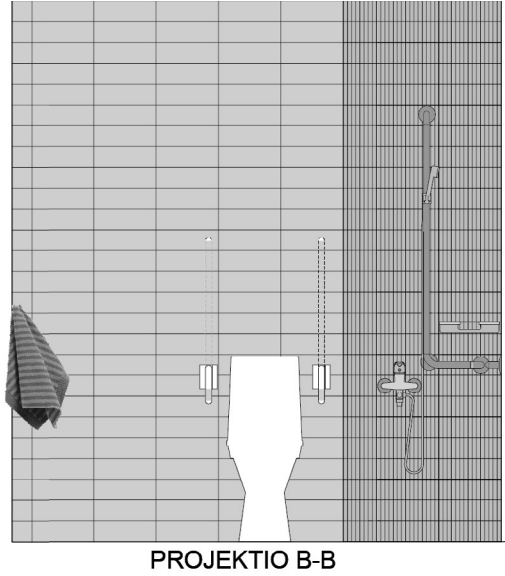
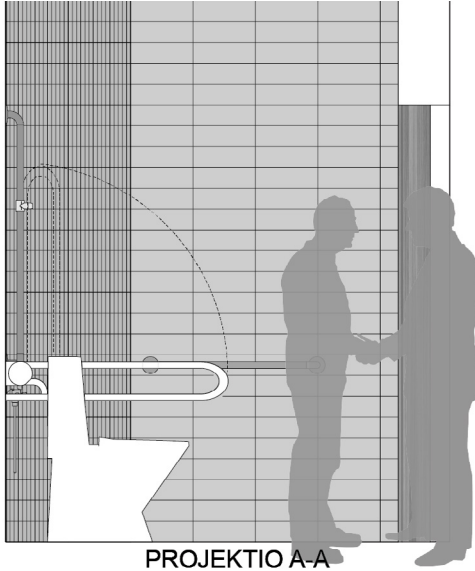
WC/Kylpyhuone projektiot

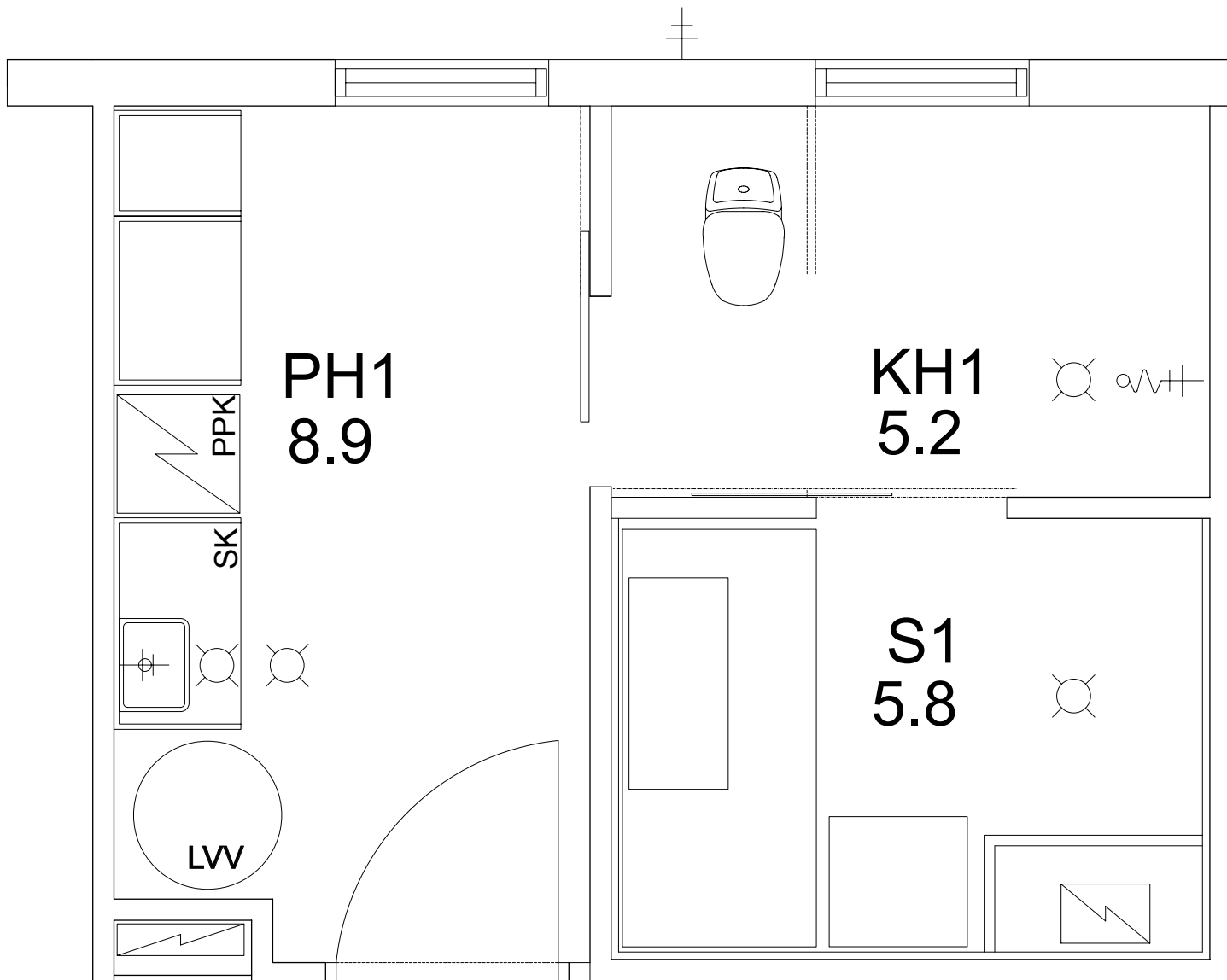
WC/Kylpyhuone pohjapiirustus (kontrasti)

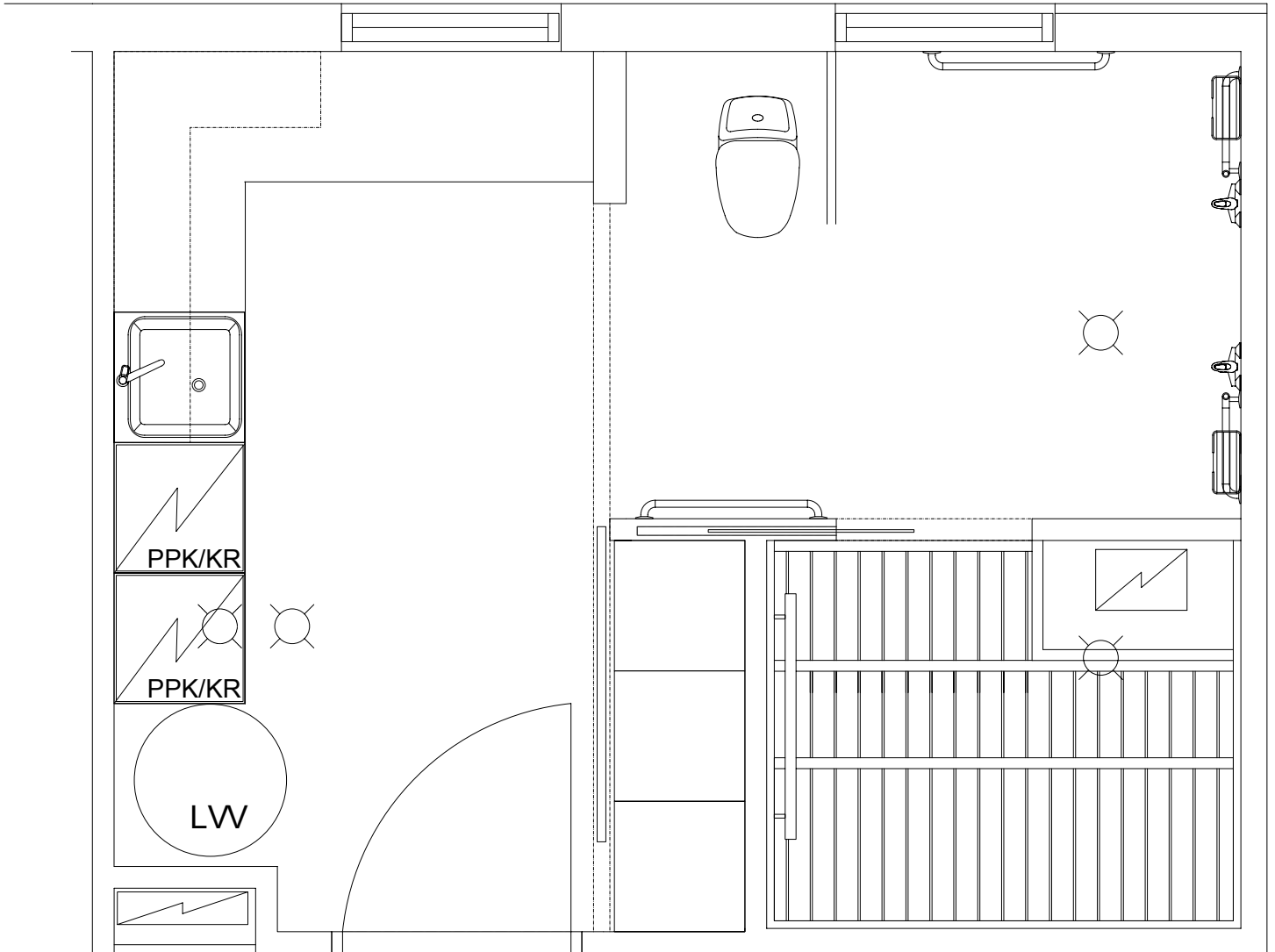
WC/Kylpyhuone projektiot (kontrasti)

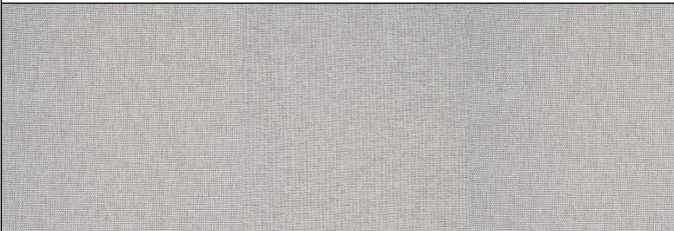
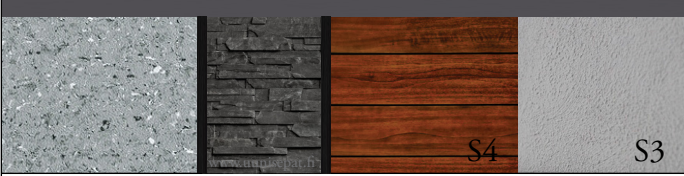

Pyykkihuolto/Kph/S pohjapiirustus ennen

Pyykkihuolto/Kph/S tilaehdotus

Materiaalit

<p>L101 Ruokailu/oleskelu L102 Käytävä L103 Askartelu</p>	<p>L101 Ruokailu/oleskelu L102 Käytävä L103 Askartelu</p>																														
																															
																															
<p>Pintamateriaalit</p> <table border="0"> <tr> <td>Katto</td> <td>Akustiikkapaneeli Ecophon Hygiene Clinic™ A C1</td> </tr> <tr> <td>Seinäpinnat</td> <td>S1 maali Tikkurila RAL 120-1 S2 hierretty rappaus sävy RAL 000 60 00 S3 kuitutapetti Vallilla Oksat harmaa S4 puupaneeli petsi konjakki</td> </tr> <tr> <td>Ovet ja listat</td> <td>Maali sävy RAL 000 40 00 Antrasit</td> </tr> <tr> <td>Käsijohtimet</td> <td>Koivu musta petsi</td> </tr> <tr> <td>Takka/TVtaso</td> <td>hierretty rappaus sävy Tikkurila G497 sisustuskivi antrasiitti</td> </tr> <tr> <td>Lattia</td> <td>PVC vapaa lattiapäällyste Upofloor Life Line CS 5503</td> </tr> </table>	Katto	Akustiikkapaneeli Ecophon Hygiene Clinic™ A C1	Seinäpinnat	S1 maali Tikkurila RAL 120-1 S2 hierretty rappaus sävy RAL 000 60 00 S3 kuitutapetti Vallilla Oksat harmaa S4 puupaneeli petsi konjakki	Ovet ja listat	Maali sävy RAL 000 40 00 Antrasit	Käsijohtimet	Koivu musta petsi	Takka/TVtaso	hierretty rappaus sävy Tikkurila G497 sisustuskivi antrasiitti	Lattia	PVC vapaa lattiapäällyste Upofloor Life Line CS 5503	<p>Irto/kiintokalustus verhoilumateriaalit/tekstiilit</p> <table border="0"> <tr> <td>Istuinangas sohvot</td> <td>Strukturpintainen 100% polyesteri Martela FR-One Lola 07</td> </tr> <tr> <td>Sohvat/keinut puuosat</td> <td>Koivu musta petsi</td> </tr> <tr> <td>Istuinkangas pöytäryhmä</td> <td>Strukturpintainen 100% polyesteri Martela FR-One Lola 07</td> </tr> <tr> <td>Pöytäryhmä puuosat</td> <td>Lakattu tammi</td> </tr> <tr> <td>Verhokankaat</td> <td>100% valkaistu pellava esim. Marimekko Kaivo</td> </tr> <tr> <td>Irtotyynyt</td> <td>Tammiviilu</td> </tr> <tr> <td>Keittiön kaapit etusarjat</td> <td>Koivu musta petsi</td> </tr> <tr> <td>Keittiön työtaso</td> <td>Hoiva Plus+ Martela</td> </tr> <tr> <td>Kalusteet</td> <td></td> </tr> </table>	Istuinangas sohvot	Strukturpintainen 100% polyesteri Martela FR-One Lola 07	Sohvat/keinut puuosat	Koivu musta petsi	Istuinkangas pöytäryhmä	Strukturpintainen 100% polyesteri Martela FR-One Lola 07	Pöytäryhmä puuosat	Lakattu tammi	Verhokankaat	100% valkaistu pellava esim. Marimekko Kaivo	Irtotyynyt	Tammiviilu	Keittiön kaapit etusarjat	Koivu musta petsi	Keittiön työtaso	Hoiva Plus+ Martela	Kalusteet	
Katto	Akustiikkapaneeli Ecophon Hygiene Clinic™ A C1																														
Seinäpinnat	S1 maali Tikkurila RAL 120-1 S2 hierretty rappaus sävy RAL 000 60 00 S3 kuitutapetti Vallilla Oksat harmaa S4 puupaneeli petsi konjakki																														
Ovet ja listat	Maali sävy RAL 000 40 00 Antrasit																														
Käsijohtimet	Koivu musta petsi																														
Takka/TVtaso	hierretty rappaus sävy Tikkurila G497 sisustuskivi antrasiitti																														
Lattia	PVC vapaa lattiapäällyste Upofloor Life Line CS 5503																														
Istuinangas sohvot	Strukturpintainen 100% polyesteri Martela FR-One Lola 07																														
Sohvat/keinut puuosat	Koivu musta petsi																														
Istuinkangas pöytäryhmä	Strukturpintainen 100% polyesteri Martela FR-One Lola 07																														
Pöytäryhmä puuosat	Lakattu tammi																														
Verhokankaat	100% valkaistu pellava esim. Marimekko Kaivo																														
Irtotyynyt	Tammiviilu																														
Keittiön kaapit etusarjat	Koivu musta petsi																														
Keittiön työtaso	Hoiva Plus+ Martela																														
Kalusteet																															

www.martela.fi

www.finnishdesignshop.fi

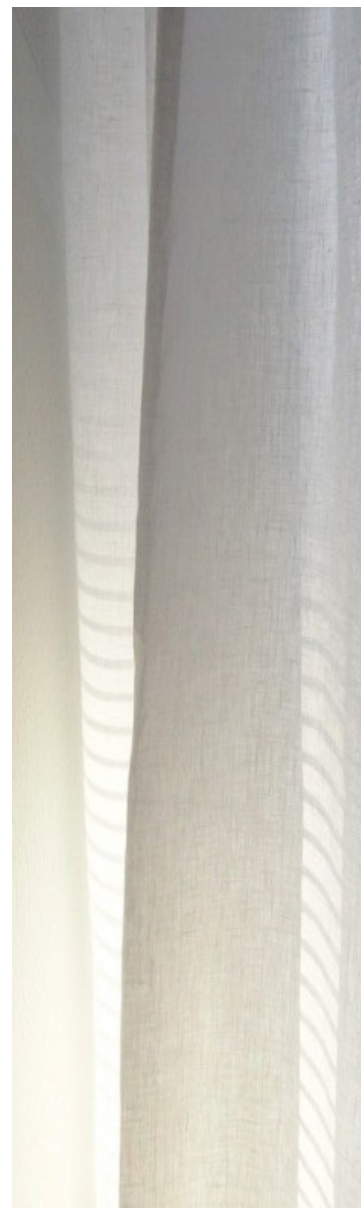
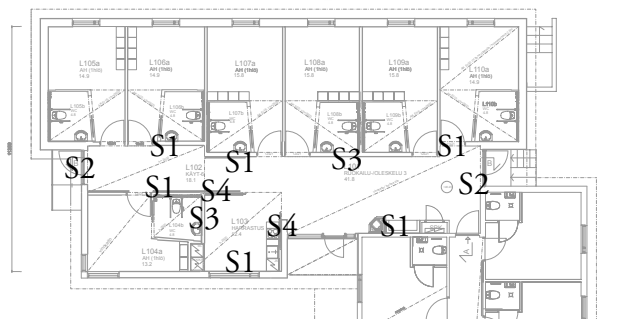
www.villaharakanpesa.blogspot.fi

www.martela.fi

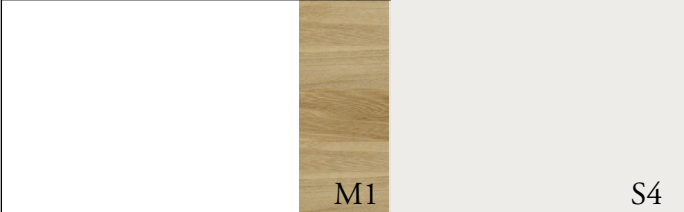
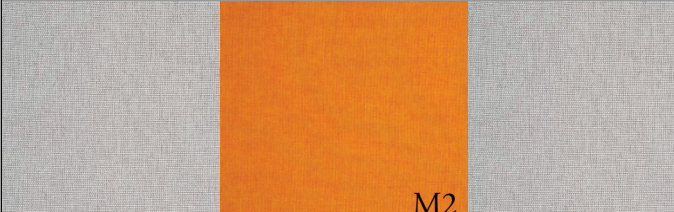
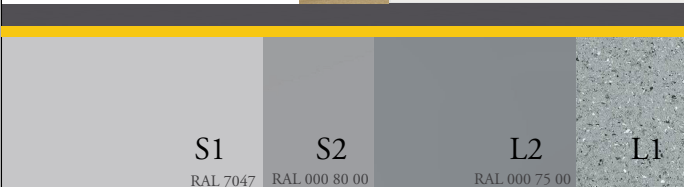
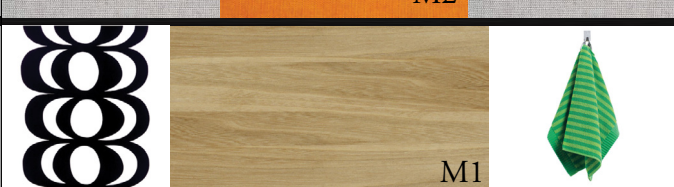

www.martela.fi

<http://omakotvalkoinen.casablogit.fi/>

Materiaalit

<p>L104a-L110a Asukashuoneet L104b-L110b Asukaswc/kph</p>	<p>L104a-L110a Asukashuoneet L104b-L110b Asukaswc/kph</p>
	
	
<p>Pintamateriaalit</p> <p>Katto Maali sisäkattomaali Tikkurila Siro Himmeä</p> <p>Seinäpinnat <u>S1</u> laatta 10 x 30 Pukkila Arkitekt Color RAL 7047 Light Grey <u>S2</u> laatta 2,5 x 2,5 Pukkila Arkitekt Color RAL 000 80 00 Grey <u>S3</u> kuitutapetti Vallilla Oksat harmaa <u>S4</u> maali Tikkurila RAL 120-1</p> <p>Ovet ja listat Maali sävy RAL 000 40 00 Antrasit</p> <p>Käsituet sävy RAL 1004 Golden Yellow tai</p> <p>Liukuovi Tammiviilu</p> <p>Lattia <u>L1</u> PVC vapaa lattianpäällyste Upofloor Life Line CS 5503 <u>L2</u> laatta 5 x 5 Pukkila Arkitekt Color RAL 000 75 00</p> <p>Lattiakaivo Unidrain Classic Line, Unidrain</p>	<p>Irto/kiintokalustus verhoilumateriaalit/tekstiilit</p> <p>Istuinangas sohvait Strukturipintainen 100% polyesteri Martela FR-One Lola 25</p> <p>Sohvat/keinut puuosat Koivu musta petsi</p> <p>Verhokankaat 100% luonnonpellava</p> <p>Sisustustekstiilit esim. Marimekko Kaivo, Ujo</p> <p>Vaatekaapit Tammiviilu</p> <p>Kiintokalusteet wc/kph Tammiviilu</p> <p>Kalusteet Hoiva Plus+ Martela</p>

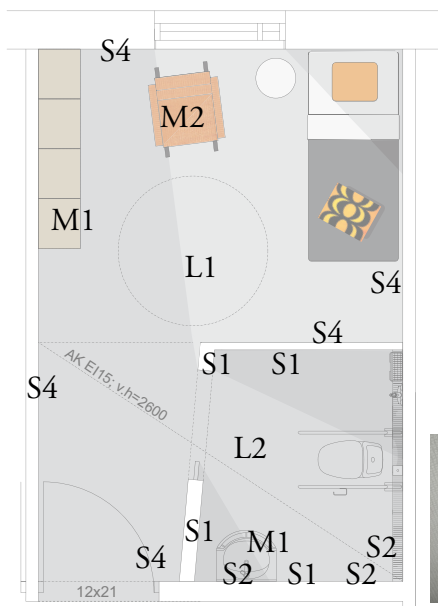
www.martela.fi

www.suositlemme.bellablogit.fi

www.tuomarko.fi

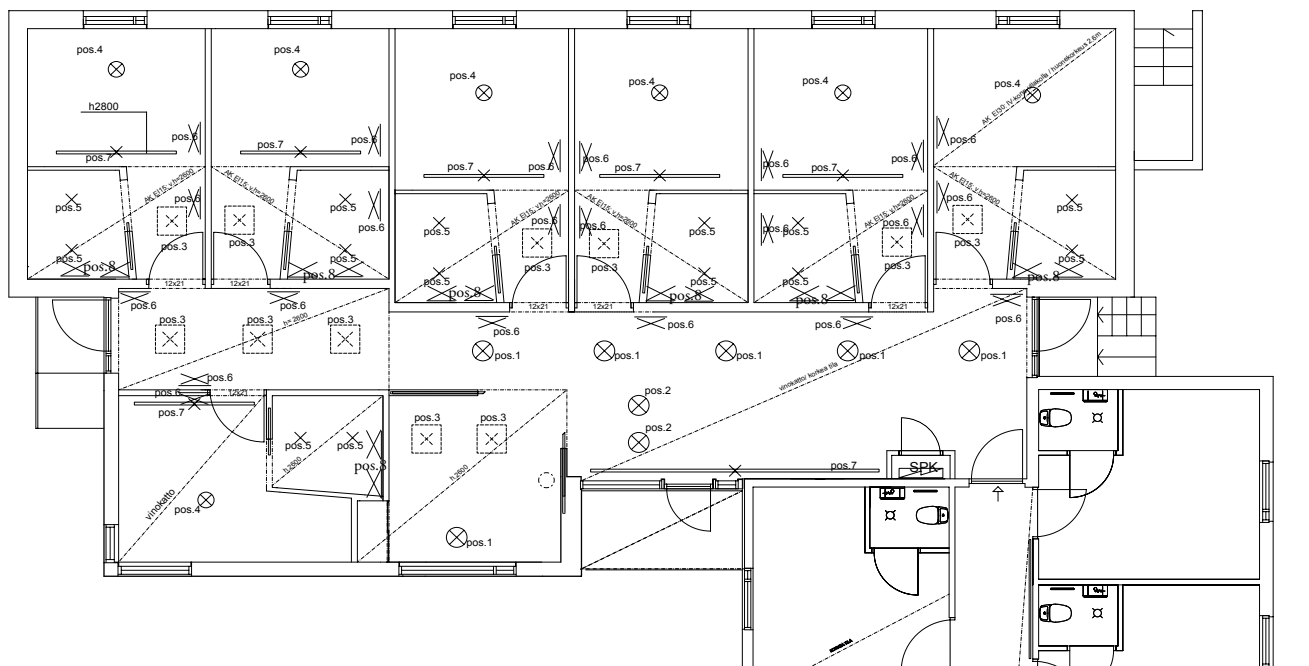
www.unidrain.fi

www.verkkokauppa.rajanatta.fi

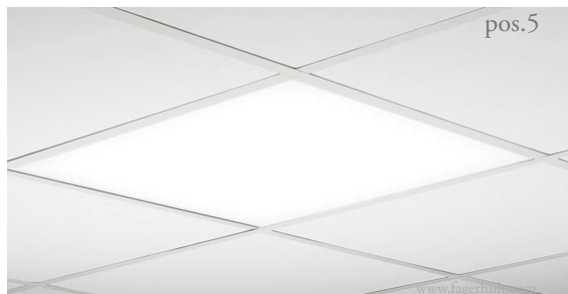
Valaistus

pos. 1	Innolux BULBO Lisa Johansson-Babe 1952, Innojok
pos. 2	Orno IHANNE Lisa Johansson-Pape 1956, Innojok
pos. 3	MULTILUME FLAT Opal 3000K, Fagerhult
pos. 4	Lundia SOIHTU Suspended Jukka Korpihete, Lundia
pos. 5	POZZO Upotettava opal korkeusasema 50 mm valaisimen sisään 3000K , Fagerhult
pos. 6	Wandleuchte, GL 100 SLOT Seinävalaisin, kipsi, Lisävoima
pos. 7	NOTOR G2 Ripustettava epäsuora 3000K turvavalauksella, Fagerhult

pos.8

Valaistus

3D-visualisoinnit

Näkymä oleskelutilaan

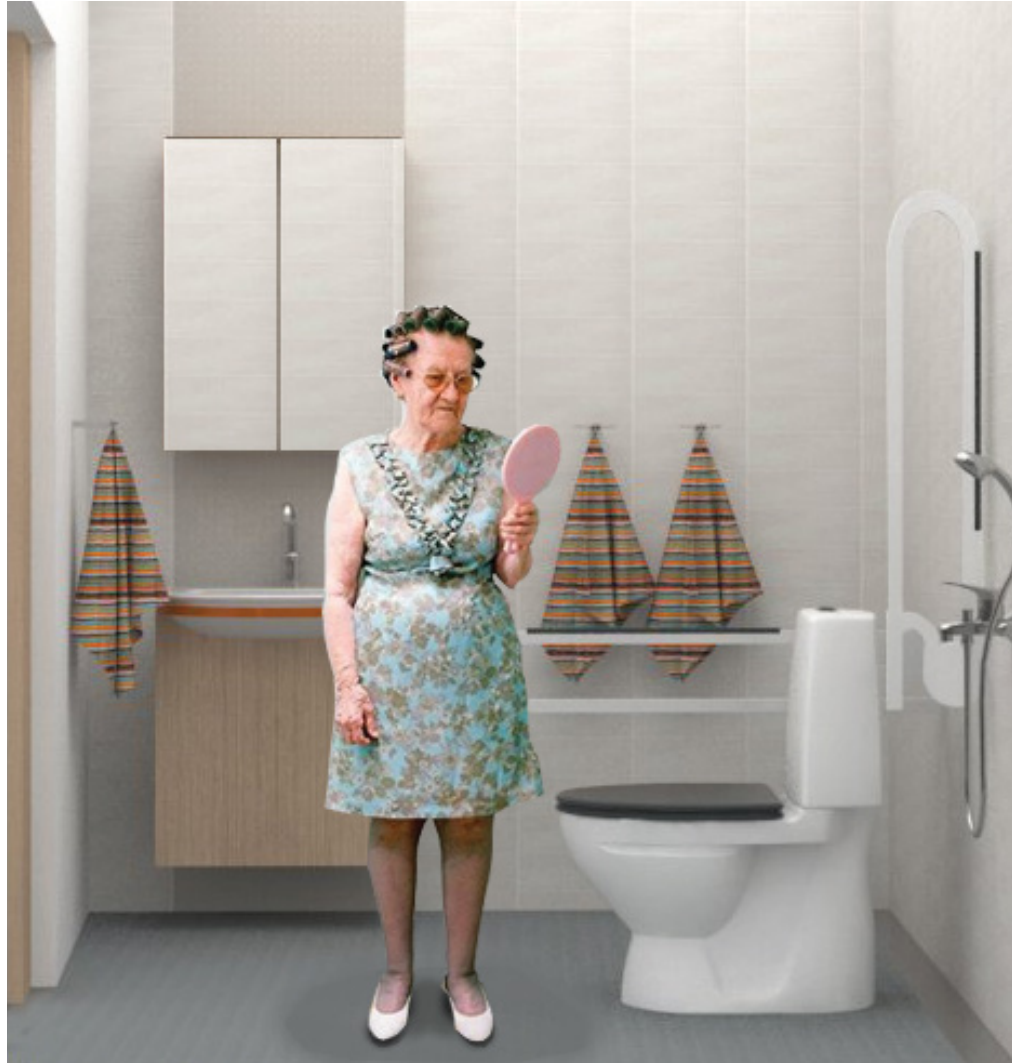
Näkymä oleskelutilaan

3D-visualisoinnit

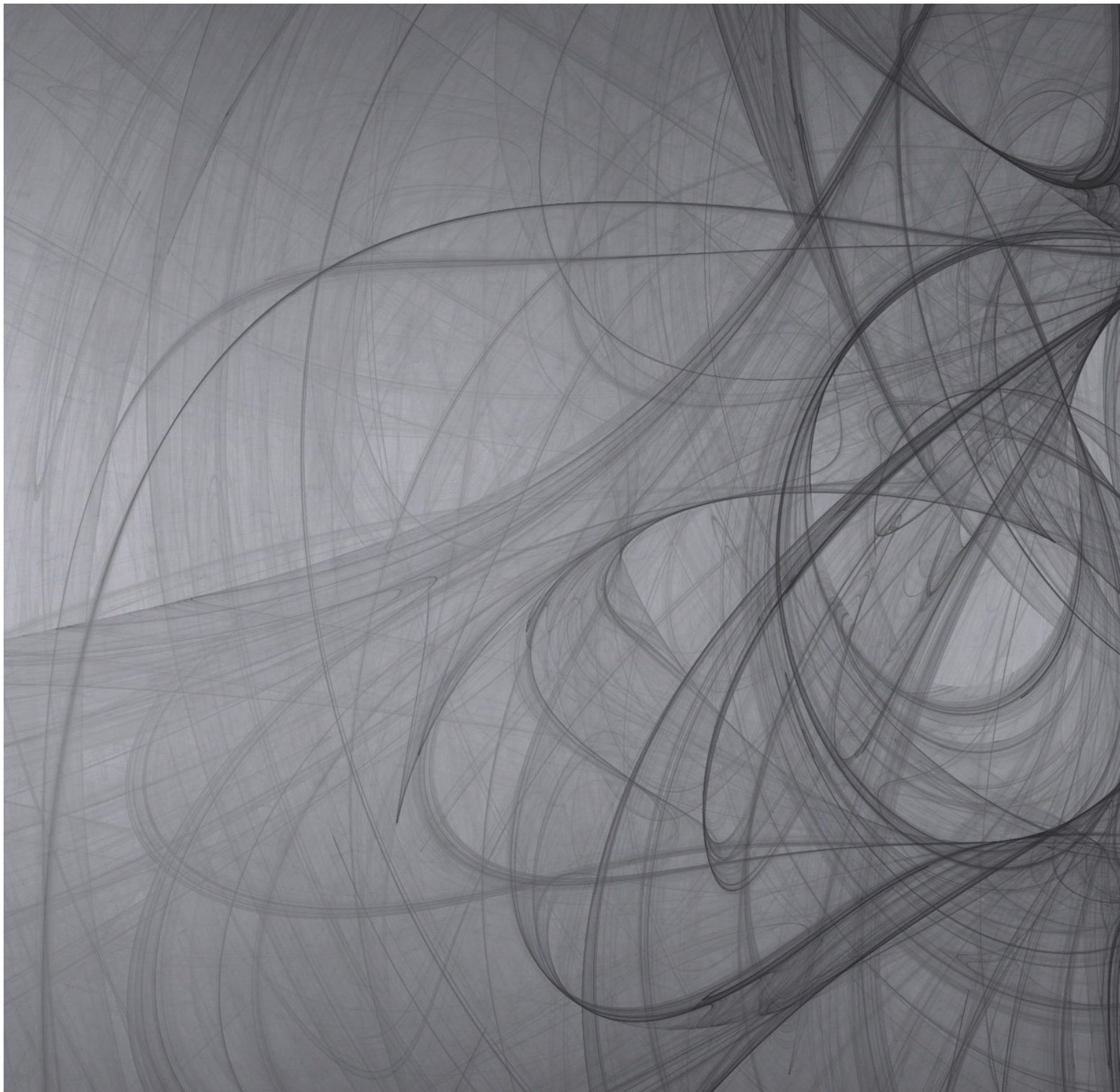

Näkymä askarteluhuoneeseen

3D-visualisoinnit

Asukaswc/kylpyhuone

Arviointi 11

11.1 Tila

Suunnittelun lähtökohtana oli esteettömyys ja Elisabet ja Eemilin laajennuksen tilasuunnitelma täyttää nykypäivän esteettömyysvaatimukset. Kokonaiskuvaa katsoen tilasta tuli rauhallisen kodikas, avara ja tulevien asukkaiden arvoa kunnioittava kokonaisuus. Tilan haastavuus tuotti paljon ajateltavaa ja tutkimista monesta eri näkökulmasta. Tuotteiden ajattomuutta, laatua, kestävyyttä ja sitä kautta pitkäikäisyyttä arvostaen, saa tilasta nauttia useita vuosia. Sisustussuunnitelma jäi konseptivaiheeseen ja olisin halunnut käyttää siihen enemmän aikaa jota oli hyvinkin rajallinen määrä.

Visualisointi ovien huurrettuun lasipintaan

11.2 Prosessi

Suunnitteluprosessi on ollut alusta asti mielenkiintoista. Pelkästään minulle lähes tuntemattomaan muistisairauteen ja siihen liittyvään kirjallisuuteen uppoutui useita päiviä. Tätä osa-aluetta pidin tärkeänä tietona suunnittelun alkuvaiheessa, jotta ymmärtäisin paremmin tulevien käyttäjien mielenliikehdintää. Julkisen tilan suunnittelussa joutuu selvittämään niin monia eri lähtökohtia, ettei sitä yhden suunnittelukohteen aikana edes pysty omaksumaan, käytinkin suurimman osan työskentelyajasta pelkästään tiedonhankintaan. Myös hoivakodissa vietetyt iltapäivät antoivat minulle enemmän, kuin osasin aavistaakaan. Aitojen ja sympaattisten ikäihmisten seurassa olisin prosessin aikana voinut viettää enemmänkin aikaa. Olisin halunnut tehdä referenssikäyntejä muihin hoivakoteihin, jotta olisin saanut paremman kokonaiskuvan tilan käyttäjästä, mutta yksityisyyden rajoittamin ehdoin jätin referenssit sähköiseen tiedonhankintaan. Jos olisin tarttunut hanakammin suunnitteluvaiheisiin, osallistunut suunnittelupalaveriin, olisin ollut tietoisempi suunnitelmiin kohdistuvista muutoksista etukäteen. Näin olisin välttynyt muutamilta pieniltä notkahduksilta. Kokonaisuudessaan prosessi on ollut työntäyteinen ja jokseenkin raskas. Työn selkeä rajausta antoi mahdollisuuden suunnitella tilaa yksityiskohtaisemmin, mutta olisin halunnut perehtyä hoivakodin tilaan kokonaisuutena. Tärkeintä oli kuitenkin se, että sain ratkaistua ne ongelmat tulevassa laajennuksessa, jotka eniten tuotti harmia nykyisissä tiloissa. Paljon jäi vielä tulevaisuuteen. Suuret kiitokset haluan antaa hoivakoti Elisabet ja Eemilin henkilökunnalle sekä toimeksiantajalleni Mirja Lindqvistille erinomaisesta ja lämpimästä yhteistyöstä.

Visualisointi, näkymä asukashuoneesta

11.3 Palaute ja jatkokehitys

Opinnäytetyöni sai toimeksiantajaltani Mirja Lindqvistilta positiivista palautetta hyvin havainnollisesta työstä. Jutellessamme aiemmin, Lindqvist koki tutkimani asiat tärkeiksi ja toivoikin, että he pystyisivät käyttämään suunnitelmaani myös käytännössä. Koko prosessin kulusta ei meillä ollut keskenämme puhetta, mutta toivon, että he ovat tyytyväisiä työhöni.

Perusteellisen taustatyön ja tilakartoituksen tehneenä sekä käyttäjänäkökulmasta katsoen toivoisin, että toimeksiantajani pystyisi hyödyntämään näitä tietoja, kun he alkavat rakentamaan laajennusta. Kun laajennus todetaan toimivaksi, voivat he käyttää suunnitelmaani tulevaisuudessa myös vanhaa osaa päivittäessä.

www.martela.fi

kuva tekijänoma

Lähteet

Kirjallisuus

Andersson, S. 2007. Kahdestaan kotona: Tutkimus vanhoista pariskunnista. Vaajakoski: Stakes.

Eloranta, T. & Punkanen, T. 2008. Vireään vanhuuteen. Helsinki: Tammi.

Huusko A-k & Järveläinen P. 2011. Retroaarteet. Wsoy.

Huusko A-K & Järveläinen P. 2012. Muotoilun aarteet: Suomalaisia valaisimia. Wsoy.

Laatikainen, J. 2009. Vanhustenhuollon ammattilaisten kokemuksia vanhusten kotona asumisenvaikeutumisesta ja tukemisesta 16 kunnassa. Kela.

Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 66/2009.

RTS Rakennustietosäätiö. 2007. Esteetön rakennus ja ympäristö: Turvallinen toimia ja liikua Suunnitteluopas. Tampere: Tammerprint Oy

Vilpponen, M. 2007. Palvelutalojen valaistus, Suunnitteluohjeita ikääntyneiden asuinympäristöön. Innojok Oy.

Wetzer, H. 2000. Värivaaka:Värien merkityksistä. Helsinki:Tammi.

Muu kirjallisuus

Marimekko. 2012. Marimekko kuvioissa. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Sarantola-Weiss M. 2008 Reilusti ruskeaa: 1970-luvun arkea. Porvoo: WS Bookwell Oy.

RTS Rakennustietosäätiö. Asuintilojen suunnittelu. Tampere: Tammerprint Oy

Internetlähteet

- Ensto. Saatavissa: <http://www2.amk.fi/Ensto/www.amk.fi/opintojaksot/0705016/1228387313247/1228397989485/1228398034451/1228398134018.html> (viitattu 17.3.2014)
- Esperi Hoivakoti Vanhalinna. Saatavissa: <https://www.esperi.fi/fi/esperi-hoivakoti-vanhalinna-esittely> (viitattu 20.2.2014)
- Helsingin sanomat. 2009a. Rautava: Asunnon värit auttavat muistisairasta. Tiedotteet 17.5.2009.
- Hoivakoti Atzalea. Saatavissa: <http://www.hoivakotiatzalea.fi/> (viitattu 20.2.2014)
- Saatavissa: <http://www.hs.fi/artikkeli/Asunnon+v%C3%A4rit+auttavat+muistisairasta/1135246023597> (viitattu 11.1.2014)
- Koivukylän Hoivakoti. Saatavissa: <http://tutoris-asuminen.blogspot.fi/2012/02/tervehdys-koivukylan-hoivakodista-ilo.html>
- Muistiliitto. Saatavissa: <http://www.muistiliitto.fi/fi/muisti-ja-muistisairaudet/milloin-huolestua/> (viitattu 12.2.2014)
- Muistiliitto. Saatavissa: <http://www.muistiliitto.fi/fi/muisti-ja-muistisairaudet/muistihairiot-ja-sairaudet/> (viitattu 12.2.2014)
- Pesola. Esteettömyysopas: mitä miksi miten. Saatavissa: http://www.esteeton.fi/files/attachments/esteettomyysopas_pdf.pdf (viitattu 17.3.2014)
- STM. Saatavissa: http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/laitohoito (viitattu 20.1.2014)
- Terveyskirjasto 2005a. Sulkava: Dementia Suomalainen terveys. Tiedotteet 18.7.2005. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=suo00035 (viitattu 11.1.2014)
- THL. Saatavissa: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/82a2d721-0ce9-4bb0-8a06-27b49664b362> (viitattu 17.3.2014)
- Turvallinen Kaupunki. Saatavissa: <http://www.turvallinenkaupunki.fi/turvallisuusteemat/tapaturmia-ehkaiseva-elinymparisto/suunnittelun-suuntaviivoja/helposti-hahmotettava-ja-helppokulkuinen-ymparisto/varit-ja-kontrastit> (viitattu 11.1.2014)
- THL. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/aiheittain/ikaantyneet/laitos_ja_asumispalvelut (viitattu 12.2.2014)
- Vanhustenhuollon Uudet Tuulet. 3-4/2003a. Uittomäki: Historiantutkija Maria Lähteenmäki: Vanhusten asema ja kohtelu on muuttunut täysin. Saatavissa: http://www.valli.fi/lehti_3_2003.htm (viitattu 16.2.2014)
- Rautava T. 2009a. Asunnon värit auttavat muistisairasta: Toimiva koti -näyttely esittelee yksion, jossa huomiovärit helpottavat elämää. <http://www.hs.fi/artikkeli/Asunnon+v%C3%A4rit+auttavat+muistisairasta/1135246023597> (viitattu 12.2.2014)

Suulliset lähteet

Lindqvist Mirja, toiminnanjohtaja Elisabet ja Eemil

Kuvalähteet/internet

<http://www15.uta.fi/koskivoimaa/arki/1900-18/sosterveys.htm>
http://arkimamma.blogspot.fi/2013_05_01_archive.html
<https://www.bukowskismarket.com/fi/475194-poytavalaisin-malli-9227-paavo-tynell-leimattu-idman-taito>
<http://www.cartinafinland.fi/fi/picture/15785/Pisara.html>
<http://www.cartinafinland.fi/fi/picture/80030/Raikas+vihre%E4.html>
<http://www.celssi.kapsi.fi/luontosivusto/?sivu=lataaja&page=sinivuokko>
<http://www.clipartbest.com/silhouette-person>
http://www.colourbox.com/vector/architectural-background-with-drawing-tools-and-rolls-of-drawings-vector-vector-4696551?ver=b&utm_expid=22365066-34.fcازلHfCSC-Yd0O3uzsCHQ.1&utm_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.fi%2F
http://www.commonswikimedia.org/wiki/File:Old_zacatecas_lady.jpg
http://www.commonswikimedia.org/wiki/File:Lewis_Hine,_Bertha,_six_year_old_oyster_shucker,_Port_Royal,_South_Carolina,_1912.jpg
<http://www.desigence.fi/abb-asennuskalusteet.html>
<http://www.ecophon.com/fi/Products/Hygiene/Hygiene-Clinic-E-C1/>
<https://www.esperi.fi/fi/esperi-hoivakoti-vanhalinna-esittely>
<http://www.fagerhult.fi/indoor/produkter/news/>
<http://www.finnishdesignshop.fi/sisustus-sisustustyyny-pienet-kivet-tyyny-p-4499.html>
http://www.fsba.co.jp/catalogue/products/detail.php?product_id=2386&PHPSESSID=28c17bd6ef32dedb7326ce54b78d66d3
<https://www.flickr.com/photos/prokudin-gorsky/3285104596/>
<http://www.gapingvoid.com/2006/04/13/grey-100/>
<http://www.hoivakotiatzalea.fi/>
<http://www.homebazaar.fi/index.php?limitstart=60>
<http://www.homebazaar.fi/index.php?limitstart=80>
http://www.innojok.fi/media/indexuk.php?kansioon=132&sivu=&kuva_nro=1813
http://www.innojok.fi/media/indexuk.php?kansioon=132&sivu=&kuva_nro=1960
<http://www.kaarnikankuvat.blogspot.fi/2013/09/lisaa-retkiluontokuvia.htm>
<http://kauppa.hammarinsahko.fi/seinavalaisin-centro-basic-111100706-l-nordesign.html>
<http://ledstore.fi/led-valaisin-3w-in-wall-kulkuvalo>
<http://www.lisavoima.fi/index.php/tuotteet/sisavalaisimet/seinavalaisimet/gl-103-seinavalaisin-valkoinen-kipsi-t5-8w.html>
<http://lundia.fi/tuotteet/lundia-design-valaisimet/>
<http://www.lily.fi/blogit/saara-sarvas/hiukset-ja-kaupan-varilla-varjaaminen-101>
<http://www.luontoportti.com/suomi/fi/kukkakasvit/paivankakkara>
https://www.marimekko.fi/verkkokauppa/sisustustuotteet/kylypyhuone/pyyhkeet?items_per_page=36&page=1
<http://www.martela.fi/hoivakalusteet/hoivatuolit/plus-nojatuoli>
<http://www.martela.fi/hoivakalusteet/hoivatuolit/plus-tuoli>
<http://www.omakotivalkoinen.casablogit.fi/lue/2013/08/keitton-uudet-verhot>
<http://www.pafemtevaningen.com/store/sold-items/helena-tynell-aurinkopullo-350-750-sek/>
<http://www.picture.martela.com/folder/12%20Welfare/07%20Plus>
<http://www.pixabay.com/fi/yhteist%C3%A4-voikukan-keltainen-kukka-266867/>
<http://www.photoinpixel.com/imgs-mlp/mlp-ancienne-version-rainbow-dash/>
<http://www.retroaarteet.blogspot.fi/2013/06/tatti.html>
http://www.sfs.fi/julkaisut_ja_palvelut/julkaisut/ral-varikartat/muut_ral-tuotteet

http://www.shop.fagerhult.com/shop/produkt.asp?sprak=303&kategori_id=2&serie_id=254&produkt_id=687
<http://www.suosittellemme.bellablogit.fi/2012/05/03/luhta-home-tuo-kesan-kotiisi/>
<http://www.talosanomat.fi/moderni-mummola/>
<http://www.tuire1.kuvat.fi/kuvat/Kokeilevaa+kuvaamista,+yksityiskohtia+ym./Vanhat+keng%C3%A4t/>
<http://tutoris-asuminen.blogspot.fi/2012/02/tervehdys-koivukylan-hoivakodista-ilo.html>
<http://www.unidrain.fi/tuotteet/konfiguraattori/>
http://www.upofloor.fi/upofloor_fi/upofloor_oy/etusivu/hoito/ShowProduct.eviacms/defaultTab/9/product/18518/Vogue%20RF
http://www.upofloor.fi/upofloor_fi/upofloor_oy/etusivu/tuotteet/julkiset_tilat/lifeline_pvc_vapaat_lattianpaallysteet/ShowProduct.eviacms/productGroup/52038/product/15640/LifeLine%20CS
<http://www.uunisepat.fi/mallisto/pintamateriaalit/>
<http://www.valomaja.fi/ihanne-valaisin-musta.html>
http://www.vehkapuu.fi/vehkapuu/kauppa?page=shop.product_details&flypage=flypage.tpl&product_id=146&category_id=8
<http://www.verkkokauppa.starkki.fi/fi/puutavara/saunapuutavara#pageNumber=4>
<http://www.verkkokauppa.raijanaitta.fi/Peruslaadut-pellavakankaat>
http://www.villaharakanpesa.blogspot.fi/2013_04_01_archive.html
<http://www.wallpaper-wide.ru/fi/preview.php?hd=12163>
<http://www.whiteandsweet.wordpress.com/2013/02/25/sisustustyyny-by-woodnotes/>
http://yle.fi/uutiset/onko_vanhusten_omaisuuteen_kajoaminen_vaiettu_ongelma/6887718
<http://www.yritysmyynti.fiskars.com/kastehelmi-kynttilaelyhty-kirkas>

Muut kuvälähteet

Paananen Kristiina, arkisto

Hoivakoti Elisabet ja Eemil, arkisto

Liitetiedosto erillisenä

Tekniset piirustukset (sivu 7, tekijän hallussa)

